

KİBEL-E

Kültür Sanat E - Dergi

SAYI: 5 AĞUSTOS 2025

www.kibelekultursanat.com.tr

**Her Eser, Kadının
Gözünden Bir Dünya!**

YAŞAMI DOĞURAN SANAT

Kibele Kültür Sanat E-Dergi

Ağustos 2025– 5. Sayı

Kibele Kültür, Sanat Dergisi Yayın Ekibi

İmtiyaz Sahibi

KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK LİMİTED ŐİRKETİ

Yazı İşleri Müdürü

Hatice DÖKMEN

Genel Koordinatör

Vedat AKDAMAR

Yayın Koordinatörleri

Çağdaş Cengiz KADIKIRAN, Ertuğrul BİRİNCİ

Danışma Kurulu

Ali Ekber EREN, Behiç ERDA I, Cansu FIRINCI, Fırat TANIŐ, Mehmet ESATO LU, Orhan AYDIN, Sebahattin ŐİRANLI, Zeynep ALİYE

Matbu Dergi Yayın Yönetmeni

Behiç ERDA I

E Dergi Yayın Yönetmeni

Didem ALKAN

Site ve Mail Yönetim

Canel IŞIK

Sosyal Medya Yönetim

İrem ALKUŞ

Editörler

Aksu  NAL, Ayıőıl Sever, Bahar UMURTA , Beyza ŞANS ATILKAN, Binnaz Deniz YILDIZ, Fatma Rana ARIBAŐ, Gülnar KANDEYER, İrem Alkuş, Neslihan BA LA , Nezaket SÜMER, Nilar GÖK, Tu  e YERDELEN

Genel Tasarım

Canel IŞIK, Ertuğrul BİRİNCİ, İrem ALKUŞ

Ankara Bölge Temsilcilikleri

Fatoő BİRİNCİ,  a daş Cengiz KADIKIRAN

Hosting / SEO / SEM / FEM ve Güncelleme

Fedora Biliőim Teknolojileri İnternet Danıőmanlık Hizmetleri Basım Yayın Sanayi ve

Ticaret Ltd. Őti. www.fedora.com.tr

Mali Müőavirlik Hizmetleri ve Muhasebe

Mirror Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müőavirlik Ltd. Őti.

www.mirrorsmmm.com

Marka ve Patent Danıőmanlık

Açılım Marka Patent ve Danıőmanlık Hizmetleri Ltd. Őti. www.acilimpatent.com

Basın Danıőmanı

 ztoprak ALSULU

“Yazıların sorumluluğu yazarına aittir.”

Bizlere Ulaőın

K İ B E L E Resmi Mail adresi: info@kibelekultursanat.com.tr Kitap çalıőmalarınızı göndermek için: kitap@kibelekultursanat.com.tr Kibele Dergi Dosyalarınızı göndermek için: dosya@kibelekultursanat.com.tr Reklam vermek için telefon numaramız +90 (216) 606 23 81 ve +90 (553) 423 00 17 WhatsApp İletişim +90 (216) 606 23 81 Web Sayfası: www.kibelekultursanat.com.tr Yıllık Abonelik 1000 TL / PTT Kargo ile  cretsiz Abonelik Hesap Adı / IBAN No: KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK / TR 92 0004 6000 2088 8000 5890 87

KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK LİMİTED ŐİRKETİ

Acıbadem Mahallesi Sarayardı Caddesi No:34/1 İç Kapı No: 26 Kadıköy/ İSTANBUL Tel: +90 (216) 606 23 81 / +90 (553) 423 00 17 KADIKÖY V.D. : 5620988928 / Tic. Sic. No: 1080027 / Mersis No: 0562098892800001

Aşk Yeniden Geldim Sana – Gül Yıldız Ermiş	12
Pötikare İçinde Pötikare – Şevin Semiz	13
Sessizliğe Yazılmış Mektup – Serhan Pekdemir	16
Kadın Korkusu – Bekir Dalgıç	17
William Somerset Maugham – Haluk Erdemol	19
Sallanan Sandalye – Elif Kahrıman	26
Düş Elementleri – Semina İdil	30
Dokunmak – Filiz Asal	32
Kutsanmış – Adem Tok	34
“Enclave” Filmiyle İlgili Birkaç Söz – Akman Gedik	36
Hayatta Hiçbir Şey İçin Geç Değildir – Fatma Özkıray	38
Ben Daima Yazacağım – Zeliha Korkmaz	43
Deli Bal – Sinem Yiğit	44
Yalanım Yok – Batuhan Kolburun	45
Gün Biterken – Canan Tümen	46

Göçemeyen Göçmenler – Asiye Genç	48
Diğerleri –Bekir Dalgıç	51
Kibele Kültür Sanat Dergisi Şiir Yarışması	
Galina – Abdullah Kaçmaz	54
Tuana – Birsen Tatar Kılıç	56
Şira'nın Şarkısı – Semina İdil	57
Ruhun Çizgileri – Ez-Davudi	59
Efsane Bu Ya! – Mihrimah Nefise Durdağ	60
Taybet Ana – Mery Yolvercan	63
Medusa – Murat Halıcı	64
Bir Geniş Zaman Düşünürü– Kazım Aldoğan	65
Hilal ve Işık – Nur Lavinia	73
Rayların Gölgesi – Gizem Engin	76
Bir Vagon Kiraladım – Ezel Altunışık	80
Zarafetin Ardındaki Gölge – Defne Parlak	81
Repin: Onu Beklemiyorlardı – Zafer Korkmaz	82
Öznesiz – Nevriye Meltem Altunkaynak	84
Sinem'e – Canan Tümen	87
Perde Açılır, Gerçek Başlar – Hasan Ali Çölük	89
İnsan Olabilmek Asalettir – Fatma Özger Bilgiç	91
Kim Bilir Ne Güzeldi Yaşamak – Aslıhan Ak	94
İlmek İlmek Sessizlik – İclal Doğan	96
Cesaret ve Gurur – Mehmet Ergür	100
Gastronominin Hayatımızdaki Yeri ve Önemi –Mualla Sabır Güven	105
Salmiak: Zıtlığın Sessiz Sırrı – Defne Parlak	107
Tahtında Çürüyen Zalim – Nevin Yılmaz	109
Sofi – Murat Halıcı	110
İnsan ve Yasaklar – Figen Güllü	111
Çağın Gerçeklerine Asi Olan bir Yazar – Bedriye Korkankorkmaz	112
Köpüklü Hikâye – Serap Alsirt	114
Kız İsteme – İrem Alkış	116
Tahakküm Meşrulaştırma Aracı Duygu– Kazım Aldoğan	118
İhlamur Kokusu – Müjgan Ersuna	120

*Bir düşün gördüm
Kim bilir nasıl, nerede
Gerçek kıldım ellerimle
Bir düştü, gerçek oldu Kibele
Birazı dün, birazı bugünde
Birazı hayal, birazı gerçeğe
Benim adım Kibele...*

Dinlemek için kodu okutunuz.

Editörden;

Sevgili Kibele Okuyucuları,
Yaz sıcaklarının kavurucu esintisini derinden hissettiğimiz şu günlerde, zihnimi toprağın
susuzluğu gibi kurcalayan bir konudan bahsetmek istiyorum.

Bir öykünün ilk cümlesini yazmak, yalnızca bir hikâyeye başlamak değildir aynı zamanda bir
insanın iç dünyasına da açılan kapıyı aralamaktır.

Şimdi ise bu kapının önünde yeni bir figür beliriyor. Yapay zekâ.

Yapay zekâ yazabilir mi? Belki evet. Peki, yazmak sadece kelime dizmek midir?

İşte burası tartışmanın kalbi.

Sanatın kalbinde yatan sezgisellik, şiirden müziğe, resimden heykele uzanan tüm yaratıcı
alanlarda sanatçının kendi yaratım özüdür. Yapay zekâ, her ne kadar karmaşık örüntülerle
çalışabilse de insan zihninin bu derin sezgisel ve çoğu zaman belirsiz ancak sınırlı yapısına
sadece eşlik edebilir. Bu nedenle, benim görüşüm yapay zekâyı yaratıcı bir özne olarak değil,
daha ziyade destekleyici bir araç olarak konumlandırmaktır.

Yapay zekâ, sanatçıya doğru bilgiye ulaşmasında, kavramsal çerçeveler sunmasında ve hatta
fikirlerini sorgulamasında yardımcı olabilir. Ancak yaratıcı rolü üstlendiğinde, sanatçının eşsiz
özgünlüğü tehdit altına girer. Sanat hem doğru bilgiye dayanan hem de sezgisel ve estetik
duygunun birleşimiyle doğan karmaşık bir süreçtir. Yapay zekâ bu süreçte düşünülebilse de
insanın etik ve estetik süzgecine daima ihtiyaç duyacak gibi duruyor.

Joyce Carol Oates, “Yazmak, yaşamak demektir,” derken, algoritmaların değil, acıların,
sevinçlerin, çelişkilerin kalemi tuttuğunu hatırlatıyor.

Margaret Atwood ise daha net konuşuyor; “Ben içerikten çok, niyetle ilgileniyorum.”
Çünkü ona göre bir metni değerli kılan, yazarının neden yazdığıdır ne yazdığı değil.

Yapay zekâyla birlikte yazarlık, üretimin hızlandığı ama anlamın yavaşladığı bir noktaya mı
savruluyor? **Jaron Lanier**, bu yeni çağın yaratıcılığı değil, onun ortalamasını yansıttığını
savunuyor. Buna karşılık **Ted Chiang**, bu gelişmeleri insan yazarlığının değeri için bir fırsat
olarak görüyor.

Peki ya biz? Okur, yazar, düşünen bireyler olarak bu çağda nasıl bir pozisyon alacağız?

Kazuo Ishiguro şöyle soruyor; “Bir yapay zekâ roman yazabilir. Ama neden yazıyor?”

Asıl soru bu değil mi zaten?

Didem Alkan
Kibele E-Dergi Yayın Yönetmeni

Sevda Mevsimlerinde Yaz ve Edebiyat

Hatice Dökmen

Yaz aşkı...

Bir bakışın terlediği, bir elin ürperdiği, bir veda otobüsünün tozla karışık rüzgârında kalan duygudur yaz aşkı. Ve edebiyat, tam da bu hissin peşine düşer. Kalmaya niyeti olmayan bir aşkı, edebî belleğe mıhlamak ister.

Divan şiirinde "mevsim" temsilleri çoğunlukla baharla özdeşleşir. Ancak yaz, özellikle gazellerde, ayrılığın gölgesiyle yüklüdür. Güneşin yakıcılığı aşkla birleşip mecazi değil, hakiki bir yangına dönüşür.

Fuzûlî, Leylâ ile Mecnun'un çölünde, yazın tam ortasındaki kavuşmazlıkla yazar aşkı:

"Mecnûn ile Leylâ yâdında cânân,
Yansa da gönlüm, serinler imiş."

O serinlik arayışı aslında bir aldaniştir. Yaz, aşğın kalbinde hep kor bir özlem olarak kalır.

19. yüzyıl sonu Türk edebiyatında yaz aşkı, İstanbul'un yazlık semtlerinde, adalarda, Boğaz kıyılarında filizlenir.

Halit Ziya Uşaklıgil'in Mai ve Siyahında, Ahmet Cemil'in hayalleri kadar aşkları da bir yaz akşamına benzer: Parlak ama sürüp gitmeyen.

Ve Tevfik Fikret, "Yaz" şiirinde şöyle der:

"Yaz gelmiş, neşe dolmuş her yer;
Fakat içimde bir garip hüznün var hâlâ."

Bu hüznün, aşkın yazla gelen, sonbaharla giden doğasına bir serzenîştir.

Cumhuriyet sonrası edebiyat, yaz aşklarını artık bir romantik dekor değil, ruhsal bir geçiş alanı olarak işler. Sait Faik Abasıyanık, yazı ve aşkı denizle bütünleştirir.

"Alemdağ'da Var Bir Yılan" tesadüfi karşılaşmalarla kurulur.

"İnsan yazın âşık olunca denizi de sever, martıyı da... Hatta kendi yalnızlığını bile sever."

Yusuf Atılgan'ın Aylak Adam'ı için bir yaz aşkı hem arzunun hem pişmanlığın eşiğidir. Güzelle karşılaştığı o an, sıcak bir yazın sadece fonudur; esas mesele, içinin soğukluğu ve sevmeyi bilmemesidir.

Ve elbette Edip Cansever, "Ben Ruhi Bey Nasılım"da yazı şöyle tarif eder:

"Yaz dediğin nedir ki / İçine biraz deniz biraz da suskunluk koyarsın."

Modern romanlarda yaz aşkı artık bir kaçıştır.
Kentsel yabancılaşmadan, aileden, sorumluluktan, kendinden... Yazlıkta tanışılan biri, belki de karakterin en “gerçek” haline ulaştığı andır.

Barış Bıçakçı’nın satırlarında, yaz hep bir gençlik hayaliyle iç içe geçer: “Yazlar hep geçiyor ama bazı yazlar hiç bitmiyor.” (Sinek Isırıklarının Müellifi)

Yani, yaz aşkı geçmişte kalır ama insanı bırakmaz.
Bazı aşklar mevsimlidir ama edebiyatta kalıcıdır.
Ve belki de aşkı bu kadar etkileyici yapan da budur:
Ömrü kısa, izi derin...

Aşka ve edebiyata selam olsun.

Editörden;

Sevgili Kibele Okuyucuları,

Ağustos ayı, sıcaklığın doruklara ulaştığı, güneşin altın rengiyle gökyüzünü ve doğayı sardığı en parlak dönemlerden biridir. Bu ay hem doğanın görkemini hem de insan ruhunun içsel yolculuklarını yansıtan edebiyatın serinleten ve düşündüreren dünyasına kapı aralar.

Yaz sıcaklarının ve doğal güzelliklerin ilham verdiği bu dönemde, edebiyatçıların kalemleri, doğanın ve insanın iç içe geçmiş öykülerini anlatır. Ağustos ayının atmosferine uygun eserler ve yazarlar hem dış dünyadaki görkemleri hem de içsel dinginlikleri keşfetmemize fırsat tanır.

İşte bazı önemli yabancı ve yerli yazarlar ve onların ağustos ayı temasına uygun eserleri:

Virginia Woolf / Deniz Feneri (To the Lighthouse)

Woolf'un eserlerindeki akışkan anlatımı ve doğa tasvirleri, yaz aylarının geçiş ve içsel arayış temalarını yansıtır.

Homer / İlyada ve Odyssea

Yaz aylarının görkemli ve epik atmosferine uygun olarak, Homer'in destanları hem doğanın gücünü hem de insanın doğayla mücadelesini anlatır.

Gabriel García Márquez / Yüzyıllık Yalnızlık

Bu büyülü gerçekçilik romanı, çiftlik ve doğa güzellikleriyle dolu, ayrıca zaman ve hafıza temalarını işleyen ağustos ayı atmosferine uygun bir anlatı sunar.

Dürrenmatt / The Pledge

Sıcak ve karanlık duyguların iç içe geçtiği bu eserler, edebiyatın serin ve düşündürücü yönlerini yansıtır.

Yaşar Kemal / İnce Memed

Anadolu'nun sıcak ve bereketli topraklarında geçen, köy yaşamını ve insanın doğayla mücadelesini anlatan epik bir roman. Yaz sıcaklarının ve doğa ile insan ilişkisinin derinliklerine inen bir eser.

Orhan Pamuk / Ben Kime Ne veya Beyaz Kale

Yaz mevsiminin içsel yolculuğu ve kendini sorgulama temalarını işleyen, hafif ve düşündürücü eserler. Pamuk'un eserleri genellikle hem tarihî hem de modern unsurlarla doludur.

Cemal Süreya / Şiirleri (Örneğin "Üvercinka")

Yaz ve doğa temalarının işlendiği, duyguları ve içsel dünyayı anlatan şiirleriyle, sıcak havaları ve içsel serinliği bir araya getirir.

Refik Halit Karay / Memleket Hikâyeleri

Anadolu'nun sıcak ve samimi insan manzaralarını yansıtan hikâyeleriyle, yaz aylarının ruh halini yansıtan öyküler.

Ahmet Hamdi Tanpınar- "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" veya "Huzur"

Yaz mevsiminin huzur ve dinginlik temalarıyla içsel bir yolculuğa çıkartan, zaman ve mekân üzerinden evrensel duyguları işleyen eserler.

Güneyin sıcak iklimlerinden Anadolu'nun bereketli topraklarına, epik destanlardan şiirsel anlatımlara uzanan geniş bir yelpazede, Türk ve dünya edebiyatı, ağustos ayının ruh haline uygun eserler sunar.

William Faulkner'den Virginia Woolf'a, Homer'den Gabriel García Márquez'e, ya da Yaşar Kemal'den Orhan Pamuk'a kadar pek çok yazar, doğanın büyüleyici renkleriyle iç içe geçmiş duygu ve düşünceleriyle okurlarını sarmalar. Bu eserler, yaz sıcaklığında iç dünyamıza serinlik, doğayla olan bağımıza ise anlam katarak, ağustos ayının hem görkemini hem de dinginliğini gözler önüne serer.

Edebiyatın bu büyülü dünyasında, sıcak yaz günlerinin ve doğal güzelliklerin yüksek ruh halini, düşünce ve sevgiyle yansıttığını görebiliriz.

Nice Ağustosların nice edebiyat eserlerine ilham olması dileklerimle keyifli okumalar dilerim.

Behiç Erdağı
Kibele Matbu Dergi Yayın Yönetmeni

Aşk Yeniden Geldim Sana

Gül Yıldız Ermiş

Koygun sularda çıktık yola
Şen kahkahalarımızı çaldı zaman
Ağları yırtarken çığırtkan martılar
Kabuk bağladık kanayan yaramıza
Üstümüzü örten rüzgârlı yağmur
İkimizi de aynı karaya vurdu

Bağışlanmanın göğsünde
Erguvana yemin bir daha gitmem dedin
Gündüzle gece gibi yerle gök gibi
Birbirine kenetlendi göz bebeklerimiz
Sensiz nasıl geçer bu yaz

Aşk yeniden geldim sana

Yolculuğumun meramı: Pötikareli top. Kız kardeşimin, günlerdir hayalini kurmaktan başını yastığa koyamadığı; pötikareli top. Benim de neye benzediğini merak ettiğim; pötikareli top. İlk defa duyduğum bu kelimeyi, kendi kendime söylemekten zevk alıyorum.

Pötikare, pötikare diyerek adımlarımı atarken, üzerimde gezinen düşünceleri tahmin edebiliyorum, “deli bu ayol”. Halbuki, onlar da benim gibi yeni bir kelime öğrenmenin zevkine varsalar, her şey çok pötikareli olabilirdi. Sonra birden kediler yalanmaya başlıyorlar; sırt üstü, ön iki patinin yerde, sağ patinin ya da sol patinin havaya kalktığı, ortasından bir kuyruğun geçtiği şekilde.

Birdenbire bu şekle bürünüp yalanmalarının sebebi tartışılır. Bana göre, bir tiksintinin törensel karşılığı. Cadde boyunca yürüyen ayakkabıların çıkardığı seslere kilitleniyorum, onca sesin arasından bir ben duyuyorum sesleri, bir de karıncalar. Onlar karşılığında ölüyor. Ben, beni bilmedikleri için yaşıyorum. Suratımda mola veren rüzgârla, kafamın uçmasından korksam da o denize çıkan yolda yürümeye devam ediyorum. Sanki birden, biri zorla kafamı gökyüzüne doğru kaldırıyor. Yağmur yağmak için can atarken, güneş ittiriveriyor keratayı.

Bir keresinde, “Kerata” kelimesini hava olsun diye ustamın ve müşterilerinin yanında kullanmıştım. O da bana: “Ne biçim konuşuyon lan büyüklerinin yanında!” diye çıkmıştı. Ne biçim konuştuğumu bilmiyordum, sormadım da zaten.

Ustalara soru sorulmaz!

Sonunda, denizin üstünde oynaşa oynaşa duran vapura ulaştım. Karaköy’den, Üsküdar’a gidecektim. Sadece orada çok güzel toplar satan bir dükkân varmış. Pötikareli topu ancak burada bulabilirmişim. Burada yoksa asla başka yerde olmazmış. Bunları elli kere dinledim, elli kere de “Tamam” dedim. Eminönü’nden esen, rıhtımda kokan balık karnımı acıktırıyor. Aman! acıkacak başka zamanı bulmalıyım, param pötikareli topa yetmezse kardeşimden bir araba dolusu laf iştirim. Kıyıyla vapurun kesiştiği yerde, taşların içinde büyümüş yosunlar da gelmek istiyor bizimle. Ama benim, onlar için biletim yok.

Kız kardeşimi hayallerine kavuşturacak kapı açılınca görevli sola çekiliyor, itıştırile kakıştırıla içeri giriyorum. Sanki kız kardeşim değil de beni itştirip kakıştıranlar hayallerine kavuşacak. Herkes en güzel yeri kapma peşinde. Ben ise, Anadolu’dan gelen gurbetçi gibi kalakaldım ortada. Ama ne yazık ki “Düstursuz” kelimesi benim üzerime yapışıyor. Arkamdan ittiren kadın, “Ne dikiliyorsun öyle sığır gibi” deyince anlıyorum. Nihayetinde kığım sağlam bir yere oturunca, kelime hazinemi dolduracak kelimelere hazır ediyorum kulaklarımı.

Fitilli kadife kumaşlı kabanımın sağdaki iç cebinden, çalıkların arasından bulduğum “İkinci el deri” ile kapağını kapladığım defterimi çıkarıyorum. Deftere her elimi vurduğumda canlanacak korkusuyla.

Önce, bildiğim tüm kelimeler, bana inat söyleniyormuş gibi çarpıp çarpıp duruyor kulaklarıma. Sanki kulaklarımı patlatsam daha iyi duyacakmışım gibi geçirip nefesimi tutuyorum. Kulaklarımdan çıkan, “Fıs, pıs, tıs” ya da hiçbirisi olan sesler, bana dünyadaki tüm sesleri duyabileceğim, uyarı gibi geliyor.

Denizin dalgalarında da bir ses var ama onu tanımlayacak harfler bir araya gelemiyor bende. Benim bunun üzerinde çalışmam lazım.

Bazen düşüncelerimin önüne öncelikler gelince, diğerinden uzaklaşıyorum. Sonra başka bir şey dikkatimi dağıtıyor. “Simiiit, çaaay,” diye seslenince adam, dünyanın en güzel ikilisi olduğunu söylüyor oradan biri.

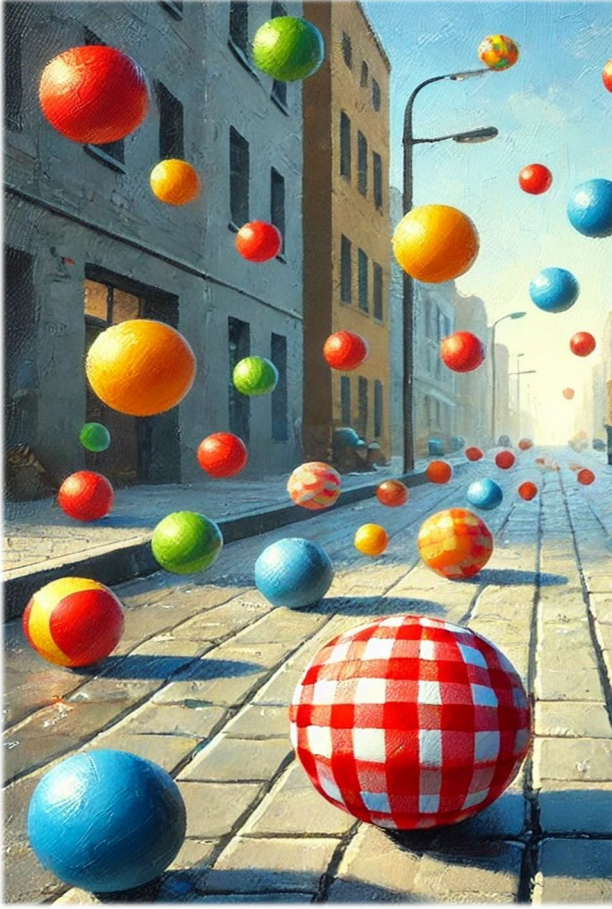
Bana kalırsa, dünyanın en güzel ikilisi, ben

ve kız kardeşim.

Bir de “Simit-ayran.” İhsan Yüce de,

“Ekmek, şarap, sen ve ben. Bir de sabahın dördü,” diyor. Tabii bunlar ikili sayılırsa. Kulaklarım asıl görevini unutmamalı. Aynı taktiği kullanıyorum. Buna da “kulak kabartmak” diyorlar. Her eylemin karşılığı, bir şekilde kelimelerle buluşuyor illa. Ben o arada, karşımda oturan kadınların konuşmalarına kulak kabartıyorum. Sarı montlu kadın, yanında oturan kahverengi montlu kadının tombul parmaklarına taktığı yüzüğü okşayarak: “Oo baya yalabıkmış,” diyor. Yalabık mı? Güzel mi, çirkin mi demek? Ne bu yalabık? Çirkin olamaz. Çirkin olması için yüzüne o “Bet” suratı takınırdı. Oysa, limon ve kahve ikilisi keyifliydi. Mutlaka hoş bir anlamı olmalı.

Vapur daha kıyıya yanaşmadan, insanlar, kıyıyı görenlerin peşinden çıkışa birikmeye gidiyorlar, limon ve kahve dâhil. Ben de belki biraz daha umursamaz görünmek için, oldukça yavaş hareketlerle, fitilli kadife kumaşlı kabanımın cebine, ikinci el deri kaplamalı defterimi yerleştiriyorum. Sonra, birden panikleyip hiç de belli etmeden birikmeye gidiyorum. Kapılar açılınca, römork kapağının açılmasıyla düşen odunlar gibi dökülüyoruz karaya. Meydandaki onca sesin arasında “Simiiit,” sesi dikkatimi dağıtmak için burada. Ama ben, kız kardeşimin sesini kulaklarıma, Kız Kulesi’ni de arkama alarak yürüyorum pötikareli top yolunu.

Yanımdan onlarca insan, caddeden onlarca araba geçerken, düşündüğüm tek şey, kız kardeşimin suratındaki gülümseme. Biri yine, kafamı sağa çevirmem için dürtüklüyor şakağımdan. Sonra “Buldum!” kelimesi içimden çıkıp dışımda yankılanıyor. Camında altın yaldızlarla, “Topçu,” yazıyor. Evet, başka ne olabilirdi ki... Top satan bir dükkâna ancak “Topçu” ismi verilebilirdi.

Kahverengi cam çerçevelerin ardında ıslıl ıslıl, belki de bir ton rengin olduğu bir cümbüş var.

Camında “Açık” yazan kapıyı ittirince, müşterinin gelişini haberdar eden zil çınladı.

Sonra, bıyıklarının uçları tütün sarısı bir adam:
-Hoş geldiniz.

-Hoş buldum.
-Pötikareli topunuz var mı?

-Pötikareli top mu olur evladım!

-Neden olmasın, kız kardeşim hayal etmişti.

Sessizliğe Yazılmış Mektup

Serhan Pakdemir

Bir düşüncenin kıyısında büyüdüm,
Zaman, dilini yitirmiş bir saat gibiydi.

Geceyle konuşmayı öğrendim önce
O, her şeyi duyar ama hiçbir şey
söylemezdi.

Varlığım bir yankıydı boşlukta,
Sesimi duyurmak için çırpınırken
Kulakları olmayan tanrılara mektuplar
yazdım,

Ve her mektup, geri dönen bir sustu.
Siz yoktunuz...

Kelimelerimi yüklediğim gemi limansızdı.
Düşüncelerim rüzgarla çarpıştı
Ve her fırtına beni kendime sürükledi.

Bir filozof gibi düşündüm geceyi;
“Anlatılmayan hakkında susmalı mı,
Yoksa susuldukça büyür mü anlam?”

Ben konuştum
Ama suskun bir evrene karşı.
O geceler,
Anlamın kırıldığı aynalardı.

Ben parçalarda kendimi ararken,
Siz rüyasız bir uykunun eşiğindeydiniz.

Kadın Korkusu

Bekir Dalgıç

Bir korku gelir, dokunur omzuma ve sarsar ruhumu ama öyle bilindik bir korku değildir bu korku. Acaba çocukken kaptığım kronik bir hastalık mıdır yoksa nesilden nesile aktarıla gelen şu noksanlıklardan falan mı?

Ortalama bir ömrün ortasındayım, hâlâ atlatabilmiş değilim bu hastalığı. Hastalık diyorum da hoş, kimse bana bir şey söylemedi bu konu hakkında, bir tanı falan da konulmadı hani.

Ben söylüyorum sadece, bildiğim bir şey yok yani... Düşününce, duygusal açıdan bir açıklaması vardır muhakkak diye tahmin ediyorum kendimce.

Yaşı kaç olursa olsun onun ister genç olsun ister yaşlı ister koşar adım gelmekte olsun üzerime hatta kaşları çatık, ister yüzünde tatlı bir tebessümle tüyden hafif gelsin öyle süzülür gibi. İster tanıdık bir sima olsun onun yüzü, isterse yedi kat yabancıнын tekinin sağır sureti. Elim ayağım boşalır. Dilim damağıma yapışır. Öyle gerilirim ki, söylememi beklemeden zıplayıp ağızımdan sözcüklerim, pat! diye düşüverirler yerlere ve iri balıklar gibi çırpınırlar bir müddet. Sonra da kalırlar soluksuz, hareketsiz. Bir fırsatını bulup çarçabuk uzaklaşmak isterim o atmosferden.

Kadınlardan korkardım, hâlâ da tam anlamıyla yenebilmiş değilim bu korkuyu. Düşünsene saçları kızıla çalan, gözlerinde simsiyah sürmeler, dudaklarında, tırnaklarında kıpkırmızı boylarla âdeta savaşa hazır Kızilderili savaşçılar görürüm karşımda. Veyahut pas parlak derileri, sipsivri dişleriyle seni ısırmaya her an hazır, zehirli mi zehirli yılanlar. Fısıltıyla konuşurlar odaklanarak ısrarla yüzüme ve onlardan uzak durmam gerektiğini tembihlercesine tısır tısır.

Oysa ne mantıksız bir düşünce değil mi? Fakat gel de anlat bunu bana. Yani hayatım boyunca hiçbir kadından hiçbir kötülük görmemişken, yani kötü tek söz bile işitmemişken, dışlanmamışken bildiğim kadarıyla. Aksine her yardıma ihtiyaç duyduğumda yanımda bulduğum kadınlara bir haksızlıktır bence bendeki bu ruh hali. İster tanıdık olsun ister olmasın, hemcinslerimden çok onlardan destek gördüğüm halde nedir bu kadın korkusunun temelinde yatan sebep? Bunu düşünür dururum kendimi bildim bileli.

Fakat bir sonuca varabilmiş değilim şimdiye kadar. Belki de her erkeğin kabullenemediği bir kadın korkusu vardır. Belki benim bu ruhsal sıkıntım, bu yorucu külfet ender değildir de. Lakin bu sıkıntıyı, bu külfeti kabul eden ve bununla yüzleşmeye çalışan ender kişilerden biriyimdir.

Hadi desem ki annem otoriter bir kadındı onun etkisi var üzerimde. Yo hayır! Alakası bile yok. Tam aksine sessiz-sakin bir kadıncağz. İşte öyle tipik, kendi halinde, kendi rolünü benimsemiş ve bu rolün dışına çıkmayan ya da çıkamayan, geleneksel bir eş, geleneksel bir ev hanımı ve annedir. Eli pek ender kalkmıştır havaya. O kalkan el ise yüzüme değil de omuzlarıma ya da kalçama hem de öyle sarsıcı, acıtıcı falan da değil ha! okşarcasına inmiş, sözleri ne kadar öfkeyle de söylense incitici gelmemiştir.

Meselâ hâliyle eğitim hayatım boyunca bir sürü kadın öğretmenim oldu fakat pek hatırlamıyorum onları. Ya da hatırlamak mı istemiyorum nedir bilmiyorum. Sadece birkaç kötü anı var hafızamda. Belki bu anılar sebep oldu korkuma. Ama hiçbir zaman öfke duymadım. Bir bütün olarak değerlendirdim yaşadıklarımı ve birçok iyilik birkaç kötülüğü çabucak aldı götürdü. Korkum ise ihtimal ki küçük bir ateşin isi gibi yapışıp kaldı ruhuma. Bilemiyorum...

Dedim ya bence her erkeğin bir kadın korkusu vardır adını koyamadığı. Tarihte de bunun bir çok örneğine rastlamak mümkün. İnsanlar en çok da korktukları şeyleri merak ederler. Merak ilgiyi doğurur. İlgi ise aşkı içerir. Büyük aşkları da büyük yapan imkânsız olmaları değil midir? Bu korkuyu yenmek ve saf mutluluğu yakalamak adına kimler çölleri, denizleri aşmadı ki? Kimler dağları delmedi? Kimler hangi ordulara kafa tutup, Tanrı bilir hangi canavarlarla savaştı? Yani belki de yüksek reddedilme ihtimali ve aşağılanma korkusuydu aslında düşman.

Bir eşik vardır hani, bir korku duvarı. Bazı adamlar başarabilirken, bazıları o eşiği aşıp bir boyuttan diğerine geçemezler maalesef. Şu bir gerçek, en ulu dağların yamacında açar en güzel çiçekler. Yani dediğim gibi, büyük aşklar da bu korkunun eseri olabilir ancak.

Kadın korkusunun.

William Somerset Maugham – Yaşamı ve Yapıtları

Haluk Erdemol

Yaşam, aşk ve sanat için yeterince uzun değil.

(W.S.M.)

Oyunları, romanları, öyküleri, gezi yazıları ve denemeleriyle dünya yazınında kendine özgü bir iz bırakan William Somerset Maugham, İrlanda kökenli hukukçu bir aileden gelen babasının görevli bulunduğu Paris'te 29 Ocak 1874'te dünyaya geldi. Babası İngiltere'nin Paris Büyükelçiliği'nin hukuk işlerini de yürüten bir avukattı.

Maugham'ın biyografisini yazanlar onun doğum yeri olarak sadece Paris'i değil, Paris içindeki bir yeri de belirtmeye özen gösteriyor, çünkü bu yer bir sağlık kuruluğu ya da bir ev değil, İngiltere Büyükelçilik binasında oluşturulmuş bir doğum kliniği. Öyküsü ilginç: Maugham'ın ailesi bebeklerinin İngiltere toprağı sayılan Büyükelçilik alanı içinde doğmasını istemiş, çünkü o yıllarda geçerli olan bir Fransız yasasına göre yabancıların Fransa sınırları içinde doğan çocukları Fransız vatandaşı sayılacak ve üstelik erkek çocuklar askerlik hizmetine girmekle yükümlü olacaklarmış. Anne-baba Maugham'ın doğacak çocuklarının söz konusu yasaya bağımlı olmasını istemedikleri anlaşılıyor.

Küçük William ailenin dördüncü çocuğuydu. Kendisinden hayli büyük üç ağabeyi İngiltere’de yatılı okullarda bulunduğundan William, Paris’teki evinde on yaşına dek ailenin tek çocuğuymuş gibi büyüdü. Sekiz yaşındayken annesini, ondan iki sene sonra da babasını yitirdi. İngiltere’ye rahip amcasının yanına gönderildi. Yakınlarının söylemiyle ‘Willie’ için amcasının evi on yaşındaki bir çocuğun Beklentilerini karşılamadı. Amcası Henry ve Alman kökenli eşi Sophie çocuksuz olmalarına karşın talihsiz yeğenlerine sıcak bir yuva ortamı sunamadılar.

Çok geçmeden Canterbury’deki King’s School’a gönderdiler onu. Akranlarına oranla daha kısa olan boyu, Paris’te edindiği Fransızcasının yanında kırık kalan İngilizcesiyle okulda alay konusu oldu; itilip kakıldı, çekinik ve savunmasız kaldı. Bu dönemde başlayan kekemeliği yıllar boyu sürdü. Sorunlu okul günlerine 1889’a kadar dayanan Willie amcasının evine dönmedi. Sophie’nin önerisiyle Heidelberg Üniversitesi’ne gidip Alman dili ve edebiyatı öğrenimine başladı. Burada tanıştığı, kendisinden on yaş büyük ve çevresinde eşcinsel olarak tanınan John E. Brooks ile kurduğu ve hızla gelişen ilişki ona yeni ufuklar açtı. Brooks’un verdiği cesaretle yazmaya başlayan genç Willie, Heidelberg’de ikinci yılına başlayamadan İngiltere’ye geri çağırıldı. Amcası onun bir an evvel anayurdunda bir meslek edinmesine yönelik eğitim görmesini istiyordu. Onun kendisi gibi bir din adamı olmasını da istemişti ama Willie o yönde bir eğilimi bulunmadığını açık etmekte gecikmedi.

Sonunda mesleki uğraş olarak ailesinde gelenek haline gelmiş olan hukuk alanını da dışlarken doktor bir dostunun önerisini benimseyen amcasının gönlünü etmek adına Londra’nın Lambeth semtinde St. Thomas Tıp Fakültesi’ne başladığı öğrenimini 1897’de tamamladı. Kendisine tıp doktoru unvanını veren diplomasını hiç kullanmamak üzere rafa kaldırırken ilk romanını yazmıştı bile: “Liza of Lambeth”.

Romanın gördüğü ilgiden destek alan Maugham doktorluk mesleğinden tamamen uzaklaşarak yazmayı yaşamının tek uğraşı olarak belirledi ve ölümüne dek sürdürdüğü yazarlığını otuz iki oyun, on dokuz roman, yüzü aşkın öykü ve bunlara ek gezi, deneme ve eleştiri kitaplarıyla taçlandırdı. Dönemin en popüler yazarlarından biri olarak kitap satışlarından, sahnelenen oyunlarından, roman ve öykülerinin radyo, TV ve beyazperde uyarlamalarından elde ettiği gelir, zenginler sınıfına girmesini ve sık sık uzak diyarlara seyahat etmek başta olmak üzere dilediğini yapma, gönlüne göre yaşama ve harcama yapma özgürlüğünü sağladı ona.

Biyografilerinden anladığımıza göre Maugham daha iyi koşullarda yazabilmek için, uğraşından gelir etme konusunda Çehov'u örnek alarak tiyatroya öncelik vermiş ve bunun karşılığını almış görünüyor. Çünkü ilk başarısı Lady Frederick'den (1907) sonra, iki yıl bile geçmeden Londra tiyatrolarında aynı sezonda dört oyununun sahnelendiği belirtiliyor. Otuz üç yaşında ulaştığı varlıklı yaşamının dışa yansıyan bir örneği Yazar'ın 1927'de satın aldığı, Fransız Riviera'sının incilerinden Villa Mauresque'dir. Villa'nın eski sahibi uzun yıllar Fas'da görev yapmış bir din adamıydı. Maugham özellikle ismi, bazı yapı ve dekorasyon özellikleri Fas'ı çağrıştıran Villa'nın ismini değiştirmeye gerek görmemişti. Villa Mauresque Maugham'ın yaşam tarzının simgesi ve dönemin ünlülerinin bulunduğu, partilerin verildiği sosyetik bir mekân olarak gazetelerde sıkça boy gösteriyordu. Villa'da on üç hizmetli görev yapıyordu. Maugham Villa'sında erken bir kahvaltı ile geç bir öğle yemeği arasında yürüttüğü verimli çalışma düzeninden hoşnuttu.

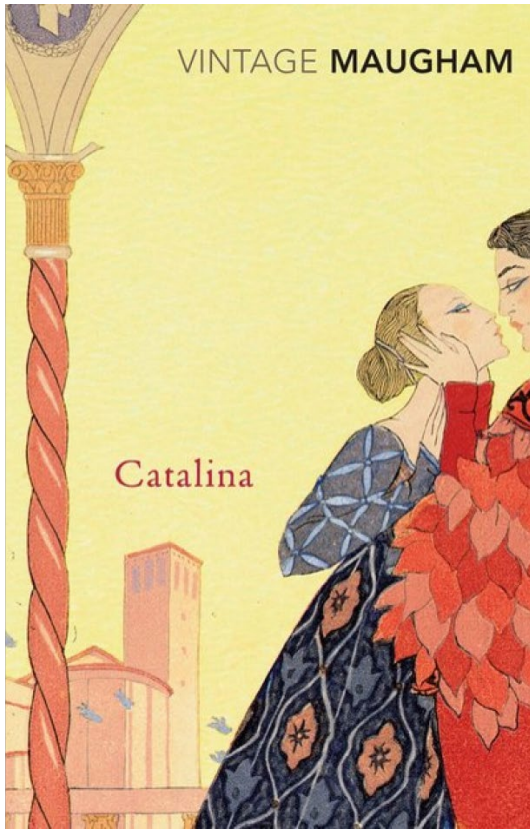
Savaş Yılları

Maugham'ın yaşamından iki dünya savaşı geçti. Birincisinin başında, 1897'den beri yazdığı on üç oyun ve sekiz romanla ününü pekiştirmiş bulunuyordu. Savaş başladığında kırk yaşında olduğundan, ülkesi adına savaşa katkısı gönüllü olarak seçtiği ambülâns şoförlüğü oldu. İngiliz Kızılhaç'ı saflarında Fransa'da görev yaptı. Bu görevi sırasında tanıştığı Amerikalı Gerald Haxton'la kurduğu kafa ve gönül yoldaşlığı iki savaş arası yıllarda Villa'da ve yolculuklarda teklifsiz dost-sekreter ilişkileri çerçevesinde Haxton'un İkinci Savaş'ın sonuna doğru Amerika'da 1944'te zatürreden ölümüne kadar sürdü. Maugham'ın Birinci Dünya Savaşı'ndaki daha ciddi ve aktif görevi İngiliz Gizli İstihbaratı'nın (Secret Intelligence Service = SIS), daha sonra (MI6) bir ajanı olarak Cenevre'ye gitmesiyle başladı. Bu dönemde edindiği bilgi ve anılar savaştan sonra yazacağı casus öykülerinin malzemesini oluşturdu. Bunlardan kotarılan kitap ismini öykülerin ana karakterinden alıyordu: Ashenden veya The British Agent. Bu görevin gerektirdiği yolculuklar özellikle İngiliz kolonilerinin bulunduğu deniz aşırı topraklar ve oralarda karşılaştığı kişiler başta öyküleri için olmak üzere yazara bol malzeme sağladı. Savaş sürerken patlak veren Rus Devrimi'nde Bolşevikler'in Rusya'yı savaştan çıkarma girişimlerini önlemek amacıyla SIS'in Petrograd'a gönderdiği ajanlardan biri de Maugham'dı.

İkinci Dünya Savaşı başladığında Maugham Villa'sındaki verimli ve görkemli yaşantısını sürdürüyordu. Haxton yanındaydı. Villa'daki yakın birliktelikleri Capri Adası'ndaki partilerde de sürüyordu. Ada'nın parlak bir figürü olan Brooks, 1929'daki ölümüne dek onlara eşlik etmişti.

Haziran 1940'ta Fransa teslim olduğunda Maugham sevgili Villa'sından ayrılmak zorunda kaldı. Naziler'in yasaklı kişiler listesine alındığını biliyordu. Kömür taşıyan bir gemiye binip kaçır gibi zor koşullarda İngiltere'ye geldi.

Bu arada Amerikan vatandaşlığına güvenen Haxton Villa'da kalmış ve Amerika'ya gitmeden önce Villa'daki değerli şeyleri elinden geldiğince güvence altına almıştı. Bunların arasında yazarın Renoir, Gauguin, Matisse ve Picasso gibi ressamların yapıtlarından oluşan tablo koleksiyonu da vardı. (İzleyen yıllarda yazarın edindiği diğer tablolarla birlikte bu koleksiyon 1962'de açık arttırmayla bir buçuk milyon dolara satılacaktı.) Maugham İkinci Dünya Savaşı yıllarını New York'da, Amerikalı yayımcısının kendisini konuk ettiği güzel bir evde bildik alışkanlığına sadık kalarak sürekli yazmakla geçirdi. Sondan bir önceki romanını orada tamamladı ("The Razor's Edge").

Savaş'ın sonunda, yüreğinde yitik Haxton'un hüznü, Fransa'ya, yani Villa'sına dönmeden önce 1946 sonuna dek Londra'da kaldı. Kendi adını taşıyan bir ödül oluşturdu. "Somerset Maugham Award" otuz beş yaşın altındaki İngiliz vatandaşlarının yazdığı kurgusal veya kurgu dışı yapıtlar ve şiirler için Yazarlar Derneği tarafından verilmek üzere tasarlanmıştı.

Fransa'ya ve savaşta şarap mahzenine kadar yağmalanıp hasar gören Villa'sına döndükten ve gerekli gördüğü onarımı yaptırdıktan sonra olağan çalışma düzenine dönüp son romanı Catalina'yı tamamladı (1948). Bazı öykülerinin sinema uyarlamaları ve senaryoları üzerinde çalıştı ve

böylece yazının, tiyatronun yanı sıra sinema alanında da tanındı. Villa'da yalnız değildi; Haxton'dan kalan yalnızlığı yeni bir erkek sekreter dolduruyordu.

Evliliği

Maugham katıldığı yemek davetlerinden birinde tanıştığı Syrie Wellcome ile yolculuklarından arta kalan zamanlarda ilişki yaşamaya başladı (1914.) Syrie evliydi, ama zengin kocasından resmen ayrı yaşıyordu. Bu nedenle Syrie'nin 1915'te dünyaya getirdiği kız çocuğunun babasının Maugham olduğu kesindi. Fakat Maugham Elizabeth (Liza) adını verdiği kızına 1917'ye, yani Syrie'nin 1916'da boşanıp kendisiyle evlenene dek soyadını veremedi.

Huzursuz savaş yılları, Maugham'ın SIS görevleriyle ilgili yolculuklarının getirdiği ayrılıklar, dolayısıyla uzun süreli yalnızlıklar çiftin birlikteliğini olumsuz etkiledi. Yakın çevrelerinden bir kişi evlilikleri hakkında şunları söylemişti: "Syrie bu evliliği yaptığında çocuğu için bir babaya, varlıklı ve ünlü bir yazar olan bir kocaya sahip olduğuna inanıyordu. Maugham'ın tek beklentisiyse oyunlarından sonra verdiği partileri şenlendirecek cana yakın, alımlı bir ev sahibesi ve sosyal yaşamın gerekleriyle uyumlu bir ești." Ne yazık ki çiftin ortak değil, bireysel düzeyde sürdürdükleri bu evlilik ayrılıkların yanı sıra uyumsuzluk ve mutsuzlukların yaşandığı yılların sonunda Maugham'a epey pahalıya patlayan bir boşanmayla son buldu (1929.)

Yine ne yazık ki Maugham'ın kızıyla olan ilişkisi de belki yine ayrılıkların sonucu, normal bir çizgide gitmedi. Biyografi yazarları Maugham'da kızına karşı sevecen bir ilgi izine rastlanmadığını ve yetişkinlik çağına geldiğinde Liza'nın babasının erkek arkadaşlarından hoşlanmadığından söz ettiğini belirtiyor. Hangisi kusurlu olursa olsun baba-kız ilişkisinin hiç iyi yürümediği iş, miras konusuna dayandığında daha iyi anlaşılıyor. Maugham, son erkek sekreterini evlatlık edinin mirasını onunla kızı arasında bölünmesini kabul edecek kadar ileri gitmiş, ancak Liza'nın başvurusu üzerine mahkeme buna olanak tanımamıştı. Benzer talihsizlikler tablo koleksiyonunun satışı sırasında da yaşandı.

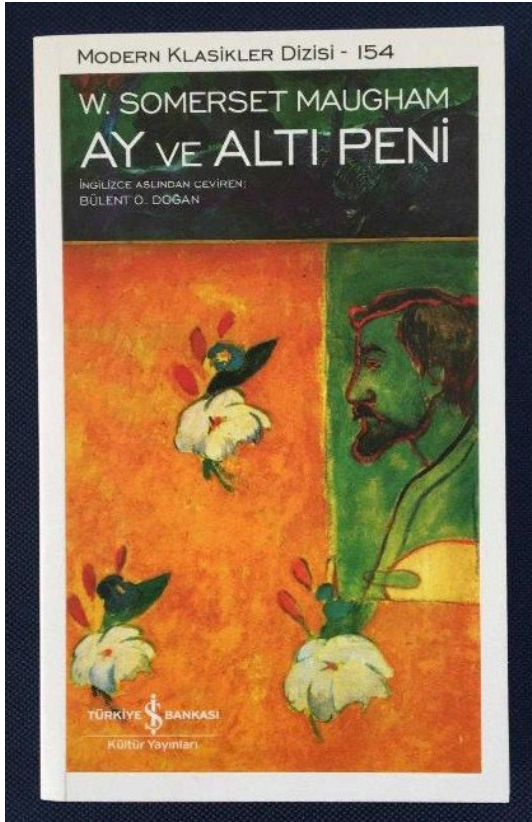
Maugham düşme sonucu oluşan sorunlardan dolayı Nice'te kaldırıldığı hastanede doksan bir yaşında yaşama veda etti (15 Aralık 1965). Bedeni yakıldıktan iki gün sonra külleri anayurdunda ilk öğretimini gördüğü King's School'daki Maugham Kitaplığı'nın dış duvarının dibine gömüldü.

Yapıtları

Maugham'ın yazın dünyasındaki başarısını öncelikle tiyatro alanında kazandığı kabul edilmektedir. 1902'den 1953'e dek otuz iki oyun yazdı. Sahnelerde en çok süre alan oyunları arasında Lady Frederick, Jack Straw, Our Betters, The Constant Wife, East of Suez, The Circle ve Sheppey sayılabilir. Öyküleri arasında bulunmasına karşın sahneye uyarlanan Rain 1921/22'de Broadway'de altı yüz kırk sekiz kez oynanmış ve bu sayıyla bütün oyunlarını geride bırakmıştı.

Yazarlığı doktorluğa yeğ tuttuğu günlerin ilk ürünü olan Liza of Lambeth (1897) ile başladığı romancılığını 1948'de Catalina ile noktalayan Maugham arkasında on dokuz roman bıraktı. Okur beğenisi, dolayısıyla baskı/satış ölçütlerine bakıldığında romanları arasında "Of Human Bondage" (1915), "The Moon and Sixpence" (1919), "The Painted Veil" (1925), "Cakes and Ale" (1930) ve "The Razor's Edge" (1944) öne çıkmaktadır. Bu romanların başarısı beyazperdeye de yansımış ve zamanın ünlü oyuncularının rol aldığı, bazıları iki-üç kez filme çekilmişti. Günümüze daha yakın olanlardan söz edecek olursak "Of Human Bondage"ın 1964 versiyonunda Kim Novak ile Laurence Harvey, "The

Painted Veil'in 2006 yapımında Edward Norton ile Naomi Watts oynamıştı. Yazar "Of Human Bondage" için şunları söylemiş: "Of Human Bondage'ın en iyi romanım olduğu yolundaki ortak görüşe ben de katılıyorum. Bir yazarın sadece bir kez yazabileceği türden bir kitaptır o. Zaten yazarın da sadece bir yaşamı vardır. Fakat en beğendiğim romanım 'Cakes and Ale'dir. Yazarken çok eğlenmişim."

Büyük bir okur ve eleştirmen kitlesi Maugham'ın daha çok öykü alanında sivrildiği görüşündedir. Zamanın geleneğine ayak uyduran Yazar, öykülerini önce tanınmış dergilere gönderiyor, yeterli sayısal birikim oluştukça uygun gördüğü seçki başlıkları altında kitaplaştırıyordu onları. İlk öykü kitabı 1898 baskılı "Orientations"ı aradaki yedi seçkiden sonra 1947'de yayımladığı "Creatures of Circumstance" seçkisi izledi. Yukarıda sözünü ettiğimiz, gizli servis ajanlığı döneminin ürünü olan "Ashenden" seçkisini 1927'de yayımlamıştı. Bu kitabın Yazar'ın çağdaşı Ian Fleming'i etkilediği ve James Bond dizisine esin sağladığı söylenir. Maugham'ın gedikli yayımcısı Heinemann'ın 1951'de üç ciltte yayımladığı "The Complete Short Stories" derlemesinde doksan iki öykü yer alıyordu. Seçki kitaplarının yukarıdakilerle sınırlı

kalmadığı kuşkusuz. Muhtelif yayımcıların ve editörlerin beğenilerine göre Yazar'ın ölümünden önce ve sonra onlarca seçki yayımladıkları görülüyor. Bunların arasında seçkin İngiliz yayınevleri Pan ve Penguin'in "Collected Stories" öykü ciltleri öne çıkıyor.

Romanları gibi öykülerinden bazıları da sahneye, televizyona ve sinemaya uyarlandı. Bunlardan en önemlisi tiyatro versiyonunun Broadway'de başarı kazandığını belirttiğimiz Rain öyküsünün, ana karakterinin ismiyle Miss Sadie Thompson'un 1953 yılında beyazperde uyarlamasıydı.

Başrolde zamanın ünlü yıldızlarından Rita Hayworth oynamıştı. Diğer önemli bir sinema olayı da her birinin üç-dört öykü uyarlaması içerdiği Quartet, Trio ve Encore isimli filmlerdi (1948, 1950, 1951). Yapıtlarının yazın dışındaki medyada yer alması yönünden, Maugham'ın en verimli yazar olduğu kabul edilir.

Diğer yazı türleri arasında Yazar'ın öykülerinin ham maddesinin izlerine bolca rastlanan "On A Chinese Screen", "Don Fernando", "My South Sea Island" ve "The Gentleman in the Parlour" isimli gezi kitapları, okuduğu kitaplar hakkındaki görüşlerini dile getirdiği "The World's Ten Greatest Novels" ve "Fifty Modern English Writers", "Books and You", "The Writer's Point of View" isimli deneme kitapları ve "Summing it Up" başlıklı otobiyografisi sayılabilir.

Dilimizde Maugham

Maugham'ın yapıtlarının dilimizde 1940'lı yılların başından itibaren önce tiyatro alanında oyun çevirileriyle yer aldığı görülmektedir. MEB Devlet Konservatuvarı Yayınları arasında yayımlanan, bazılarının ismi oyunun özgün ismiyle uyuşmayan oyunlar saptayabildiğimiz kadarıyla şunlar: Ekmek Elden, Çember, Sheppey, Kutsal Alev, Yüksek Sosyete, Bayan Dott, Oyun, Sadık Zevce.

Romanları arasında dilimizde yayımlananlar yine saptayabildiğimiz kadarıyla şunlar:

"Of Human Bondage" çevirileri: "İnsanın Esareti", "Hayatın Esiriyiz" ve "Hayat Hüzünleri"

"The Moon and Sixpence" çevirileri: "Ay ve Altı Peni", "Aya Doğru"

"The Painted Veil" çevirileri: "Boyalı Peçe", "Renkli Peçe"

The Razor's Edge: Şeytanın Kurbanları,

"The Magician": Sihirbaz,

"Up at the Villa": Bir Gecelik Aşk, Yeter;

"Narrow Corner": Yaşama Korkusu ve

Christmas Holiday: Noel Tatili.

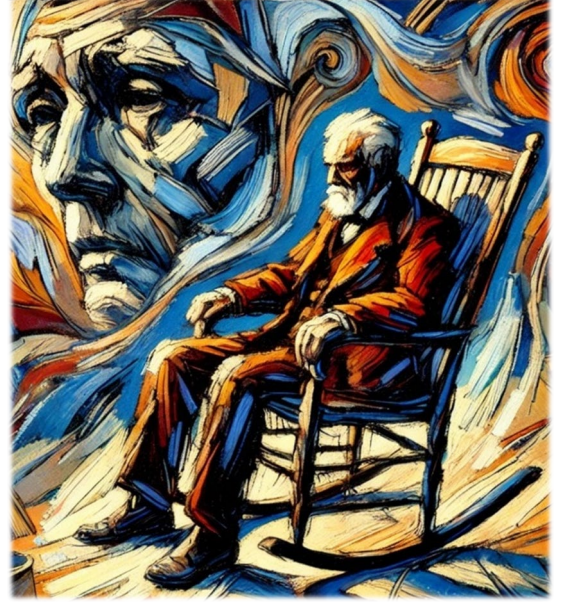
Öykülerinin dilimize kazandırılmasında emektar Varlık Yayınevi'nin öncülük ettiğini görüyoruz. Her biri üç ile altı öyküden oluşan seçkilere öykülerden birinin adı veya işlediği konuyla uyumlu bir isim verilerek 1950'li yıllarda cep formatında yayımlanan bu seçkilerden saptayabildiklerimiz şunlar: Yağmur, Malezya Tılsımı, Talua Kralı, Büyülü Adalar, İspanyol Havası, Tehlikeli Geçit, Crosbie Davası ve Cumhuriyet Gazetesi'nin yayımladığı Pasifik Öyküleri. Çeviri öykülerin çoğuna verilen isimlerin özgün isimleriyle uyuşmadığı görülmektedir.

Sallanan Sandalye

Elif Kahriman

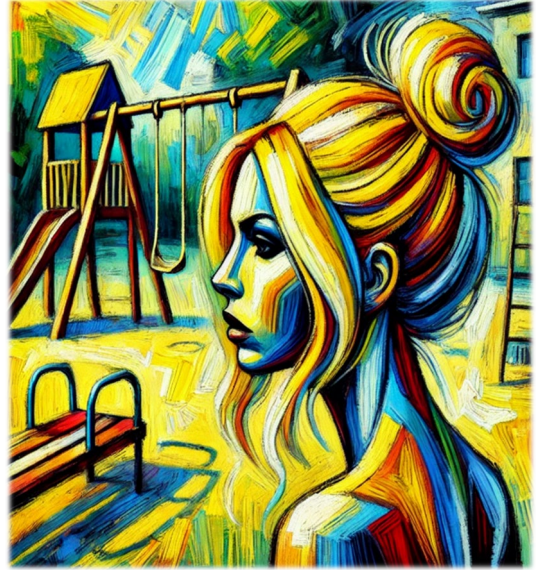
Altın sarısı saçlarını geriye doğru tarayıp iyice gerdikten sonra kusursuz bir topuz yapmanın övüncüyle kendini bakışlarıyla tebrik eden Şeyda, dışarıdan gelen gürültüleri kulak ardı edip çocukluğundan beri çok sevdiği –annesi atmak istese de o direnç göstermişti- sallanan sandalyesine oturdu. Sallanan sandalyeye olan bu ilgisi aslında sadece bir özentiden ibaretti. Çocukken arkadaşlarının ağızlarından salyalar çıkarcasına anlattığı o şeye sahip olma özentisiydi sadece. Ancak Şeyda’nın özentisi artık abartıya kaçmaya başlamıştı. Öyle ki anne babası öldükten sonra tamamen kendisi olmaktan çıkmış, her gün başka birinin kimliğine bürünen bir kişiliğe dönüşmüştü. Bir gün karşı apartmanında oturan beyaz tenli soluk yüzlü eski moda giyimi seven kibar komşusu oluyordu, bir gün içkiden morarmış gözlerini güneş gözlüğüyle kapatan hemşiresi, bir gün kibirli öğretmeni derken tanıdığı herkesin en az bir kere rollerini üstleniyor ve onlar gibi davranıyordu. Sadece davranmakla da kalmıyordu, onlar gibi giyiniyor, onlar gibi konuşuyor, makyajını ve saçını da onların tarzında yapıyordu.

En son ne zaman kendisi olduğunu, hatta kendisinin gerçekte kim olduğunu hatırlamıyordu bile. Neyi seviyor, nelerden hoşlanıyor ve nelerden korkuyor, bunların cevabı onda değil gibiydi. Onu tanıyan herkes bu durumun bilincindeydi ve ilk başlarda garipseyip ötekileştirseler de –çoğu onun bunu gayri iradi yaptığının farkındaydı- daha sonrasında el mahkûm, alışmışlardı. Sükûnetle arkasına doğru yaslanıp ileri geri sallanmaya başladı. Bu seferki kişiliği bir gün önce parkta otururken –O gün alt komşusu somurtkan suratlı ihtiyar Cesim’in rolündeydi- adamcağız romatizmaları yüzünden dışarıya çıkamadığı için Şeyda biraz yürüyüş yapıp hava almanın iyi geleceğini

düşünüp onun yerine parka gitmişti. Tanıştığı âlimane tavırlı despot bir anneydi. Tek bir telin bile ona ihanet etmeyeceği şekilde saçını topuz haline getiren bu anneye, neredeyse kendisinin de bir kadın olduğunu unutup âşık olacak derecede hayran kalmıştı. Kadın, çocuğu parkta oynarken ikide bir onu durdurup “Kuralları unutmayalım!” diye uyarıyordu. Çocukcağız annesiyle ittifak kurduktan sonra oyununa devam ediyor sonra annesinin sert kuralları tarafından tekrar durduruluyordu. Çocuğunun yanlış hareketler yapıp kendisini yaralamasından korkuyordu muhtemelen. Kadının bir vizyonu var diye düşündü, romatizması tutmuş bir halde otlarla çevrili bankta otururken.

Yaşı henüz otuzlarında olmasına rağmen ihtiyar rolünü üstlendiği için her yeri ağrıyordu -mış gibi yapmıyordu, o role girdiği andan itibaren gerçekten ağrıyordu-. Birkaç afakî kıvranmadan sonra âşık olmasına ramak kaldığı kadının ve sürmeli gözlü çocuğunun yardımıyla evin kapısına kadar gelebildi. Kadıncağız, onun genç yaşta bir hastalığa kapıldığını düşünmüştü. Bu sebeple eve yürürken Şeyda’nın sorduğu soruları çok önemsemeden cevapladı.

Sabah olur olmaz ilk iş sandalyeye oturdu ve bir iki dakikalık sessiz bekleyişin sonunda eski kıyafetlerinden -ihtiyar rolünden- çıkıp yeni rolüne büründü. Parkta gördüğü o muazzam

güzellikteki kadın gibi saçlarını sarıya boyamış ve jöle yardımıyla kusursuz bir topuz yapmıştı. Daha sonra ismini -kadının ismini- hatırlamaya çalıştı. “Asya? Hayır Alya.” Tereddüt etti. “Aliye!” diye sevinç çılgılığı attı. “Adım Aliye.” Vücudu romatizmalı halden uzaklaşmış sanki uzun zamandır spor yapan sağlıklı bir atlete dönüşmüştü.

“Nelerden hoşlanıyorum acaba?” diye geçirdi içinden. Kadınla konuştuğu diyalogları hayal meyal anımsadı. Sebze çorbası seviyordu ve elmaya bayılırdı. Gündelik hayatında bile topuklu giymekten vazgeçmezdi. En sevdiği renk mavi, en çok korktuğu şey örümceklerdi ve spor vazgeçilmeziydi. Birden canı parlak kırmızı bir elma çekti. Küçük bir kız neşesiyle mutfağa girdi. Buzdolabını açarken yatak odasından gelen tıkırtıları işitti.

Kafasını önce kapıya sonra dolabın içine çevirdi. Elma kalmamıştı. Onun dışında dolap birbirinden apayrı şeylerle doluydu. Nefes sorunu yaşayan birinin rolündeyken kullandığı astım ilacı, incire bayılan arkadaşının rolü için incir reçeli, göz damlası, takma dişler, puding ve sadece bir kez kullandığı daha birçok ürün. Onların neden orada olduğunu bir sonraki gün hatırlamıyordu, hatta takma dişin orada ne aradığını her dönüştüğü yeni kişilikle sorguluyordu.

Dolapta elmanın kalmaması canını sıkıyordu. Öfkeyle dolabın kapağını kapatıp manava gitmek için hazırlandı. Kilerden siyah süet topuklu ayakkabılarını aldı ve öğretmeninden ceza almış bir öğrenci gibi tek ayak üzerinde durup dikkatle ayağına geçirdi. Aynanın karşısına geçti ve muhteşem görüntüsüyle gurur duydu. Başarılı, disiplinli ve sağlıklı bir anneydi. Derin bir nefes aldıktan sonra merdivenlerden inip kendini güneşin kollarına attı. İlk başta gözlerini kısmak zorunda kaldı. Evin içerisi sandığından daha karanlıktı, neden bu kadar süre karanlıkta yaşadığına şimdiki kişiliği anlam veremedi. Güneş sağlıklı olmanın ana kuralıydı ve temiz hava yeni Aliye için sağlık demekti.

Yüzünü okşayan rüzgârı sevgiyle karşıladı, havada uçuşan kuşları gülümsemeyle selamladı, ayağına takılan taşları bir karınca edasıyla kenara itti ve güne hazır olduğunun bilinciyle kendinden emin bir şekilde sokakta ilerledi, ta ki huzur bozucu bir gürültü kalabalığıyla karşılaşana kadar. Tüm ahali feryat figan bağırان bir kadının başına üşüşmüşlerdi. Hepsi bir ağızdan konuştuğu için Aliye konuşulanları zar zor duyabiliyordu. Duruşundan taviz vermeden sağdan ve soldan kalabalığı yarıp merkeze doğru yürüdü. Topuk sesleri gürültü bombasına rağmen duyulabiliyordu.

Bu yüzden sokaktakiler tüm odağı yeni Aliye'ye çevirmişlerdi, ancak yeni Aliye, yerde dizlerinin üzerine çöküp dağılmış saçlarını avuçlarının arasını almış vaziyette ağlayan eski Aliye'yi görünce topuk sesini kesip olduğu yerde donakaldı. Yeni Aliye, yerdeki kadına tiksintiyle baktı. O muhteşem görünüm gitmiş yerine özensizce giyinmiş kıyafetler ve her telin ayrı yerlere dağıldığı düzensiz saç gelmişti. O vizyonlu kadının bu hale gelmesi çok acınasıydı.

Koluna çarpan bir gencin etkisiyle sendeledi. Düşmemek için yanında duran adamlardan birinin omzundan destek aldı ve kendini doğrulttu. Saçının bozulmuş olmasından korktu.

Hızla çantasından minik aynasını çıkarttı ve saçını kontrol etti. Neyse ki korktuğu olmamıştı. Kırmızı elma tekrar zihninde canlandı. Eski Aliye'yi –artık onun için bir önemi kalmamıştı- arkasında bırakıp manava girdi.

Gözleri turuncu sulu portakalları, yeşil yuvarlak üzümleri ve güneşte ışıyan sebzeleri geçip kırmızı parlak elmalarla buluştu. Onları kelimelere dökemeyecek kadar seviyordu. –Bir kişiliğinde elmalardan ne kadar nefret ettiğini anımsar gibi oldu-. Bu muhteşem elmalara sahip olmalıydı belki de şu an tek dileği sadece bu muhteşem elmalardı. “Bir kasa elma.” dedi şaşkın bakışlarla ona bakan manavı görmezden gelip.

Kolundaki kasayı topuklu ayakkabılarla taşımak düşündüğünden daha zordu. Bir oraya bir buraya sendeleye sendeleye yürürken tekrar aynı kalabalığı gördü, sorun çözülmemişti belli ki. Adımlarını hızlandırıp kalabalığın arkasından ilerledi. Eve varınca kasayı tek koluna alıp sağ eliyle kapının kilidini açtı. Bir ayağıyla diğer ayağındaki topuklu ayakkabıyı çıkardı sonra aynı işlemi öteki için yaptı. Ayaklarının yere basmasının rahatlığıyla mutfağa girdi. Bir tanesini kendine ayırdıktan sonra elmaları teker teker poşetleyip dolaba yerleştirdi. Ayırdığı elmayı güzelce yıkayıp ağzı sulanmış bir halde kocaman bir ısırık aldı. Bu o an hayatında yediği en güzel meyveydi. Bitmesini istemiyordu ki yavaş yavaş çiğniyordu. Yutkundu. Boğazında nedensizce bir karıncalanma hissetti. Delicesine arzuladığı bu meyveyi nedense içi istemiyordu. Bu normal değildi.

Elmayı mutfak tezgâhının üzerine koyup koridordaki aynaya yaklaştı. Kim olduğunu bir an unuttur gibi oldu. Zar zor adının Aliye olduğunu hatırlayıp gülümsedi. Yerde yatan eski Aliye'nin aksine o hâlâ kusursuz görünüyordu. Elmasına kavuşmak için tekrar mutfağa yönelecekken odasından yine tıkırtı sesi işitti. Sinirlendi. Sertçe kapıyı açtı. Yatağın yanı başında elleri bağlı halde oturmuş olan çocuğa kaba bir bakış attı ve güzel bir dille uyardı.

“Kuralları unutmayalım!”

Düş Elementleri

Semina İdil

Yüzümü ısiran zamansız rüzgârla
sanılanın aksine koşabilmekken diledim
gönlümün gördüğünü gözüm görmezken
düşecek korkusuyla tutarken ellerimi
hayatın ertelenmişlikleri
taşa değdim, tökezledim.
daha düşmedim.

Alnımda ter damlacıklarıydı görünen
görünmeyen sanrılar bulutu
damladılar üstüme yağmur olup
kar olup üşüttüler ellerimi
kayarsın dediler, dinlemedim.

tuttum ipinden yarının
kaydım da sonra usulca,
düne düşmedim.

Bir alev oldu başında hepimizin
bilinmez soru işaretleri
yine de ayaklarım hiç ısınmazdı
yüzüm kızarıken utançtan.
bir kuyu buldum anızında yangının
kazdım uykusuzluğumda,
sonunu görmedim.
çok geç oldu belki ama
dibe düşmedim.

Bizler ne yarattık ne de yıktık
dört elementiz yalnızca düşlerimizden
şu dünyanın şah damarına yakın
örtülmez ten parçalarımızın
toprağından mayasıyız
vakitsiz satılığız kendi soluklarımızdan.
akarken oluk oluk doğacaklara
koşarken sonu başından belli yollarına
düşsek bile kendi çamurunda gerçeğin
kime kul olabildim ki etim belli kemiğim
sadece kovulan cennetinden
acemi bir cambaz idim.
dünya altımda duruyor,

Daha düşmedim.

Dokunmak

Filiz Asal

Bir gece kentin kenar caddelerinden birinde yağmur yağıyor. Kış. Gece yarısı. Sirtında çektiği atık toplama arabasını zar zor sokağın başındaki çöp konteynerinin sağ tarafına yerleştirdi. Elindeki çengelle karıştırmaya başladı. Bulduğu kağıtları harara doldurdu. Ardından birkaç teneke kutuyu yandaki daha küçük çuvala koydu. Raşu ve ailesi bu kente gelesi yedi ayı geçti. Ülkelerinden buraya geldikleri ilk aylarda çöpe atılan ekmek ve yiyecek artıkları kendine ve ailesine besin oluyordu. Sonraları, daha önce şehre gelmiş olan arkadaşları onu bu işe yönlendirdi. “En azından evime daha düzgün gıdalar götürebiliyorum. İşime yarar bir şeyler de buluyorum,” diye düşünürken yanına daha büyük hararı olan bir başka atık toplayıcı yanaştı. Düşünceleri bölündü.

Yan gözle onu gördü ve telaşla çengeli konteynerin içinde savurmaya başladı. Tek kollu bir bebek, tekerleksiz bir araba çıktı. Sert bir cisme takıldığını fark etti. Nesneyi hızla çekti. Hortumlu bir ağız melodikası gördü. Kopan ağızlık bölümünde “B.M” yazıyordu. İhtimal sahibinin adı, diye geçirdi içinden. İki parçayı da çekip arabanın önündeki eve götürülecekler bölümünde duran valize attı. Yandaki toplayıcının ona seslenmesine fırsat vermeden oradan ayrıldı.

Raşu melodikaya dokundu. Eve geldiğinde kapıyı karısı açtı. “Bugün çok bereketli geçti,” dedi. Karısı sessizce mutfığa geçerken Raşu da lavaboda ellerini yıkadı. Ev, gecekonduyan bozma tek katlı yanında ev sahibinin kümesi olan bir oda bir mutfaktan oluşuyordu. Kendileri ve üç çocukları tek odayı paylaşıyorlardı.

Gündüz, üzerine oturdukları şilteler akşam hepsine yatak oluyordu. Onları da çöpten bulmuşlardı. Karısı Fatu mahcup ama sevinerek gülümsedi.

“Çocukları yatırdım. Sen de bir şeyler yer misin?” diye sordu.

Raşı karısına sıkı sıkı sarıldı.

“Nasılsın?” Fatu başını kaldırdı.

Gözleri sulu sulu bakıyordu. “Gurbet, etrafı dikenli tellerle örülü, içi ballı yemişlerle dolu komşu bahçesi gibiymiş. Yan yanasın, görüyorsun ama dokunup alamıyorsun. Ne zaman bitecek bu çile? Ne zaman bir düzenimiz olacak?” diye sorarken asla ülkelerine dönemeyeceklerinden emindi. Raşı’ nun gözlerinde umut arıyordu sadece. Raşı “Bak ne buldum?” diye neşeli bir ses tonuyla ağır havayı dağıtmaya çalıştı. Ağzı açık valizden melodikayı çıkarıp Fatu’ya verdi.

Fatu melodikaya dokundu. Ertesi sabah güneşli bir cumartesiye uyandılar. Melodikayı önce küçük oğlan Subuti gördü. Bir iki üfledi ses çıkaramayınca fırlatıp arabayı kaptı. Küçük kız Aşari, bebeği görünce gözleri parlamış başka bir şeye bakmamıştı bile. Fatu, çocukların oyuncaklarla oynayışları karşısında kendi çocukluğunun yoksunluklar içinde geçen günlerini hatırladı. Fısıltıyla “Bazılarının attığı çöpler başkalarının hazinesi olabiliyormuş,” derken buruk bir mutluluk hissetti.

Kahvaltıyı hazırlamak üzere mutfığa geçti. Büyük abla Enesti dokuz yaşında, aslında abla olamayacak kadar çocuktuk daha. Kardeşleri arka arkaya gelince o abla olarak doğmuş oldu. Gözlerin açar açmaz melodikayı gördü. Okulda öğretmeninin çaldığına benziyordu. Öğretmeni çalarken büyülenmişti adeta. Şimdi aynısı eve gelmişti. “Ne şanslı gün bugün.” diye geçirdi içinden Subuti’nin oynayıp bıkmasını beklemek zorundaydı. Ablalık bunu gerektirdi. Ne mutlu ki oğlan çabuk sıkılmıştı. Müzik aletine doğru ilerlerken yürümeyip uçtuğunu sandı. Enesti aleti alıp uzun uzun üfledi. Mutfığa gitti üfledi, bahçeye çıktı üfledi, odaya girdi üfledi. Her şey yok olmuş bir tek o ve melodika kalmıştı. Anlamalı anlamsız sesler çıkardı. Ne kadar zaman geçtiğini fark etmedi.

Enesti melodikaya dokundu. Pazartesi’yi iple çekti. İlk ders arasında öğretmeninin yanına gitti. Hafta sonu yaşadıklarını anlattı ve nota öğrenmek istediğini söyledi. Melodikayı gösterdi. Kadının bir an donakaldığını çocuk gözler göremedi. Geçen hafta oğlunun dolabını boşaltırken attığı nesnede adının baş harfleri yazıyordu. Burak Mayıs. Öğretmenin buruklukla mutluluk hisleri birbirine karıştı. Onu müzik öğretmenine yönlendirdi. Birkaç ay sonra bir milli bayramda konser verebilecek kadar ilerlemişti. Enesti ve öğretmeni çok mutluydular.

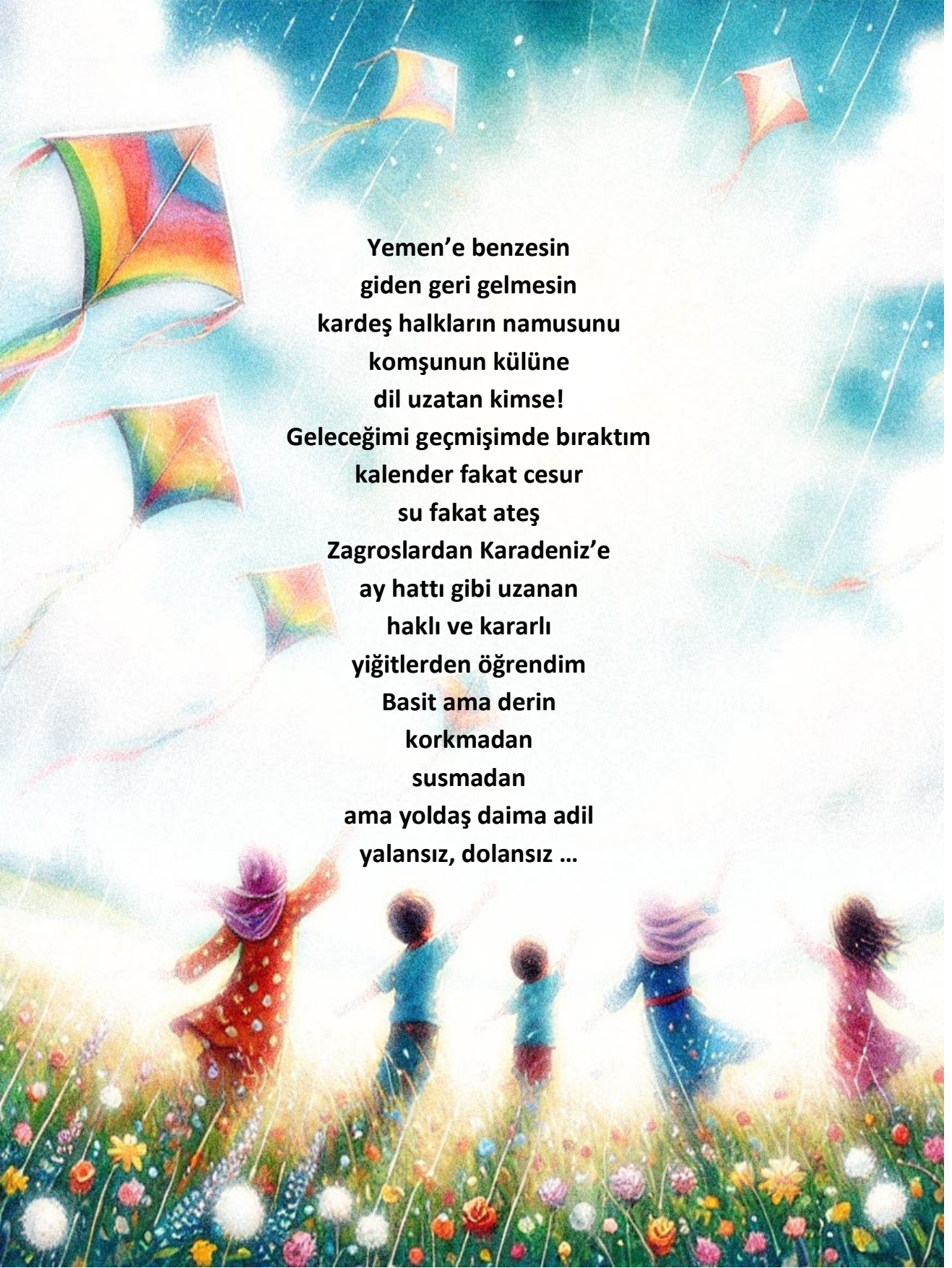
Bir gün Enesti; “Öğretmenim ben yarın gelmeyeceğim. Babam bizi Yunanistan’a götürecekmiş.” Deyince kadın neye uğradığını şaşırıldı. Geçen sürede ikisi de birbirlerine çok bağlanmışlardı.

Kaybetmek öğretmen için defalarca öğrenilmiş bir his çocuk içinse bir ilkti. Yıllar sonra bir sabah Avrupa’nın başka bir ülkesinden atılmış bir video ile güne başladı kadın. Videoda Enesti siyah bir elbise giymişti ve bir gençlik senfoni orkestrasında keman çalmaktaydı. Bu kez mutluluk öğretmenin iki damla göz yaşına saklanmıştı. Öğretmen Enesti’ye dokundu.

Kutsanmış

Adem Tok

Basit ama derin
korkmadan
susmadan
ama yoldaş daima adil
kırmadan
Çağdaşıktan anladığım
kaybolmak değil;
kendinden, kedinden ve kederinden
Spesifik bir yaşamı
tek tip giysileri reddediyorum
açsın İnce Memed'in bin bir çiçekli bahçeleri evrende
yenilenleri dinlemiyorum
Uçurtmalar özgürlükse
onların rüzgârıyım
güneş toplasın
bulutlar taşısın
yağmur dağıtsın çocukların elinde

A vibrant illustration of children flying kites in a field of flowers under a bright, rainy sky. The sky is a deep blue with white rain streaks and a bright sun or moon in the center. Several colorful kites with rainbow patterns are flying. In the foreground, five children are seen from behind, running through a field of colorful flowers. They are wearing colorful clothing and headscarves. The overall mood is joyful and hopeful.

Yemen'e benzesin
giden geri gelmesin
kardeş halkların namusunu
komşunun külüne
dil uzatan kimse!
Geleceğimi geçmişimde bıraktım
kalender fakat cesur
su fakat ateş
Zagroslardan Karadeniz'e
ay hattı gibi uzanan
haklı ve kararlı
yiğitlerden öğrendim
Basit ama derin
korkmadan
susmadan
ama yoldaş daima adil
yalansız, dolansız ...

“Enclave” Filmiyle İlgili Birkaç Söz Akman Gedik

Senaryo, yapım, yönetim: Goran Radanoviç.

19 Temmuz 2018’de, Arte’de bu filmi izledim.

Savaşın üzerinden beş yıl geçmiş. Bir küçük köyde kalmış bir Sırp aile... On yaşındaki Nenad, alkolik bir baba (Voja) ve ölüm döşeğinde bir dede (Milutin)... Çocuk Nenad’ın hiç arkadaşı yok ne konuşabileceği ne de oynayabileceği... Arada bir dedesiyle domino oynuyor ve kazanıyor. Dede, Nenad onu yenince Nenad’a küp şeker veriyor. Nenad, her

gün Birleşmiş Milletler panzeriyle okula götürülmektedir. Okulun tek öğrencisidir. Okumayı çok sevmektedir.

Filmde bir başka karakter de Bashkim: Arnavut bir oğlan çocuk. On üç yaşlarında, babasını Sırlar öldürmüş, Sırlara kin duyuyor. Çobanlık yapıyor. Bashkim’in yanında iki Arnavut çocuk daha var. Birinin kolu kırık. Bashkim olmayınca Sırp çocuklar Nenad’a yaklaşıyorlar ve onunla oynamak istediklerini söylüyorlar. Ona: “Bir gün bizi de panzere al!” diyorlar. Nenad: “Ama siz Arnavutsunuz, nasıl olur?” diye yanıtlıyor onları.

Çocuklar: “Sen de bizim Sırp olduğumuzu söylersen, sorun olmaz. Sonrasında beraber dereye gider, yüzeriz,” diyorlar. Nenad kabul ediyor. Birlikte panzere binip okula gidiyorlar. Dönüşte panzerden inip dereye gidiyorlar. Taş ve çimlerle ufak bir gölet yapıyorlar, suya girip yüzyorlar.

Arnavut çocuklar tecrübeli; elbiselerini göletin yere yakın bir yerine koyuyorlar. Nenad, köprünün başında soyunuyor; ayakkabılarının yanına koyuyor elbiselerini. Rüzgâr, Nenad’ın elbisesini suya düşürüyor ve elbise suda sürükleniyor. Nenad’ın bundan haberi yok. Yüzüyorlar. Çıktıklarında Bashkim’i görüyorlar. Arnavut çocuklar korkularından kaçıyorlar. Bashkim, Arnavut çocukların grup lideri gibi... Nenad geliyor, elbisesini bulamıyor; ayakkabısını giyiyor ve eve gidiyor. Babası, Nenad’ı elbisesini kaybettiği için kamçılıyor.

Bir gün okulun yazı tahtasında öğretmeninin tebeşirle Nenad için yazdığı yazıyı okur:
“Belgrad’da iş buldum, oraya taşınıyorum Nenad.

Öğretmenin Branka.” Nenad çok üzülür. Bir umudu daha yok olmuştur. Çaresiz eve geri döner. Babasına durumu anlatır. Baba oralı değildir zaten. Çok da önemli bulmaz anlatılanları. Nenad’a, çabuk gidip Rahip Draza’yı çağırmasını, babasının —yani Nenad’ın dedesinin— son nefesini vermek üzere olduğunu söyler. Nenad, babasının pantolonunu giyer ama içinde kaybolur. Baba Voja, kendi kayışını verir Nenad’a.

“Paçalarını yukarı doğru katla,” der. Nenad yola düşer.

Kilisenin oraya vardığında —dört direktan yapılmış, ortasına çan asılmış bir yapı— Bashkim ve öteki iki Arnavut çocuğun orada olduğunu görür. Nenad, bakışlarını yere indirir. Bashkim’in elinde silah... Nenad’a doğru doğrultur silahı. Öteki çocuklar her ne kadar “O bizim arkadaşımız,” dese de Bashkim: “O bir Sırp. Sırplar benim babamı öldürdü!” der.

Nenad: “Ama ben kimseyi öldürmedim,” der. Bir süre sonra, öteki çocukların önerisiyle bir oyuna başlarlar. Körebeyi andıran bir oyundur bu. Sıra Nenad’da. Nenad, “çan”ın altına girer, gözlerini kapatır. Saymaya başlar. Derken, nereden geldiği belli olmayan bir kurşun Bashkim’in bacağına saplanır; Bashkim yere düşer. Öteki kurşun, “çan”ın ipini koparır; “çan” Nenad’ın üstüne düşer. Öteki iki çocuk kaçarlar.

Rahip, Milutin’in (dede) öldüğü haberini almıştır. Yoldadır. Kilisenin oraya vardığında inleme sesi duyar. Bashkim’in yaralı olduğunu görür; onu kucağına alır, dedesinin evine götürür, Bashkim’i ona teslim eder. Birbirlerine utangaç gözlerle bakan iki eski komşu... Bashkim’in dedesinin evinde de düğün hazırlıkları vardır. Evin önünde eğlence, zevkten patlayan silahlar... Rahip, Milutin’in evine varır. İşlemlere başlar.

Bu arada Nenad’ın Belgrad’a yerleşmiş bir halası vardır. Babasının ölümünü öğrenmiş, çeşitli zorluklardan sonra baba evine ulaşmıştır. Kardeşi Voja ile göz göze gelirler. Voja bakışlarını yere indirir. Kadın başlar ağlamaya. Nenad’a seslenirler... Nenad, hiçbir yerde yoktur. Bir iki gün sonra Bashkim az çok iyileşmiştir. Vicdanına yenik düşer. Koltuğunda, koltuk değnekleriyle düşer yola. Akli Nenad’da. Kilisenin oraya vardığında seslenir. Nenad, “çan”ın altından parmaklarını biraz çıkarır. Bashkim sevinir, Nenad’ın yaşadığına.

Kısacası, çocukların gözünden bir yaşam anlatılmakta bu filmde. Mutlaka izleyin, derim.
Hep sevgiyle...

Enclave: Bir devletin sınırları içinde çevrili olan, başka bir devlete ait yerleşim yeri...

Hayatta Hiçbir Şey İçin Geç Değildir

Fatma Özkıray

Hayat, sürekli bir değişim ve döngü içindedir. Bazen önümüze çıkan zorluklar, yaşadığımız başarısızlıklar veya karşılaştığımız engeller bizi yavaşlatabilir. Bu süreçlerde insan, kaçırdığı fırsatların ya da yapmadığı seçimlerin pişmanlığını hisseder.

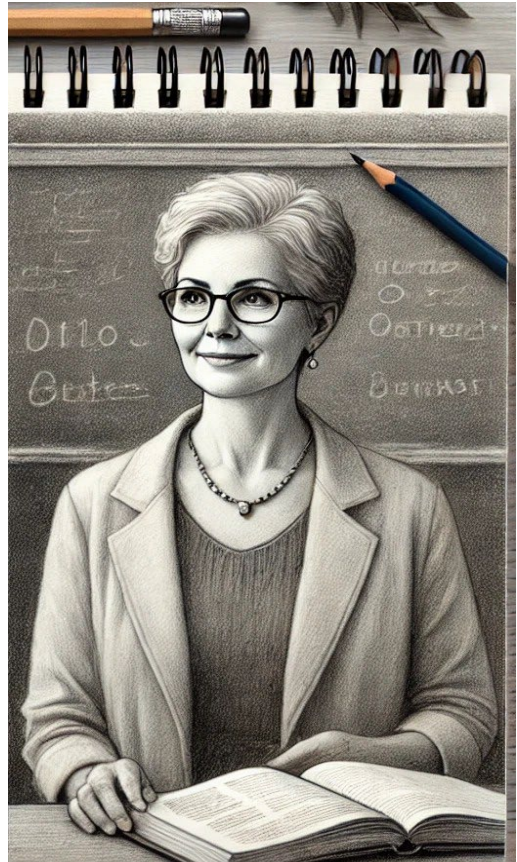
“Keşke daha önce yapsaydım” ya da “artık benim için çok geç” gibi düşünceler, içimizi kemiren birer korku haline dönüşebilir. Fakat bu düşünceler, aslında bizi olduğumuz yerde tutan kendimize koyduğumuz sınırlamalardır.

“Hayatta hiçbir şey için geç değildir” cümlesi, hayatın sonuna kadar bizlere yeni fırsatlar sunduğunu, bir şeyleri değiştirmek ya da yeniden başlamak için her zaman bir şansımız olduğunu hatırlatır. Bazen hayatın bize sunduğu fırsatları fark etmekte zorlanabiliriz, ancak her yeni gün, yeni bir başlangıç için bir fırsattır. Bu düşünce, hayal ettiğimiz şeyler için hala adım atabileceğimizi, pişmanlıkların bizi esir almasına izin vermememiz gerektiğini öğretir. Hayallerimizin peşinden gitmek için ne yaşıyoruz ne geçmişimiz ne de şu anki durumumuz bir engel olamaz. Hayat, her an yeniden başlayabileceğimiz bir yolculuktur. Önemli olan, bu yolculuğa cesaretle ilk adımı atabilmektir.

Yeniden Başlamak İçin Cesaret

Her şeyin başı cesarettir. Hayata yeniden başlamak, yepyeni bir yola adım atmak ya da mevcut şartları kabul edip ileriye doğru bir adım atmak için cesaret şarttır. İnsan, hayatın zorlu ve bazen kaçınılmaz olarak karşılaştığı engellerle başa çıkmak zorunda kalır. Bir ilişkinin sona ermesi, sevilen bir işin kaybı ya da yıllarca süren bir hastalık, insanı içsel bir karanlığa sürükleyebilir. Bu anlarda kişi, geleceğe dair umutsuzluk hissetse de içinde her zaman bir çıkış yolu olduğunun farkına varmalıdır. İşte bu farkındalık, cesareti doğurur.

Tam da bu karanlık anlarda, yeniden başlamaya cesaret edenler, hayatın sunduğu en büyük armağanı keşfederler: değişim. Değişim, bazı zamanlarda ürkütücü olabilir çünkü bilinmeyene adım atmak, belirsizlikle yüzleşmek cesaret ister. Ancak insan, zorlukların ardından gelen değişimle kendini daha güçlü, daha olgun ve daha dayanıklı hisseder. Zira yaşanan her zorlu deneyim, insanı bir adım ileri taşır ve yeniden başlamanın zenginliğini gösterir.

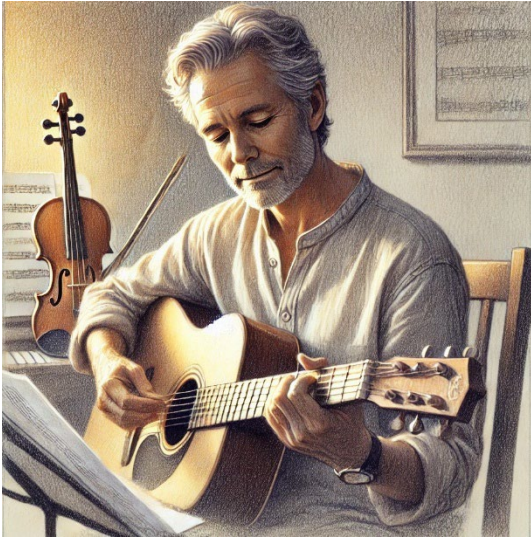

Yeniden başlamak için gereken cesaret, her bireyin içinde saklıdır. Bu cesaret, bir insanın hayatını bambaşka bir yöne çevirebilir. Örneğin, 50 yaşında üniversiteye gitmeye karar veren biri, toplumsal beklentilerin dışına çıkarak hayallerinin peşinden gitmenin verdiği mutluluğu keşfedebilir. Ya da 60 yaşında, bir müzik aleti çalmayı öğrenmeye başlamak, hayatta tutkuların peşinden gitmek için asla geç olmadığını gösterir.

Aynı şekilde, uzun yıllar boyunca araya mesafeler girmiş bir dostla yeniden bağlantı kurmak, geçmişini onarmak ve yeni bir başlangıç yapmak da cesaret gerektirir. Bu cesur adımlar, yaşanmışlıkların bizi sınırlamadığını, aksine zenginleştirdiğini gösterir.

Cesaret, hayatta karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmenin ve her şeye yeniden başlamanın anahtarıdır. İnsan, içindeki cesareti keşfettiğinde, hayatın her anında yeni fırsatlar olduğunu ve hiçbir şey için geç olmadığını anlar. Yeniden başlamak, bizi geçmişin zincirlerinden kurtarır ve geleceğe daha umutlu adımlarla ilerlememizi sağlar.

Geç Kaldığını Düşünmek

Zaman zaman hayatın hızına yetişmekte zorlanırsınız. Beklentiler, sorumluluklar ve zamanın geçişi, birçok insanı bir noktada durup düşünmeye sevk eder. Belirli bir yaştan sonra, hayatın akışında hedefledikleri yere ulaşamayanlar, “Benim için artık çok geç.” diyerek pes etme eğilimine girerler. Bu düşünce, insanları hayallerinden uzaklaştırır, onların yeni adımlar atmalarını engeller ve içlerindeki cesareti köreltebilir. Ancak bu bakış açısı, gerçeği yansıtmaz; aksine, kişinin kendi hayatını kısıtladığı bir yanılsamadır.

Gerçekte, hayatın dinamik yapısı, her an bize yeni fırsatlar sunar. Bir kariyer değişikliği yapma, bir hobiye başlama ya da yeni bir dil öğrenme düşüncesi, yaşımız ne olursa olsun mümkün ve ulaşılabilir. Pek çok insan, belirli bir yaşta hedeflerine ulaşamadığında veya planladığı noktada olmadığında başarısız olduğunu düşünür. Ancak hayatın güzelliği, her anın yeni bir başlangıç fırsatı sunmasında yatar. Yaş, zaman ve dış etkenler, her ne kadar sınırlayıcı gibi görünse de insanın içinde var olan azim ve istek bu engelleri aşabilecek potansiyele sahiptir. Zaman, düşündüğümüz kadar katı bir kavram değildir. Hayatın farklı aşamalarında, yeni yollar keşfetmek, yeni şeyler denemek ve yeniden başlamak her zaman mümkündür. Önemli olan, içimizdeki cesareti ve inancı kaybetmemek, yeni bir başlangıç yapmaktan korkmamaktır.

Zaman Yanılsaması

Zaman, insanoğlunun en büyük paradokslarından biridir. Bazen zaman, sonsuz bir fırsatlar okyanusu gibi önümüzde uzanıyormuş hissi verir; yapılacak onca şey, keşfedilecek onca alan vardır. Hayatın başında, önümüzdeki yılların uzun ve dolu dolu geçeceğine inanırız. Ancak zaman hızla akıp geçerken, bu algı değişmeye başlar. Bir yandan her şeyin mümkün olduğu

hissi yerini bir şeyleri kaçırmış olma korkusuna bırakır. Geçmişte yapmadığımız, fırsatını kaçırdığımız şeyler birer pişmanlık olarak zihnimizde yer ederken gelecek hakkında da endişelenmeye başlarız. “Ya bu fırsatları tekrar yakalayamazsam?” ya da “Zamanım azalıyor, her şeyi yetiştirebilir miyim?” gibi düşünceler içimizi kemirir.

Bu kaygılar, zamanın baskısını daha da artırır ve kişi, kendini sıkışmış hissetmeye başlar. Fakat bu noktada unutmamamız gereken bir şey var: Hayatta her şeyin bir zamanı vardır. Belki de bir şeyleri daha erken yapmış olmayı isteriz ama hayat her zaman planladığımız gibi gitmez. Yaşamın kendine has bir akışı vardır ve biz bu akışa ayak uydurmayı öğrendiğimizde daha huzurlu hissederiz. Belki de o an, o şartlar altında yaşadığımız deneyimler, gelecekteki büyük değişimlerin tohumlarını atıyordu.

Hayatta Her Şey İçin Bir Zaman Vardır

Dünyada başarılı çoğu insan, “Hayatta hiçbir şey için geç değildir.” sözünün yaşayan kanıtlarıdır. Bu kişiler, yaşadıkları zorluklara ve hayatın getirdiği sınırlamalara rağmen azimle ve cesaretle yollarına devam etmiş ve büyük başarılarla imza atmışlardır. Örneğin, ünlü yazar J.K. Rowling, Harry Potter serisinin ilk kitabını 30’lu yaşlarının sonlarına doğru yazmaya başladı. O dönemde işsizdi, çocuklarıyla zor bir hayat mücadelesi veriyordu ve depresyonla başa çıkmaya çalışıyordu. Ancak bu zor zamanlarda kaleme aldığı kitabı, bugün onu dünyanın en tanınan ve en başarılı yazarlarından biri haline getirdi. Rowling’in hikayesi, en zor anlarımızın bile büyük başarıların tohumlarını barındırabileceğini gösteren etkileyici bir örnektir.

Benzer şekilde, Kentucky Fried Chicken’in (KFC) kurucusu Harland Sanders, restoran zincirini 65 yaşında kurarak büyük bir başarıya imza attı. Emeklilik döneminde birçok insanın hayatını geride bıraktığını düşündüğü bir yaşta, Sanders yeni bir maceraya atılma cesareti gösterdi. Kendi tariflerini kapı kapı dolaşarak restoranlara satmaya çalıştı ve sonunda dünya çapında bir fast-food zinciri kurmayı başardı. Bu insanlar, zamanın bir engel değil, fırsatlarla dolu bir yolculuk olduğunu kanıtladılar. Yaş, hayatın sunduğu fırsatları değerlendirmek için bir sınır değildir, yalnızca bir sayıdan ibarettir.

Geçmişle Yüzleşmek

“Geç kaldım.” demek, çoğu zaman insanın kendi iç hesaplaşmasının bir yansımasıdır. Bu cümle, derinlerde yatan bir pişmanlığın, geçmişte yaşanan bir üzüntünün veya yerine getirilemeyen hayallerin getirdiği bir hayal kırıklığının sonucudur. Geçmişe dair bu hisler, zihnimizde ağır bir yük oluşturabilir. Ancak, eğer bu duygulara kapılıp onları sürekli beslersek yalnızca geçmişte yaşadığımız olaylara değil, gelecekte yapabileceğimiz şeylere de bir kısıtlama getirmiş oluruz. Oysa hayat, her gün bize yeni fırsatlar sunar. Her yeni gün, geçmişteki hatalardan ders alıp onları birer öğretici deneyime dönüştürme şansıdır. Bu fırsatları değerlendirmek, hayata yeniden tutunmak için bir kapıdır.

Geçmişin izleri elbette ki bizi şekillendirir, kişiliğimizi olgunlaştırır. Geçmişte yaşadıklarımız, geleceğe yön vermek için bir kılavuz olabilir, ancak bizim kim olduğumuzu ve ne yapabileceğimizi sınırlamamalıdır. İçimizdeki affedicilik, hoşgörü ve kendimize vereceğimiz ikinci şans, hayatın sunduğu sonsuz olasılıkları fark etmemizi sağlar. Kendimize karşı daha

anlayışlı olduğumuzda geçmişin zincirlerinden kurtulup ileriye daha sağlam adımlarla ilerleyebiliriz. Kendi içsel barışımızı sağladığımızda, yeni kapıların ardına kadar açıldığını ve hayatta hiçbir şey için geç olmadığını göreceğiz. Yaşadığımız her gün, hayatın bize sunduğu birer fırsattır ve biz bu fırsatları değerlendirmeliyiz.

Sevgiyi Yeniden Keşfetmek

Hayatta en çok korkulan şeylerden biri de sevgiye geç kalmaktır. Birçok insan, belli bir yaşa geldikten sonra “Artık sevmek için çok geç” diyebilir ya da uzun süren yalnızlıklar insanı içe kapanmaya, duygusal olarak uzaklaşmaya itebilir. Kimi insanlar geçmişte yaşadıkları hayal kırıklıkları ya da biten ilişkiler nedeniyle yeni bir sevgiye kapılarını kapatır. Bu durumda sevginin bir daha onları bulamayacağına inanabilirler. Ancak bu, sevginin doğasına tamamen aykırıdır. Sevgi, zamandan bağımsız, evrensel bir duygudur ve her an hayatımıza yeniden girebilir.

Birini sevmek, biri tarafından sevilme ve biriyle yeni bir bağ kurmak, hayatın her aşamasında mümkündür. Sevgiye yaş sınırlaması koymak, kendi kendimizi kısıtlamaktır. Çünkü sevgi sadece gençliğin değil, aynı zamanda olgunluğun, deneyimlerin ve derin anlayışın da bir parçasıdır. İleri yaşlarda yeniden birini sevmek ya da biri tarafından sevilme, belki de en güçlü ve en anlamlı duygusal deneyimlerden biridir. Çünkü insan, yaşamının bu noktasında daha sabırlı, daha bilge ve ne istediğini daha iyi bilen bir hale gelmiştir.

Belki de en derin aşklar ve en sağlam bağlar insanın olgunluk döneminde oluşur. Bu dönemde, sevgi daha içten, daha anlamlı ve daha gerçek olur. Geçmişin tecrübeleriyle harmanlanmış bir sevgi, daha sağlam temeller üzerine kurulur. Sevgiye geç kalmak diye bir şey yoktur, çünkü sevgi zamansızdır. Her zaman, her yaşta, her koşulda sevgiyi yeniden keşfetmek, hayatı da yeniden keşfetmektir.

Hayatın Döngüsü ve Umut

Hayatta her şeyin bir akış içinde olduğunu unutmamak gerekir. Doğanın kendisi gibi hayat da sürekli bir devrim halindedir. Bir şey sona erdiğinde, bu aslında başka bir başlangıcın habercisidir. Bu hayatın değişmeyen yasasıdır. Tıpkı mevsimlerin dönüşümü gibi her kapanan kapı, ardında yeni fırsatlar ve yeni yollar açar.

Bu döngüyü kabul etmek demek hayatın doğal akışına ayak uydurmak demektir. Bazen, elimizdekileri kaybetmek büyük bir üzüntü ve hayal kırıklığı yaratabilir; fakat çoğu zaman bu kayıplar, bize daha büyük kazançların, yeni deneyimlerin kapısını aralar.

Bu döngüyü kabul etmek, hayatta her şeyin mümkün olduğunu ve hiçbir şey için geç olmadığını anlamamızı sağlar. Umut, tam da bu noktada devreye girer. Yaşadığımız her zor dönemde içimizde bir umut ışığı taşımamız. Bu umut, bizi ayakta tutar, karanlık günlerde yolumuzu aydınlatır ve ileriye doğru güçlü adımlar atmamıza yardımcı olur. Umut, gelecekte daha güzel günlerin geleceğine olan inancımızı besler ve hayatta her şeyin mümkün olduğuna bizi inandırır.

Geç Değil, Tam Zamanında!

“Hayatta hiçbir şey için geç değildir.” cümlesi, sadece bir teselli ya da avuntu olmanın çok ötesinde, yaşamın derin bir gerçeğini yansıtır. Bu ifade, insanın yaşadığı her anın yeni bir başlangıç, yeni bir fırsat olduğunun farkına varmasını sağlar. Hayatta her bireyin her an yeni bir şey öğrenme, yeni bir hayal kurma veya yeni bir yola adım atma gücü vardır. Yaşımız, geçmişte yaptığımız hatalar ya da sahip olduğumuz deneyimler, asla yeniden başlamanın önünde bir engel değildir. Tam tersine, bu tecrübeler bizi daha güçlü kılar ve hayata dair farkındalığımızı artırır.

Kendimize inanmamız, içimizdeki cesareti bulmamız ve her yeni güne bir fırsat olarak bakmamız, hayatı dolu dolu yaşamamız için yeterlidir. Geçmiş geride bırakmak, geleceğe umutla bakmak ve her yaşta, her şartta yeni başlangıçlar yapabilmek, insanın doğasında olan bir yetenektir. Her an, hayatı yeniden keşfetmek için bir fırsattır.

Ben Daima Yazacağım Zeliha Korkmaz

Yağmur durdu ama hava hâlâ bulutlu. Yazı yazınca iyiyim, huzurluyum, mutluyum. Geçenlerde düşündüm de daha doğrusu dün arabadayken kendi kendime dedim ki;

“Tanrım bana çok güzel bir yetenek verdi. Güzelce yazı yazıyorum insanlar beğeniyor hoş ve edebi bir dil. Ayrıca bir konu ile ilgili gerekli anlatımı çok hoş bir şekilde yapabiliyorum ama günümüz dünyası sürekli telefonla ya da birer dakikalık videolarla bir şeyler öğreniyor ki çoğumuz buna dahiliz ben de siz de.”

Sonra dedim ki; “Bugün ben çok güçlü bir yüreğe sahibim. Neden mi? Çünkü bu çağda bu yeteneği ve bu zorluğu kabul etmişim. Zor ve büyük çaba isteyen türden. Bazısı der ki illa insanlar yazılarını bilmek zorunda değil. Bir kişi bile bilse yeter.” “Bir kişi!” sonra düşündüm ve şunu söyledim, “Bu dimağın yaradılışının güzelliği sadece bir beşere mi mahsus! Ne cüretle?” Ben isterim ki, bu güzel dille dünyanın kalbine taht kurayım. Alsın beni yüreğine götürsün. Böğründen çıkan çiçeklerden, gökyüzünden insanlarından bahsedeyim. Evet hepiniz bilirsiniz ucu bucağı olmayan bu mavi göğü, yemyeşil ağaçları evet biliyorum görüyorsunuz. Evet biliyorum güvercinlerin, kanaryaların sesini işittiğinizi.

Ben size hep farkında olduğunuz şeylerin ruhunu tattıracağım. “Zaten damağımdadır sezinliyorum onu.” demeyiniz bana! Öyle bir koşturursunuz ki bu cihanda. Umursamaz oldunuz artık. Yeni doğmuş bir bebek gibi tekrar bakalım o güvercine, o çam ağacına, o göğe. İzin verin bahsedeyim hepsinden birer birer. Siz de hiç

duymamış, hiç bilmiyormuş gibi okuyun yeniden. “Aman canım, ne diye okuyacakmışım! Ezber bozan nesi var?” Belki de ezberimizi bozacak olan, yüreğimizdeki o kor ateşe şifa olacak olan bir adım ötemizdedir. Bir kaldırın kafanızı bu gök kubbenin size tebessüm ettirdiğini biliyorum. Anlayacağınız ben yazacağım dostlar. Her birinize dokunmak, bu güzellikleri sizinle paylaşmak istiyorum. Bu evrenin dili olacağım. Sizden tek ricam var. Okuyalım hep beraber. Ya tüm sır ezber bozmayan güvercinin sesiye? Bir kulak verin umut olacak size. Söz veriyorum. O ışık hiç sönmeyecek. Hep aydınlık olacak göğsünüz ışıklarla, ışıklarla...

Tüm imkansızlıklar içerisinde
Bulup çıkardım seni bir akşam vakti
Gülüşün, memleketimin baharı gibi.

Kaç metreydi kefen, ölümden sonra
hayat var gibi...
Kalsam yerimi yadırgıyorum, gitsem
umudum döver beni
Bu döngüde en çok da sen
öldürüyorsun beni.

Şikayetçi de sayılmam aslında,
Gülüşündür kafamı kurcalayan
Ölümden sonra hayat var gibi...

Bitmiyor bu baharın güzellikleri
Sonrası hemen kapı arkası, bekliyor
beni orada gözlerin,
Hiç değişmez ya bakışlar

Sonraları hayal ediyor, öncelerini görüyorum
Her yılında seviyorum seni

Hayal ettiğim sonralar
Bildiğim, gördüğüm ve bilmek istemediklerim arasında bir perde gibi süzülürken yüreğimin
penceresinden içeri
Aklım bir karış havada, öylece düşünüyorum seni
Ölümden sonra hayat var gibi...

Yalanım Yok

Batuhan Kolburan

yalanım yok
sevdam dedim adına
nefes alsam doluyorsun içime dedim.
yalanım yok
şifa dedim bileklerine
kapıdan içeriye ilk adımına ilaç dedim.
yalanım yok

hayret ettim sıcaklığına
sonra güneşe bakmaya ihanet dedim.
yalanım yok
yalanlarını çok sevdim
sahiplendim çocuklarım dedim.
benim haritamda aşk sensin.
sevdanın yollarına
ayrılık durakları keşke dahil olmasa.
onlarca anlam yüklenmişim
birini alsan...
bir tane yıldız düşüyor pencereden izliyorum
pencerem,
öyle yüksek ki
nefesin esiyor
odama, bağrıma
nefesin, nefisleri kesip
insanı saf ve temiz bırakıyor
nefesin
nefis.

Gün Biterken

Canan Tümen

Gökçe, yirmi sekiz yaşının bilmem kaçınıcı uykusundan uyandı. Başucundaki saatin zili çalmamıştı henüz. Geç saatte yatağa girmiş olmasına rağmen bu kadar erken kalkabilmesini -uykusunu almış olarak üstelik, hayra yordu. Mutfığa giderken de iyice bir esnetti kendini. Okul yıllarında yaptığı hareketleri düşündü. Gözleri sürmeli bir beden eğitimi öğretmeni vardı, ismini hatırlayamasa da yüzü gözünün önüne geliverdi.

“Haydi bakalım, şimdi de ağaçtan elma topluyoruz, bakalım en yüksekteki elmalara kimler ulaşabilecek.” Sesini, hatta mimiklerini bile hatırladığı öğretmenin isminin aklına düşmemesine üzülse de elma toplama hareketini yapmıştı birkaç dakika. Kendini yenilenmiş hissetti.

Su içerken gördü mutfığın darmadağın halini. Şimdi toplamanın sırası değildi. Üzerine mor renkli hırkasını geçirip balkona çıktı. İzmarit dolu kül tabağı vardı masanın üzerinde. Önce onu boşalttı. Sonra da güneşin yükselişini izleyip içini boşaltacaktı, öyle de yaptı.

Balkonu, oturma odasını, yatak odasını toparlayıp mutfığa el atmalıydı. Her ne kadar dinç hissetse de kendisini ev işlerinin enerjisini yutacağından korkardı. Ya sonrasında çok yorgun hissederse? İşte o zaman, ya kendisini yeniden mahkûm ederse yatağa? Bu döngüyü kırması gerektiğini düşündü.

Aynada kendine baktı uzun süre. Bir zaman sonra bakışları yabancılaşmıştı. Guruldayan midesinin sesine kulak verip mutfığa yöneldi. Tezgahtaki bulaşıkları yıkadı. Masanın üzerindeki yerlerine kaldırdı. Çayı demledi, hem de en sevdiği gibi: Yoğun bergamot aromalı. Çay demlenirken oturma odasını topladı, yatağını düzeltti, çöp poşetlerini aşağı götürüp konteynıra attı.

Bütün bunları fazla incelemeden, fazlasıyla yüzeysel yapıyordu. Kendine güzel bir kahvaltı hazırlayıp minik balkonunda keyif yapmaktı niyeti. Hava yeni aydınlanmaya başlıyordu. Kuşlar, rüzgâr, bulutlar, sokaktan geçen tek tük insanlar, kediler... Ve bir de Gökçe. Her şey, herkes yerini almış; güne hazırlanıyordu. Gerçekten hazır olup olmadığını sordu kendine? Net bir cevap alamasa da kahvaltı tepsisini usulca bıraktı balkon masasına. Aceleyle ve sevgiyle hazırladığı yiyeceklerden yedi, üç bardak da çay içti. Yalnız kalmanın iyi yanı mı kötü yanı mı olduğunu bilemedi, “çayı madem demledim en az üç dört bardak içmeliyim” fikrinin.

Derin bir temizlikten geçirmek istediği evinin tüm odalarının kapısını kapattı zihninde ve kalbine yöneldi. Yorucu, yıpratıcı, hatta sömürücü bir ilişkiden kalan enkazı kaldırmalıydı içinden. Altı yıl süren birlikteliğinde; değil her yılı, neredeyse her günü için verdiği emekleri düşündü. Heba olan günlerine yas tutmayı bırakmalıydı? Ama nasıl yapacağını bilemiyordu. Çayını yudumlarken bir yandan düşünüyor bir yandan da gökyüzünü izliyordu. Bulutlar, bazen güneşi hızla geçiyor, bazen de üzerinde bekliyormuş gibi görünüyordular. Güneş, ışığını kapatan bulutlar için bir çaba sarfetmiyor, sadece bekliyordu. Evet, tam olarak bu. Belki de şu an ayrıntısıyla gördüğü bu doğa olayını bir mesaj olarak düşünmeliydi. Öyle de yaptı. Bekleyecekti...

Kahvaltı masasını topladı, balkonu yıkadı, ütü yaptı. Semt pazarından sebze, meyve aldı. Eve geldiğinde bir yorgunluk kahvesi yaptı kendine. Uzun zamandır okumayı ertelediği kitabına baktı. O bunca şeyi yaparken henüz ikindi bile olmamıştı. Akşam için bol zeytinyağlı bir sebze yemeği yaptı. Ilık bir duş sonrası şekerleme bile yaptı hatta.

Balkona çıktığında işlerinden dönen insanları gördü. Elllerinde ekmek torbalarıyla yuvalarına gidenleri, pencereden sarkıp çocuğunu çağıran anneleri, dükkanının önündekileri içeri taşıyan koca göbekli bakkalı, pusetinde ağlayan bebeği, kendisini sokağın tek sahibi ilan eden pasaklı tekiri, boş arabasını sevinçle götüren simitçi abiyi, gökyüzünde ahenkle ve uyumla dans eden sığırcık kuşlarını...

Uzun uzun çalan telefonunu açmadı, en yakın arkadaşını aramadı, kapı girişinde birikmiş postalarını okumadı, televizyonu açmadı, derin derin düşünmedi hiç...

Serin rüzgâr okşarken yanağını güneşe baktı. Bulunduğu açıdan görmekte biraz zorlansa da batmadan birkaç dakika önce gülümsüyor gibi gelmişti ona. Bulutlar tam o an çekilmişti ve kendini göstermişti güneş.

Pes etmek yok, diye söyledi kendine...

Göçemeyen Göçmenler

Asiye Genç

İnsanoğlunun yolculuğu, dünyaya geldiği andan itibaren başlar ve kimi zaman kararlı, kimi zaman ise ürkek adımlarla sessizce devam eder. Herkesin bir hikâyesi, bilinmeyen yerlere, yeni topraklara, yeni başlangıçlara adım atma arzusu vardır içinde. Tabii ki göç, sadece bir yerden bir yere gitmek değildir. Hayallerini, düşüncelerini, yaşadığın veya yaşayacağın korkuları da beraberinde götürmek ve daha iyisi olacağını umut etmektir.

Eskilerden süregelen bir merakla, insanın kendisini keşfetmesiyle başlar göç hareketliliği. İnsanoğlu, hayatını idame ettirmek için yeni yerler keşfeder. Kendini bir yere ait hissetmeye çalışır, ta ki ufukta yeni bir dünya görene kadar... Durur, dinlenir, sonra yoluna devam eder. Felaketler, açlık, savaş, doğa olayları insanoğlunu müphem bir yolculuğa zorlar. Yolcu bellidir fakat yollar sürekli değişir, ayrılır. Çünkü aynı yüreği farklı yollara götürür durur; hareket eden sadece beden değildir.

İnançlarımız, kültürümüz, etnik kimliğimiz, dilimiz, töremiz, kısaca bizi biz yapan değerlerimiz de bu hareketlilikten nasibini alır. Hani derler ya, “Gidene mi zor, kalana mı?” diye. Giden, heybesine “Bir daha göremem.” diye her şeyden, herkesten bir parça alır; ruhunun, kalbinin bir köşesine iştirir. Gittiği yerde her şeyini ortaya saçar...

Ayak uydursun, topraklarda köklensin diye yeniden şekillendirir kendini. Oysa ne acılar ne hüznler saklıdır içinde... Geçmişin ince hatırası sızlatır yüreğini. Ama şunu bilmelidir ki bu hikâye tek bir bireyin hikâyesi değil, insanlığın da yazgısıdır. Ortak arayışların, harmanlanmış hikâyelerin, zamansız düşlerin hikâyesidir. Peki, bu hareketliliğin bir sonu yok mu? İnsanın gözü hep yeni ufuklara takılı mı kalacak? Bakıldığında bu yolculuk her zaman kaldığı yerden devam edecektir. Çünkü bedenin ve ruhun kaderi bu yolculuklarda gizlidir.

Bazen bu yolculuk kıtalar arasında yaşanır, bazen kendi topraklarında. Kimi zaman yetenekler, fikirler göç eder yaban ellere. Daha sağlam bir gelecek vaadiyle yeni fırsatlara kapılar açılır. Yaşadığı topraklardan çok, değerinin bilindiği başka topraklarda can bulmaya...İşte bu noktada beyin göçü kavramı ortaya girer. Değerinin anlaşılmasını, emeğinin karşılığını almak isteyen bir bilim insanı, doktor, mühendis ve daha nice cevherler, başka bir toprakta tutunmak için çabalar durur. Peki, bu süreç nereye kadar devam edecek? Yeteneklerin değeri elimizden kayıp gidince mi anlaşılacak? Kendi vatanında öz evladına yabancı muamelesi nereye kadar sürecek?

Sanırım zihnimiz, çıktığı bu yolculukta elindeki cevheri başkası işleyip kendini maddi manevi yoksun bırakan ve yabancılaştıran, onu göç etmeye iten karmaşık yapıya kırıngındır. Çünkü akıl bir hazinedir ve insan ister ki ait olduğu topraklardan kopmadan geleceğini inşa etsin, boşlukta yitip kaybolmasın. Hazinesi, ülkesinin gözdesi, kıymetlisi olsun; cevher ellerinden kayıp gitmesin... Ne yazık ki beyin göçü, toplumlar için kanayan bir yaradır. Her ne kadar bireyin kendi tercihi gibi gözükse de işin aslı öyle değildir.

Cevherini kaybeden toplum, gelecekle bağ kuracağı köprüyü de yıkan sönük bir toplumdur. Oysaki onlar çağın sermayesi, akli ve bilginidir. Bin bir emekle yetiştirilen aydınlık zihinler, doğdukları coğrafyadan kopar ve yeni yarınlara adımlar atar. Peki, bu makus talih nasıl değişebilir? Gidenler yolundan nasıl döndürülebilir? Böyle savrulup giden bu tür sorulara verilen cevaplar, aslında tatmin edici nitelikler taşımaz. İnsan sessizce, kimsesiz gibi gider, soluğu başka bir coğrafyada alır.

Genç zihinlere orada can suyunu verir, yeni bir hayatın kapısını açar, yoluna devam eder. Göç kavramı süregelen bir olgudur. Amaç değişir fakat yine de yolcu yolundadır.

Sınırın dışında çareler arandığı gibi, sınırın içinde de durum farksız sayılmaz. İç göç de tarihsel bir hikâye barındırır kendi içinde... Kültürel çatışmalar, hatıralar, özlemler, memleket hasreti gibi kavramlar insan yüreğinde derin izler bırakır. Bu sefer hareketlilik coğrafyadadır. Daha iyi imkânlar, sosyoekonomik özgürlük, kaliteli bir eğitim, doğal afetler gibi bin bir neden insanı daha iyiye doğru sürükler. Fakat işin özünde yine köklerden kopuş, başka bir yerde aidiyet kurma mecburiyeti vardır. Bu noktada ise yalnızca mekân değişikliği yoktur; insanın özünün yeniden şekil alması, dönüştürülmesi de vardır. Yeni insanlar, hayatlar, evler, şehirler, bilinmedik yüzler insanı karmaşaya sürükler. Maalesef göçmenin kaderi de böyledir. Geçmişle gelecek arasında sıkışıp kalır. Her yer gurbettir artık... Peki ya bizler bu sessiz çılgınlıkları duyabiliyor muyuz? Ekmeğini kazanmak için köksüzleşmeye yüz tutan, köklerini özleyen bu göçmenleri anlayabiliyor muyuz? Evinin önünde, bağında, bahçesinde koşturup özgür olan ve sonraları beton yığınlarının arasına sıkışıp kalan mutsuz çocukları hissedebiliyor muyuz? Varlığı bulalım diye yokluk çekmek zorunda kalanların hikâyesini görebiliyor muyuz? Bir girdabın içinde kaybolmamak, değişime maruz kalmamak için toplum neler yapmalı diye sorguluyor muyuz?

Bu soruların yanıtlarını tam manasıyla bulduğumuzu söylemek elbette ki kolay değil. Araya giren mesafeler, yitirilen anılar, yıllarca darmadağın olup kaybolan kimlikler, yeni yurduna alışmaya çalışan bireyleri sorular karşısında suskunluğa mahkûm eder. Bilinir ki geçmiş ancak yâd edilir, bir daha kolay kolay yaşanmaz. Bütün bunların ötesinde bir de kendi isteği dışında, sosyoekonomik ve kişisel düşünceler haricinde bir göç daha vardır ki en zorlusu denilebilir.

Çünkü onda senin düşünce özgürlüğün, seni sen yapmaya yeten hiçbir fikrin önemi de yoktur. Bu sefer sahnede korku filmi gibi bir trajedi hâkimdir. Savaşın, sefaletin, açlığın, korkunun ve baskının başrolde olduğu bir film. Fiziksel ve ruhsal olarak bir buhran dönemi hâkimdir. Yurtsuz olduğunu bilip yeni yurda kabul görüp görmeyeceğini kara kara düşünmek başlı başına acı bir yaradır. Her şeyini sırtlayıp gidebilecek cesareti bulabilen insan, bu sefer yalpalayarak yürür bu yolları. Bir cehennemden kaçıp kurtulduğuna buruk bir tebessümle karşılık verebilir. Başka diyara sığınmak, seni neyin beklediğini kestirememek ürkütür biçare insanı.

Bu yüzdendir ki her bir adım sağlam atılmalı, mücadeleye el verilmeli, el verilmeli ki orada tutunup kökleşmeye çalışılsın. Fakat bu durum o kadar da kolay değildir. Toplumda kabul görmek, bağrına basmak, temkinli adımları da beraberinde getirir. Bunu kendi öz evlatlarına, genç dimağlarına sahip çıkmayan toplumlarda görüyoruz. Kendi öz evladını yabancılaştıran başkasını kolaylıkla bağrına basar mı? Bağrına bassa bile vicdan muhasebesinin hakkını verebilir mi? Onların gözündeki endişeyi silebilir mi? Cevaplarımız doğru veya yanlış ne olursa olsun, mülteci göçü insanlık tarihinde derin izler bırakacak ve yine zorlu yolculuklar sürecelecektir.

Sonuç olarak, göç olgusunun toplumların geçmişinde derin izler bıraktığı aşikâr bir gerçektir. Dilin, dinin, kültürün, sosyoekonomik hayatın değişiminde, hatta kimi zaman yitip kaybolmasında ciddi etkenlere sahiptir, sahip de olacaktır. Kavimler dünya durdukça göçüne devam edip kervanını yola katacak, yolculuklarına devam edecektir. Elbette bizler de onlara bu zorlu yolculukta destek olmalı, yollarını aydınlatmalı, insanlık onuruna yaraşır şekilde empati ve güven duygusu eşliğinde birlikte yol almalı, herkesin bir gün göçmen olabileceğini aklımızın bir köşesine ilıstırmeli ve yarınlara umutla bakabilen; adil, ön yargısız ve duyarlı bir yol haritası çizilebilmeliyiz.

Çünkü sessiz çılgınlık tarih boyunca yankılanacak, hatta yer yer kendini de talan ederek mücadeleye devam edecek ve insan kendine daima şu soruyu soracaktır: “Her başlangıç bir son, her son bir başlangıç mı?” Cevap, belki de hepimizin yolculuğunda saklıdır.

Eve geç gelirim genelde. İşim gereği değil ama çoğu zaman geceleri çıkarım işten. Tam da böceklerin çıktığı vakitler. Yollarda, kaldırımlarda, duvar diplerinde görürüm hep, koca koca kakalakları. Birkaç hamam böceği de benim var, ne yaptıysam öldüremedim. Zehir mi püskürtmedim üzerlerine, geçiş güzergahlarına yapışkanlı kâğıt mı koymadım, tuzak mı kurmadın... Ama atom bombası da atsan nafile. Her nasılsa bir inat hayatta kalmayı başarıyor en az birkaç tanesi. Şaşıyorum doğrusu, oysaki hiçbir şey yapmasaydım bile açıktan ölmeleri gerekirdi.

Sadece gece mesaisi yapan kadrolu işçiler gibiler. Saat iki dedi miydi piyasaya çıkar, hiç çekinmeden, korkmadan dolanırlar ortalıkta. Onlara doğru hamle yapıyorum, bakıyorum, bilmem benden bir zarar geleceğini düşünmedikleri için midir nedendir, son ana kadar bekliyorlar bir tepki vermek için. Tehlikede olduklarını anlayınca harekete geçiyor, verdikleri tepki kurtulmaları için yeterli olursa da aniden kaçıp, bir anda görünmez oluyorlar.

Dediğim gibi büyük bir kısmını öldürdüm, birkaç tanesi kaldı. Yapacak bir şey yok. Eğer varlıklarını hiç umursamasaydım, görmezden gelseydim, çabucak çoğalır, istilâ ediverirlerdi koskoca evi. Garip olan şey ise onlara ne yaparsam yapayım, ezsem de toplu halde katletsem de paramparça da etsem, nedense hep beni sevdiklerini düşünmem. Bu kaniya varmamın sebebi ise fazla iyimser olmamdan kaynaklanıyor herhalde. Oysa normalde bu kadar iyimser bir insan değildir.

Bana beni sevdiklerini düşündüren olay, bir gece yine bir iş dönüşü içlerinden birinin, tam ben kapıyı açar açmaz sanki gelmemi bekliyormuş gibi yan taraftan uçup, hasretle üzerime atlamasıydı. Ben öyle diyorum da belki de o iş öyle değildir. Belki ailesinden birini öldürdüm de garibim hiç cüssesine bakmadan pusu kurup üzerime çullandı. Böylece intikamını almak istedi kim bilir? Düşününce ona hak vermiyor da değilim aslında. Kendi açımdan bakacak olursam onlar zararlı yaratıklar ve ölmeleri gereklidir ama onların açısından düşünecek olursam da yaşam haklarını ellerinden alan zalim bir canavarın tekiyimdir muhtemelen.

Hamam böceklerinden güçlü olduğum su götürmez bir gerçek. Benim kurallarımın işlediği bir ev burası lakin ne kadar fiziksel ve zihinsel anlamda hakimiyet sahibi olsam da nüfus olarak bu evde hamam böcekleri benden çok daha fazla. Dolayısıyla zengin olan, bütün kaynakları elinde tutan, kuralları koyup değiştirebilen benim. Onlar ise bulduklarıyla yetinmek zorunda olan ve durumlarına razı olmaları icap eden yoksul, zavallı bir çoğunluk o kadar.

Oysa biliyorum ki ben henüz dünyada bile yokken burada, bu yerdeydiler. Bu yerde yaşıyorlardı. Ben ölünce de yaşamaya devam edecekler. Çünkü bizden çok daha dayanıklı, çok daha bir arada, dayanışma içerisinde ve birlikte hareket eder olduklarını gözlemledim. Karıncalar, arılar ve diğer birçok böcek türü gibi. Biz insanlar ise kopuk kopuğuz maalesef. Hamam böcekleriyle savaşmayı bıraktım. Uzun zamandır da görünmüyorlar ortalıkta. Ama biliyorum, yakında yine çıkacaklar. Günler geçtikçe kendimi onlara biraz daha yakın hissediyorum.

Olur ya hani, yatağında ölü bulurlarsa beni bir gece, ne bileyim kalp krizi sonucu ya da yaşlılıktan, akın akın gelip sanki zafer kazanmış askerler gibi yürüyüp üzerimde, bir kaleyi fetheden gibi de gururlu, ağzımdan, burnumdan girecekler. Çünkü beni hiç yalnız bırakmadılar. Sıcak etimle ısınacaklar mutlaka, cesedim insanlar tarafından bulunana kadar. Haklarıdır...

Kabul etmeliyiz, hiçbir yer tamamıyla biz insanlara ait değil. Elimizde tuttuğumuz bütün kaynaklar da tamamen bizim değil. Aynı şekilde insanlar kendi aralarında da eşit olmalıdırlar. Kimse kimseden üstün değildir, olmamalıdır. Ama en başta diğerleriyle aramızı düzeltmek, haklarını ödemek ve onlarla barışmak zorundayız diye düşünüyorum. Kendimizle barışabilmemiz için barışmamız gerekenler var.

KİBELE KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

ŞİİR YARIŞMASI

Galina

Abdullah Kaçmaz

Kırık saatler topluyorum geceden,
her biri seni bir başka yerinden anlatıyor;
galina,
bir ismin var ki, suskunluğun üstünde bir yelken gibi,
tutunduğum her rüyayı darmadağın ediyor.

Seninle başlıyor sabah,
adını bilmeden çağırdığım sokaklarda —
ağır bir yalnızlıkla,
bir mendil gibi cebimde katlıyorum sesini.

Bir kış yolculuğunun içindeyim şimdi,
adım attığım her yerde başka bir eksilti var,
başka bir soğuk.
galina,
sen ellerini uzatsan,
dağılacak bütün bu yorgun kentler üzerimden.

Bazı geceler,
kanayan bir sözcüğün altına sığınıyorum;
orada sen varsın,
yüzün,
gözlerin,
ve uzun, ürkek suskunlukların.
O suskunluklar ki,
bir zamanlar gülüşlerinle tamir ettiğim duvarların çatlaklarında
hala yankılanıyor.

galina,
bir gülü solarken yakaladım kendimi geçen gün,
hâlâ adını unutmamak için
defter kenarlarına notlar düşüyorum:
“bir ağırlıktır galina,
bir uyumsuzluk,
bir yerde beklenmeyen yağmur gibi.”

Bütün eski defterler açılıyor içimde,
bütün kırık camlar ışığına dönüyor adının.
ve sen,
ne zaman düşünsem,
en çok susarak büyüyorsun içimde.
çünkü biliyorum,
bütün gerçek aşklar,
yarım kalan cümlelerde saklıdır.

galina,
sana seslenmek demek,
kendime dönmek demek,
bir kurumuş nehir yatağında ıslak taşlar aramak gibi;
ve her taşta
biraz daha kendimden eksilmek demek.
Yine de gel
yine de sığın bu kırık omuzlarıma,
çünkü birinin unuttuğu yeri
ancak başka bir eksik tamamlar.

galina,
adını ne zaman ansam
bir eski yaz mektubu gibi çözülüyor kalbimden ipler;
bir avuç toprak gibi ufalanıyor günler,
bir kuş sürüsü gibi dağılıyor umutlar,
ve ben hâlâ sana doğru eksiliyorum —
eksile eksile
çoğalarak.

Tuana

Birsen Tatar Kılıç

Dışarıda dünya varmış Tuana
Dönüp tamamlayalım bir dağın yüceliğini
Bir gelinciğin ateşle çevreleyelim rengini
Dümdüz bir ovanın beyaz dumanına
Kırmızı soluklarımızı üfleyelim
İkimizin eli değsin yalnızca
Kendi kalbimizdeki düşlere

Ayrıalım ikiye, durduğumuz yerden
Bakalım dünyaya Tuana.
Sen küçük kız çocuğu
Ben, silkelesen zerresi kalmayacak kar tozu
Sana görünen sabahın ilk serinliği
Uzun süren yaz geceleri
Kavaklı yollar, mavi kapılar, geniş bahçeler
Bana görünen her şey sabit
Her şey kayıp, her şey kabul

Sardunyalı bir gülümseme istiyorum Tuana
Kuşlarla gelen mucizelere inanmak istiyorum
Onların gezmediği yer yoktur çünkü
Kollarımdan tutup beni götürsünler istiyorum

Dünya beni saramadı Tuana
Sağanaklı bir günde, ağarken gökyüzüne
İçimdeki kederi söyleyeceğim sana

Şira'nın Şarkısı Gölgelerin Savaşkı 5

Semina İdil

Bir yıldızın kuyruğuna bağlanmış
Kayan hayatıma üç dilek
Önce öldürüp bir hiçliği
İçimde keşkesiz...

Doğdum düştüğüm bu yerden
Öylece sessiz...
Ve sevgilim!
Ateşim' izle tutuşan ellerimiz
Yalnızca tutulan iki dilekti!

Açılsın diye geldiğimde kapılar
İz' in istediğim üç anahtar:
Yağmur, doğum ve diriliş
Söndürüp bu ateşi
Doğdum küllerimden.

Yeniden...
Ve sevgilim!
Başından beri sana
Şarkılarla seslenişim

Gelişim,
Adım
Adım...
İçime açılan son anahtarım!

İhtimallere kalan mevsimler
Böler ömrümüzü yalanla
Bense mevsimlerden beşinciyim.
Göğün incisi...
Kış üçgeni.

Okunu doğrultan üzerine
Seni de öldürecek olan bir avcının
Kemerindeki bekçiyim.

Ve sevgilim!
İşte şimdi beni sana getiren
O yıldıza yeminimi
Yalnızca senin için bozuyorum!

Ruhun izgileri

Ez-Davudi

Hayatımızdaki en büyük farkındalıklar,
gözle gördüklerimiz değil kalbimizle
hissettiklerimizdir.

Çünkü insanın ruhunu en çok kıran şeyler,
duyguların arkasına gizlenmiş küçük
davranışlardır. İnsan ruhu incedir ve her
ruhun incineceğı bir sınır çizgisi vardır.
Bu çizgiler zamanla, yaşadıkça belirir.
Çizgisi olmayan bir insan, ruhsuz bir varlığa
benzer.

Hayatımızdaki en güzel şeyler de o
çizgilerden geçer. Çünkü bizi en çok mutlu
edenleri çizgilerimize saklarız, oradan da
yüreğimizin derinliklerine gizleriz. Bu
saklayış, çoğı zaman insanların vereceğı
tepkilerden duyduğumuz korkudan doğar.

İnsan, hep bir yere ya da bir şeye ait olma arzusundadır. Bu, ruhumuzun taşıdığı bir
eksikliktir. Her yere ait olmaya çalışanlar da vardır, hiçbir yere ait olamayanlar da. Fakat bir
yere ait olamayanlar çoğunlukla dışlanır. Oysa herkes dünyaya farklı bir pencereden bakar;
çünkü Tanrı herkese farklı bir göz vermiştir.

Tanrı bizi sınıflandırmazken, biz insanlar neden kendimizi sınıflandırıyoruz? Hangi hakla
yapıyoruz bunu? Bu sorgulama bana hep saçma geldi... Ve ben bunun farkındaydım.

İnsanların anlamadığı bir gerçek daha var:” Her insan vicdanını farklı şekillerde rahatlatır.”
Ve bunu anlayabilmenin en doğru yolu, kişinin vicdanıyla yaptığı davranışlara saygı
duymaktan geçer.

Efsane Bu Ya!

Mihrimah Nefise Durdağ

Kimsesiz bir kadın olan Menera Yuhalo, daha yirmi altılarındaydı. Görüntüde yıllar eskitememiş, çocuk ruhunu korumuştı. Bir sabah uyandığında, kaos dolu evde kati suretle öksüz ve yetim kalmıştı. Bir mum ışığının altında kanaviçe yaparak gitgide yalnızlaştığını ve bu yalnızlığın şiddetle ürküttüğünü fark etti. Artık kimi kimsesi yok, hür-lüğün tadını çıkarmalıydı... Aslına bakarsanız nefes almakta bile özgürleşemediğiniz sıcacık görünen, bir o kadar da itilen biriyseniz yuvanızda, hiçbir yerde kabul görüşünüz olamaz asla. Aile kaderi şekillendiren ve saygı benliğini çocuğun eşkâline eş tutup ona birey kabiliyeti aşıladığınızda, tam anlamıyla özgürleşen bir yetişkin haline gelecektir hiç şüphesiz. Kararını verdi ve adımlarını taşlara taşıdı. Adanın efsanesi bu ya!

Gelin olan kızları bir ağıt çığırdıktan sonra ejderhanın ağzıyla sandaldan kızı götürmesiydi... Evlenmeye... Menera çoktan karar verdi. Yohan Agor, babadan oğula geçme taht usulü ile kral olacaktı gelecekte... Menera da soylu bir ailenin mirasçısı olduğundan bu evlilik pek de zor olmamıştı.

Düğün kuruldu. Gelinlik kefen... Belki de buzdağının görünmeyen yüzünü sadece kalbiyle bakan görebilir oysaki...

Hangi efsanenin düzmece olduğunu ispatlarsın?

Hangi efsanenin aslında yaşanmamış olduğunu varsayabilirsin?

Hekat burada başlıyor...

Bir ejderha ile

Bir kadın,

İhtiraslarının sonucu doğan sevgi

Ve daha yakılan nice ağıtlar...
Hepsini bir kâğıt parçasına sığdıran kadın
Evcilleştirir, ehlileştirir dili ile muhabbetlerini.
Onun öyküsünün ahengi,
Bir hayaldi onun için mitolojik bir argümandı
Ve dönüştürdü her şeyi tutkuyla
Kâğıttan kuşa benzer kanat yapıp rüzgârda uçuran kadın,
Aslında tüm amade ile buldu ejderhasını
Yüksünmedi ufkuyla
Ve kâğıtlar eşliğinde kavuştular...
Menera evlendi ... Lakin bu onun tahayyülünün ninnisiydi. Kâbuslar, karabasana
dönüştürdü. Yalnızlığı kocaman bir melankoliye dönüştü. Etrafında onu anlayan ve
göstermelik dinleyiciler vardı. Sürekli konuşan, dil otu yutmuş...
Tam bir dedikodunun ayaklı habercisi koca bozuntusu çakma kral kocası... Onun zehir
zemberek, çingiraklı yılanın zehrini akıtan bir kayınvalide ve aklı kıt mı kıt kral bir
kayınbaba...

Menera: Yemin içerim!
Kayınvalide: Delirdi bu yine! Ah nereden de acıdık bu yer sıçanına... Kahrolası soylu
gelenekleri
yok mu? İlla aileye uygun zenginlik arayışı. Kör olası para... Bir lanetli geline
rastladık... Ah şu para...
Peşi sırasında çakma Kral Yuhon: Mendebur sima ve kadınlık vasfını bilmeyen
ucube... At kendini raylara, hiç değilse ölümün” Anna Karenina” gibi şanlı olsun!
– “uslanmaz bu kadın herhâlde” diye söyleniverdi.
Menera yere yığıldı, saçlarını kavradı ve tel tel döktü yerlere ince ince... Artık Menera’nın bir
papaza görünmesi gerektiğine kanaat getirmişlerdi. Çünkü Menera’nın içine şeytan girmişti...
Kutsal sular, her defasında vaftizler... İncil’den bölümler ve ayinler!
Menera, gene ağlayıp başını duvarlara vurarak kanatıyordu. En sonunda Papaz, bir hekime
görünmeli; son zamanlarda iyileşenler olmuş. Kim bilir, bu kadıncağz için de belki burada
şifa vardır.

Bir kurbağa
Ve bir prenses ya da avamdan bir kadın
Kurbağasını aradı su kenarlarında yıllarca
Her kurbağaya bir buse kondurdu
Onun masalı masalda kaldı.
İnanmadı kurbağa prensine,
Masala biat etti!
Gerçekleşmemesine!
Kendini kandırdı.
Ve öylece bir hiçlikte aranadurdu,
Bitap düştü...
Ve onun hikâyesinde dönüşen biri var ise prensesin kendisiydi!
Prensesi hiç beklemediği andan öpen bir kurbağa dönüştürdü kadını...

Uyandığında artık düğün kurulmuş, gelin olmuştu.
Arzulamadığı dönüşümdü bu!

Viyakladı, vakladı!
Kurtarın beni-
Haykırdı avazınca
Çok geçti!
Çünkü sevgisi menfaat üzerineydi.
Kabullenemeyen prenses

Gelin kurbağa, nefesini tuttu ve bir çırpıda küçük akıntıda, bir kaşık suda kendini boğdu.
İşte Menera, bir ejderha ile hayal kurdu. Bir kurbağa onu akıl melekelerinden etti!
Çok geciktirmeden, Menera artık ruh ve sinir hastalıkları ile ilgilenen bir doktor ile terapi ve ilaç yardımları aldı... Tedaviye cevap verme süresi tam tamına bir buçuk yılını aldı. Sürekli değişen ilaçlar ve dinleyenin olması.

Antonia, hekimden fazlasıydı onun için. O dinleyen ve anlıyordu. "Hayvanları ve çimleri sev," dedi. Menera'ya... Yaslandığın bir çınar, güvendiğin liman, denizin olsun. Tehlike çanlarının hep bu zararlı görünen zararsız şeylerdir. Deniz bir dalga ile şehri yıkar. Akıntıya boğabilir! Ama senin baktığındaki huzurun mavilik ve mavilikle birleştiği noktadır. İyileşen Menera, artık terk etti. Özgürdü. Ve ejderha oldu. Yüzleşmeli insan kendi ile kendini tanımalı! Bana aitler mi diye sorgulamalı... Sonradan mit bu ya! Bir kaşık suda boğarız kendimizi...

Menara, artık saçlarını rüzgârla yarıştıran, kendini seven ve kendisiyle barışan bir kadına dönüştü... Değişmeyen ne varsa, yorgunların değişmekten korkmalarındandır!

Taybet Ana

Mery Yolvercan

Taybet Ana
Yedi gün, yedi gece
Yedi kere kıyamet
Yedi bin kere ağıt...
Bir sokak sustu o gün
Bir anne konuştu sessizlikte

Kan toprağa düşerken
Gökyüzü inledi, yer titredi toprak sustu utanmazlığın
içinde.

Öylece uzanmıştı yere
Yedi gün, yetmiş bin kere yıldızlar döküldü üzerine
Kahverengiye büründü ay ve rüzgâr
Tüm renkler kahverengi
Kim büyütecek şimdi insanlığı?
Kim seviyecek sevdiğin gibi...

Geriye kalan sâdece

Taybet Ana...
Ne kefen vardı ne veda
Sıkıca avuçlayıp sıkıttığı beyaz tülbentiyle
Süt kokusu kaldı sokağında...
Bir'de enkazı kaldı yüreğimizde...

Yetmiş yaşında yetmiş bin kere ağıtın kaldı...

Bir sabah
Ezan titredi adınla
Rezil rüsva bu dünya yankılandı,
Taybet Ana diyerek tarumar ile.

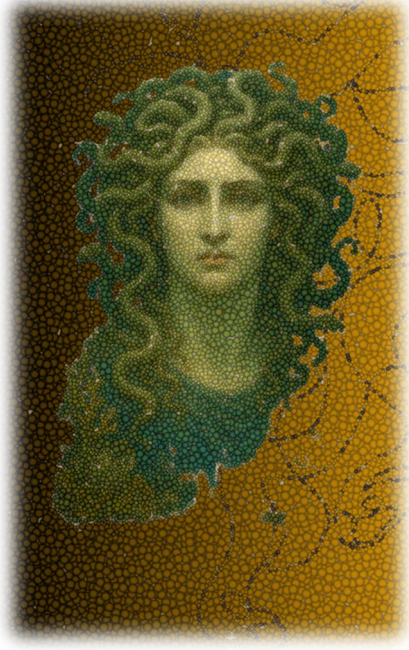
Doğmaktan utandı güneş
Ay yas tuttu karanlığında
Geriye sızıyla işlenen bir sen kaldın
Bir'de yedi bin kere türkün kaldı üzerimizde...

Sensiz dünya
Yedi gün Taybet Ana
Yedi gece Taybet Ana
Yedi bin gün kere Taybet Ana...

Medusa

Murat Halıcı

Sudan saraylara kendimizi resmettiğimiz freskleriz

Güçlü yanlarımıza vurgularla bezeli

Yabancı yanlarımıza pek ilişmeden

Belki bizden daha biz

Yaprak kıpırdamıyor Mika zihnimizde

Hissediyorum rüzgar kadar akışkan oysa

Bir kaba mı konduk yine ?

Kim bilir nereye döküleceğiz

Aktığımıza inandırılarak

Kendimizi yükselttiğimiz sütunlardan

Aynalı dolaplarda kesip biçerken

Ellerimiz bizi

Aslında kaç parça olduğumuza dair rivayetler konuşacağız

Katili ararken ip uçlarından

Parlak zekamızla

Medusa'nın gözlerinde

Bir Geniş Zaman Düşünürü:

A. Hamdi Tanpınar

Kazım Aldoğan

“Modernleşmenin Zihniyet Dünyası -Bir Tanpınar Fetişizmi” adlı kitabında Besim Delalloğlu Tanpınar için şöyle bir tanımlamada bulunur. “Tanpınar’da Türkiye’de bir rönesans, reform ve aydınlanmanın imkânlarını buluyorum,” der ve “Bunun Türkiye modernliğinin entelektüel temellerini oluşturabileceğini iddia ediyorum,” diye ekler.¹ Muasırlaşma, Çağdaşlaşma, Batılılaşma, Modernleşme; yani, hangi kavramı tercih ederseniz edin, iki yüz yıllık bu hikâyemizin en önemli tarihsel belleği ve aktarıcısı Tanpınar’dır.

Doğu-Batı, oryantalizm, modernizm, modernlik, modernleşme, yerlilik, millilik gibi. Bu kavramlarla muhatap olduğumuzda ilk başvuracağımız otorite elbette Tanpınar’dır. Bu nedenle bugünkü konumuzun başlığını “Bir Geniş Zaman Düşünürü A.Hamdi Tanpınar” olarak belirledik.

Gerçekten de geç de olsa “Yeni Bir Ada” gibi keşfettiğim Ahmet Hamdi Tanpınar için ortaya koyduğumuz bu perspektifin hiç de abartılı olmadığını bu makalede sanırım hep beraber görme şansımız olacaktır diye düşünüyorum.

Tanpınar çalışırken uzun süre üzerinde düşündüğüm ve hatta karar vermekte zorlandığım konuların başında O’nun gibi çok yönlü bir yazarın, şairin, eleştirmenin ve hatta özellikle romanlarında tarih, sosyoloji ve siyaset bilimi disiplinlerine yer veren bir figürü yazmaya nereden başlamam gerektiği konusu oldu. Bu nedenle Tanpınar’ı çalışırken çalışmayı üç ana başlıkta kategorize etmeye çalıştım.

Yazar	Tanpınar
Şair	Tanpınar
Aydın/Entelektüel	Tanpınar

Tanpınar'ın şair, romancı, eleştirmen ve iyi bir estetik olması onun çok kapsamlı, bir entelektüel olmasındandır. Üç kategoriye sığdırdığımız Tanpınar'ı anlatırken her aşamada O'nun "düşünce insanı" olduğu gerçeğinden hareket edeceğiz. Bu varsayımdan hareketle Tanpınar'ı daha sade ve yalın bir şekilde anlamak için az önce üç başlıkta kategorize ettiğimiz disipline bağlı olarak önce Tanpınar'ı batılılaşma ve modernizm nosyonları ile Türk edebiyatına açtığı yeni üslup ve paradigmasını romancılığı ile öğrenmeye çalışacağız.

"Geniş dediğimiz dünya
bazen insan için
sanabileceğinizden
çok daha fazla darlaşır
ve zaman çarkı
çoğu kez hiç istemeyeceğiniz
bir şekilde döner."

Ahmet Hamdi Tanpınar

Bir ulusun ya da ülkenin klişe sembolleri olan bayrak ya da tarihsel mekanları, mimarisi ya da bulunduğu coğrafya ile ilgili özellikleri vardır. Bunların dışında bir de kendine özgü edebiyatı, sanatı olabilir. Bu özellikler bir bakıma o toplumun kendinden ne anladığının da resmidir. Mesela Amerika'nın kendine has bir sineması vardır, değil mi? Bir filmin Amerika'ya ait olup olmadığı sanırım kısacık bir fragmandan bile hemen anlarız. Hakeza kendi üslubunu oluşturmuş Batı edebiyatı ya da Rus edebiyatından söz etmek mümkündür.

Türk edebiyatında da Tanzimat ile romanda ve şiirde yeni üslup arayışları başlamıştır. Yeni bir üslup eskisinin bir bakıma töz'ünden ve özü'nden filizlenir. Her yeni üslup ne denli yadırganırsa yadırgansın günün birinde mutlaka karşı çıktığı toplumsal yapı tarafından benimsenmek ve kabul görmektedir; toplum ayırksı sanatçıya, yazara veya yeniyi ortaya koyan özneye bir şekilde hakkını teslim ediyor. Tanpınar'ın son yıllarda hatırı sayılır oranda konuşulması da buna örnektir. İşte bugün üzerinden konuştuğumuz Tanpınar da aslında "eski köye yeni adet" getiren çok önemli bir yazar, bir entelektüel. Daha sosyolojik bir söylem ile

ifade edersek; Tanpınar modernizm kulvarında gelenek ile yürümüştür. Ancak, burada önemli gördüğüm bir tespit, belki de ayrı bir konu başlığı olabilecek bir de facto'ya dikkat çekmek isterim; Tanpınar “Modern Türk Edebiyatı bir medeniyet kriziyle başlar,” der. Gerçekten de bir bakıma iki yüz yıllık modernleşme çabası da aynı zamanda bir “dekadans” yani bir bunalım, daha doğrusu Tanpınar’ın ifadesiyle bir “kriz” dönemidir ki Modern Türk Edebiyatı da bu “dekadans” sürecinin etkisindedir.

Şiirsel dünyasını işaret ederken, Tanpınar’ın kendi ifadesiyle; “Devam ederek değişmek, değişerek devam etmek” sözünde karşılığını bulan imtidat kavramına sadık kalarak geçmişin kültür ve tarihi değerleriyle genel anlamda geleneksel şiirle bağlarını koparmadığını kolaylıkla söyleyebiliriz.² bu düşüncemizi Tanpınar’ın “Mücevherlerin Sırrı” adlı eserinde bir alıntıyla desteklemek mümkün.

Eski şiirimiz çok defa beşerî olmamakla itham edilir. Sanki insan cinsi bir tek şeymiş gibi. Halbuki insanoğlunun elinden çıkan her şey beşeridir, çünkü arkasında hayal anlayışları, duyuş ve düşünür tarzları ve güzellik hakkındaki fikirler ile bütün bir cemiyet vardır. Nasıl tek bir meyvede toprağın ta derinliklerinde sızıp gelen meçhul kudretler bir lezzet ve rahiye olmuşsa, tek bir mısrada da öylece sayısız ceplerden beri gelen ananeler, itikatlar, ölü dinler, büyük sergüzeştler velhasıl o dili kullananların zaman ve mekân içindeki bütün kendilerine adeta bir gaye etmişlerdir. Araştırılırsa, kökleri bu kadar derine giden bir şey beşerin dışına nasıl çıkarılır? Zaten bu beşerî kelimesinden daha müphem veya daha şümullü hangi kelime vardır? Bu anlamda Tanpınar edebiyatımız ve düşünce dünyamızda yeni üslubun “en karakterli”

öznesidir.

Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dil ve Edebiyat Bölümü’nden Yunus Balcı, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Roman Dili Üzerine Bir Yaklaşım” adlı tezinde, Ahmet Hamdi Tanpınar’ı Cumhuriyet dönemi Türk Edebiyatı içerisinde yer alan Türk Edebiyatı’nın en üslupçu yazar-şairlerden biri olarak kabul edildiğini yazmıştır. Gerek şiirlerinde ve gerek roman ve hikâyelerinde ve gerekse akademik çerçevedeki eserlerinde bu yönünü daima görmek mümkündür. Genelde bir şair hassasiyetine sahip olmasına bağlanan bu durumun özellikle romanlarda estetik kaygının yanı sıra Türkçe’yi bütün zenginliğiyle kullanmış geniş

bir vokab lere sahip olma gibi pek çok özgün tarafın da bunda etkili olduğunu söylemek mümkündür. Tanpınar'ın Huzur romanında, Mümtaz karakterine sık sık tekrarlattığı “kendin olmak” ve “yeni insan olma” retoriği de sözünü ettiğimiz “yeni üslup” arayışdır. Tanpınar, ayrıca, “Edebiyat  zerine Makaleler” eserinde şöyle der; “Bizi Avrupalıların kendilerinden aldığımız şeyler için beğenmesi ve bize hayran kalması mümkün değildir. Olsa olsa ‘aferin’ deyip geçerler. Bir de asıl bizim olan şeyleri tanıttığımız zamandır ki bizi beğenip seveceklerdir, çünkü o zaman güzelliğin kendi kendisini tahakkuk ettirmenin yolunda kendileriyle müsavi (eğit) göreceklerdir.”

Tanpınar, Osmanlı'da yetiğen entelektüel sınıfın d ğ nce kaynağının referansları olmuğ çok önemli batı filozoflarından etkilenmiğtir. Gerçekten de çocukluk ve delikanlılık dönemini İmparatorluğun en sancılı ilerinde geçiren Tanpınar, yeni bir devlet inėasına, en önemlisi Batılağma çabalarına ve bunun hayatımızda yarattığı ikiliklere de tanıklık eder. Felsefede Shopenhauer ve Nietzsche'yi okuyan Tanpınar, Freud ve Bergson okumalarıyla  uuraltı rüya ve zaman konusunda derinleğir. Roman türünde Dostoyevski, James Joyce, Virginia Woolf,  zellikle Marcel Proust'u çok beğenir. Burada Bergson'un Tanpınar'a olan etkisine bir parantez açmakta yarar var diye d ğ n yorum.

Tanpınar'ın “yekpare geniğ an” zaman algısı, Bergson felsefesinden eklenerek i  dünyasına var yettiği bir tanımlamadır. Bu bağlamda Tanpınar, “an”ı, öznenin oluğa ve oluğun da bağlangıca katıldığı zaman birimi olarak görmektedir. Tanpınar, “zamandağılığın ötesinde” ifade edilen bu dünyayı bize hissettirmeye  alığarak, zaman kavramını Bergson'dan etkilenerек şiirinde hissettirmektedir. Bergson'a göre gerçek süre insanın içsel hayatıdır. İnsan aynı anda hem ge miği hem  imdiyi hem de geleceği yağayabilmektedir. İnsan belleği ge miği şimdiki zamana ya da ana tağır. Böylece ge miğ, her an bellek içinde var olabilmektedir ve zamanın kronolojik yapısı kırılmaktadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın zaman anlayışı; Batılağma, tarihimiz ve Tanpınar'ın kendi eserleri aracılıyla tartığılmaktadır. Tanpınar zamanı, ge miğ-şimdi-gelecek doğrultusunda ilerleyen bir süreklilik olarak algılanmakta ve Tanzimat'tan sonra içine girilen medeniyet değiğtirme sürecinin Türk toplumunun yağamındaki sürekliliği kırdığına inanmaktadır (E. Köroğlu.1996).

İşte Tanpınar'ın zihniyet dünyasını oluşturan bu önemli referanslardan yola çıkarak zaman zaman tartışılan bir konuya Dellaloğlu'nun bir tespitiyle devam etmek istiyorum; Tanpınar'ın muhafazakâr olduğu iddiası, Türkiye modernleşme zihniyetinin ürettiği en önemli hurafelerden biridir. Tanpınar bir doğu-batı uzlaştırmacı değildir. Yerli değildir, "Asr-ı Saadet" ya da "Altın Çağ" arayışında da değildir. Tanpınar, geçmişi ve geleneği aslında şimdiki zenginleştirmek için önemsiyordu, yoksa onlara geri dönmek, bugünü tamamen onlara boğmak gibi bir yaklaşımı hiç yoktu. Ama onları bir kaynak olarak en azından şimdinin yedeğinde tutmak istiyordu. Belki de sadece hafızasını sahiplenmek istiyordu.

Tanpınar kendisiyle yapılan bir söyleşide; 'İkinci Cumhuriyetin Eşiğinde diye bir makale yazmak istiyorum,' diyecek kadar cesur ve modernleşmeyi kendine mesele eden bir aydındır.³ Tanpınar'a göre roman öncelikle bireyi anlatır. Ancak sözünü ettiği bireyi cemiyetin içerisinde ele alır. Ne var ki Tanpınar'ın kahramanları, şahsi hayatlarıyla toplum arasında safını belirlemekte tereddütler ve ıstıraplar yaşar. Yazar, modernist romanları okur, hem bir medeniyetten diğerine geçmenin kendi toplumunda yarattığı ikiliğe hem de dünyanın yaşadığı savaşa ve buhrana tanıklık eder. Bu bağlamda Tanpınar'ın romanları zaman ve mekânda ortaya çıkan değişim ve yabancılaşmasından zengin bir içeriğe sahiptir.

Türk modernleşmesi serüvenini anlamak için Tanpınar okumak gerekir. Tanpınar'ı daha geniş bir perspektiften değerlendirmek için de elbette Türk romanının referans aldığı "Batılılaşma" sorunsalına kısaca değinmekte fayda var diye düşünüyorum.

Berna Moran'ın da yerinde tanımlamasıyla; "Toplumsal ve tarihsel koşullar batılılaşmayı Türkiye'nin ve dolayısıyla Türk romanının ana sorunsalı yapmıştı." Yazar için bu soyut bir sorun değildi, çünkü laik doğrultudaki modernleşme günlük yaşama girmiş türlü vesilelerle tanık olduğu bir olguydu. Onun için yazılarımız ne dereceye kadar biz olarak kalacağız, ne dereceye kadar Batılılaşacağız sorusu karşısında duyarlıydı. Bu soruya cevap ararken batılılaşmadan ne anladıklarını belirtmeye, köksüzleşme tehlikesi karşısında kaygılarını dile getirmeye ya da doğuyla batı değerleri arasındaki birleşim kurmaya çalışmışlardır ve şöyle devam eder ki, bence çok kapsamlı bir değerlendirmenin anahtarını veren bir tespittir:

Diyebiliriz ki romandaki çatışma temelde çoğu kez batı ile doğu çatışmasından kaynaklanır ve doğu-batı karşılıklı romanda eski kafa/yeni kafa, idealist/materyalist, gelenekçi/batıcı, hoca/öğretmen, milliyetçi/kozmopolit, İstanbul yakası/Beyoğlu yakası, mahalle/apartman, alaturka toplantı/balo gibi türlü karşılıklar biçimde somutlaşır.⁴

Bütün bu anlattıklarımızdan bir ara sonuç çıkarırsak eğer; Tanpınar'ı Osmanlı'nın batılılaşma/modernleşme realitesini merkeze alan süreç bağlamında ele almak genel bir yaklaşımdır. Tanpınar'ın medeniyet-kültür bağlamında musikiye, kültürümüze, mimariye, tarihimize yönelttiği bakış; ki bu özelliği daha çok "Huzur" romanında biliyoruz, Yahya Kemal'den ilhamla fakat onu da aşan ve zenginleştiren yorumlarla, kültür ve edebiyat dünyamız için ufuk açıcı bir şahsiyettir.

Bu anlamda Tanpınar bir yazardan öte bir aydın ve entelektüel olması yanında, edebiyatımızın önemli bir şairi, edebiyat tarihçisi, eleştirmen, romancı, hikâyeci ve her şeyden önemlisi bir estet kimliğine sahiptir. Elbette Tanpınar'ı bu derece önemli kılan nedenler sadece bu veriler değildir.

Saccedin Turan, Tanpınar'ın "Huzur" üzerine yazdığı tezinde, yazarın sükût suikastına uğradığından yakındığını hatırlatarak, Tanpınar'ın, her büyük sanatkâr gibi çağının önünden gittiğini, yani avangart bir sanatçı olduğunu söyler. Bu durum, Doğu-Batı sorunsallığını yüzeysel bir yorumdan ziyade derin bir kavrayışla ele alan Tanpınar'ın, roman tekniği bakımından birtakım denemelere giriştiğini ve bu anlamda Türk Edebiyatı'nda modern hatta post modern bir tavrın öncüsü olduğunu da işaret eder. Nitekim, "Huzur" hakkında kendisiyle yapılan bir röportajda, romanının sanılan aksine tezli olmadığını söyleyen Tanpınar'ın eserine "deneme roman" demesi de öncülüğünün farkında olduğunu gösterir.

Tanpınar'ın romanlarında "zaman" ve "eşik" imgesi çok sık kullanılmıştır ve üzerinde durulması gereken iki önemli kavramdır. Zaman kavramı XX. yüzyıl romanının başat konuları arasındadır. Jale Parla'ya göre 20. yüzyıl romanı, "Saatin tık tıklarına savaş açmış bir romandır.

Tanpınar’a göre zaman, “yekpare, geniş bir an” ve parçalanmaz bir bütündür. Bergson’un süre kavramından etkilenen Tanpınar, akıp giden zamanın yerine yaşanan zamanı koyar. Estetiği bölünmez bir bütün olan zamanın arayışı haline getirir.

Tanpınar romanları Abdülhamit Devri ile başlar ve Demokrat Parti’nin iktidarda olduğu yıllara uzanır. “Mahur Beste” Abdülhamit Devri’nin anlatıldığı bir romandır. “Huzur” ve “Aydaki Kadın”, James Joyce’un “Ulysses”, Virginia Woolf’un “Mrs Dalloway” ve Michel Butor’un “Değişme” romanları gibi yirmi dört saati anlatır. “Huzur”da nesnel zaman 2. Dünya Savaşı’nın başlamasını bir gün öncedir. Savaşın başladığı haberinden sonra roman biter.

Daha önce de vurguladığımız gibi Tanpınar’ın romanlarında sık kullandığı imgelerin başında çok önem verdiği “eşik” şiirinden atıfta bulunduğu eşik kavramıdır. Aslında Tanpınar’ın iki “eşik” şiiri vardır. Bu şiirlerin ilkini 1936, ikincisi ise 1949 yılında yayınlamıştır. İkinci şiir, ilkinin nazaran hacimli, imge ve içerik yönünden daha zengindir. Tanpınar’ın ikinci şiiri, Konya yıllarında Çin’e dair bir konferansta bulunurken, kapı ile ışık arasında yer alan bir gözden ilham alınarak yazdığı belirtilir. Yirmi yıllık uzun zaman zarfı, şiiri adeta tamamen imge ve sembollerden oluşan kapalı bir metne dönüştürmüştür.

Şiirde yer alan her bir kelime belli bir amaç doğrultusunda titizlikle seçilmiş olup, diğeri kelimelerle birlikte zengin çalışmalar yaratılacak şekilde kullanılmıştır. Bununla birlikte şair, şiir karşısında müşkülpesent tutumdan ötürü günlüklerinde sık sık bu şiiri yeniden yazma isteğini belirtir. 1961 yılına kadar Eşit şiiri’ne son halini verme çabası, bu şiirin poetik dünyasını ve sanat estetiğini yansıtmaya nedeniyedir.

“Eşik” kelimesinin sözlük anlamına baktığımızda, bu kelimenin mekân, coğrafya, müzik, mecaz ve psikoloji olmak üzere birçok bağlamda kullanıldığı görülür. Tanpınar, kelimenin sözlük anlamına bağlı kalmakla birlikte, Eşik kelimesini çok yönlü bir imge olarak sunmaktadır. Onun eserlerinde sık sık “Eşik” kavramından hareketle düşüncelerini geliştirdiğini gözlemek mümkündür. “Saatleri Ayarlama Enstitüsü”nde kahvehane sürülen hayatın sürrealist, rüyayı çağrıştıran yönünü vurgulamak için

“Hakikaten buradaki hayat asıl kapının dışında bir hayattı ve onu yaşayanlar o şekilde; yani, hiç içeriye girmeyi düşünmeden yahut da bir ayakları daima Eşik’te yaşıyorlardı,” açıklamasında bulunur. Deniz şiirinde Eşik ve rüya atmosferi arasındaki münasebet, “Ve hala eşikte yarım kalmış rüyanın” mısrasıyla dile getirilir. Benzer şekilde söz konusu münasebet, Yavaş Yavaş Aydınlanma şiirinde; “Ey eşikte bir anın, Durmadan değişen şeyler, Baş ucunda her rüyanın,” mısralarıyla kurulur. “Mahur Beste”de karanlığın eşikte, merhametin eşik, atlayamadığı eşik üstü, ölümün eşikte, hikmetin eşikte örneklerinden görüleceği üzere “Eşik” kelimesine durum tahlilleri için sık sık başvurulur. Yine aynı şekilde “Aydaki Kadın”da hayatın eşikte, düşüncenin eşikte, ömrünün eşikte, ölümün eşikte, trajedinin eşikte örneklerinde gözlemlemek mümkündür.

Tanpınar’ın beni en çok etkileyen eseri “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” olmuştur. 1961’de yayınlanan eserde, Doğu Batı Çatışması içinde kendine bilgi edinememiş, eşikte kalmış bir adamın çevresinde gelişen olayların yanı sıra, tarihsel dönemler ve değişim süreci çerçevesinde toplumsal gerçekleri, bireylerin yaşadığı değerler karmaşası ve kimlik bunalımını, kurumların işleyiş mantığını çarpıcı bir üslupla yansıtmaktadır.

Ustaca kurgulanmış bir öyküdeki olayların anlatımında, eleştirinin yanında ince bir ironiye sıkça başvurulmaktadır. Toparlayacak olursak, Tanzimat ile başlayan Batılılaşma-modernleşme çalışmaları, taşıdığı gerilim ve çelişkilerle birlikte Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan sonra da devam etmiştir. Bu gerilim ve çelişkilerle beraber oluşan sorunlar özellikle o dönem yazarların vazgeçilmez konusu olmuştur. Bu yazarlardan birisi de buraya kadar anlamaya çalıştığımız Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. 1901’de doğan Tanpınar, kendi deyimiyle bir medeniyet buhranının ortasında, bir eşikte doğmuştur.

Kaynaklar:

- (1). Dellaoğlu.B., Modernleşmenin Zihniyet Dünyası. Timaş Y.
- (2). Dellaoğlu.B., Modernleşmenin Zihniyet Dünyası. Timaş Y.
- (3). Dellaoğlu.B., Modernleşmenin Zihniyet Dünyası. Timaş Y.
- (4). Moran.B., Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış. İletişim Y.

İssiz bir adada başlar bu hikâye.
Haritalarda adı silinmiş, rüzgârın bile yolunu unuttuğu, zamanın durduğu bir yer.
Geceleri yıldızlar biraz daha yakın görünür burada.
Ve ay... Ay, başka hiçbir yerde olmadığı kadar büyük, parlak ve dokunulacak kadar gerçektir.

O adanın kıyısında, yosun kokusunun denizle karıştığı kumlara çömelmiş bir kadın oturuyordu, susmuştu ama dilsiz olduğu için değil...
Adı yoktu, ya da çok önceden unutmuştu adını.
Gözlerinde uzun zamandır ağlanmamış gözyaşlarının ağırlığı, ellerinde ise geçmişin izleri vardı.

Bir zamanlar sevmişti.
Bir zamanlar inanmıştı.
Bir zamanlar hayal kurmuştu
Ama şimdi...oda sadece susuyordu.

İçinde bir ses fısıldıyordu geceleri:
“Bir yerlerde bir ışık var, seni arıyor. Hilaline dokunacak, yarım kalanı tamamlayacak. O burada, sabırlı ol”

Aynı adanın öteki ucunda, başka bir kadın vardı.
O da kaçmıştı.

Ama kimden, neden, nereye olduğu belirsizdi.
Bazen insanlar kaçmaz, sadece dururlar.
Dururlar ki ruhları yetişebilsin onlara.
İşte o da durmuştu. Kalbini yitirdiği yerde, adımlarını bırakmıştı toprağa, durmadan hafif esen rüzgarla bir tüy gibi kumlarda savruluyordu.

Geceleri ellerini göğse kaldırıyor, Ay’a sorular soruyordu:
“Sen de mi yarıksın benim gibi? O yüzden mi bu kadar güzelsin?”

Ve sonra... Günler süren ayrılık sonunda;
Bir gece,ay en parlak halini giydiğinde, yolları kesişti, birbirini aradıklarını bile bilmeyen eksik iki kadının.
Ne bir ses ne bir çığlık, sadece birbirlerini bulan iki çift göz ve buluşmadan haberdar gibi sakın iki zihin,
İki ruh.
İki kadın.

Birbirinin aynasında kendini gören iki yalnızlık.

Zaman durmuştu.

Sanki evren, onların buluşması için nefesini tutmuş, her saniyeyi seyreliyordu.

İlk söz, Hilal'den geldi:

“Sen de mi buradaydın, beni mi arıyorsun
yoksa benim seni beklediğimi biliyor muydun
en başından beri?”

Işık sadece başını salladı.

Sanki hep burada olacaklarmış gibi.

Sanki bütün ömürleri, bu an için yaşanmış
gibiymi.

Günün ilk ışığıyla birlikte elleriyle küçük bir
ateş yaktilar.

İlk defa biri diğerinin üşüyen parmaklarını
tuttu.

Ve ilk defa, biri diğerinin gözyaşını silmekten
utanmadı.

Çünkü ikisi de biliyordu:

Kırık bir kalbi, sadece başka bir kırık kalp anlayabilir.

Ve ruhun dilini, sadece ruhla konuşanlar duyabilir.

O günde ne mi yaptılar?

Çok şey...

Bir gün değil, bin yıl geçmiş gibiymi.

İlk kahkahalarını paylaştılar.

İlk defa aynaya bakıp çirkin hissetmeden gülümsediler.

Geçmişin karanlık odalarını beraber gezdiler.

Acılarını birbirlerinin ellerine teslim ettiler.

Birbirlerine “Sen tam da eksik olduğum yerdesin” dediler.

İkisi de karanlıktan çıkmıştı.

Ama biri ışığı, diğeri yönü taşıyordu!

Biri hilaldi...

Diğeri onu arayan ışığı.

Ve fark ettiler ki:

Hiçbir fırtına sonsuz değildi.

Yeter ki bir el, diğeri sımsıkı tutsun.
Yeter ki biri “Ben buradayım, gitmeyeceğim” desin.

O gün, geçmişlerinin yasını tuttular.
Kaybettiklerini toprağa gömdüler.
Kendilerine mezar yapmadılar ama;
Çünkü ikisi de o gün yeniden doğdu.
Birbirlerinin rahmi oldu bu doğumda.
Birbirlerinin ilk nefesi.

Ve gece olduğunda...
Ateşin başında otururken, yıldızlara baktılar.
Hiç konuşmadılar.
Çünkü bazı geceler, kelimeler bile fazla gelir.
Sadece kalp konuşur.
Sadece ruh dans eder.

Ay gökтейdi yine.
Ama bu kez yalnız değildi.
Altında, birbirine ait iki kadın, birbirinin hilalini tamamlıyordu.
Ve ışık, sonunda yolunu bulmuştu.
Milyonlarca yıldır teslimdi birbirine ışık ve hilal.
Ada, deniz, rüzgâr, güneş... Hepsi bu tanıdık buluşmanın tekrarını seyretmişti sadece...

Rayların Gölgesi

Gizem Engin

Sokak lambalarının henüz tam sönmediği, sabahın en sessiz vaktinde Cemal yürüyordu. Adımlarını, kaldırım taşlarına sinmiş geçmiş zamanların usul ritmine uydurmuş gibiydi. Elindeki anahtar demeti, eski bir melodiyi hatırlatırcasına yürüyüşüne eşlik ediyor, martıların ürkek sesleriyle birleşerek Alsancak'ın yorgun sokaklarına zamansız bir musiki serpiyordu.

Karşı kaldırımdaki simitçinin arabası henüz açılmamıştı. İzmir'in uykudan uyanmadığı bu saatlerde, şehrin gövdesinde sadece garın taş duvarları ayaktaydı sanki; büyük, ağırbaşlı ve suskun. Cemal, tren garına yaklaşırken bir an durdu, alnını saran hafif terin serinliğinde, gökyüzüne baktı. Bulutlar düşük, rüzgâr durgundu. Ve her sabah olduğu gibi, saatine baktı: 07:14.

Bu saat, yıllardır değişmeden onun gününü başlatan eşik olmuştu. Ne bir dakika önce ne bir dakika sonra. Bu saatte garın ağır demir kapısına dokunmak, onun için dua etmek gibiydi. Parmak uçları, zamanla pürüzleşmiş metalde gezinirken, geçmişin suskun aynasına dokunuyormuş gibi titredi. Anahtar demetinden doğru olan anahtarı seçti, deliğe uydurup usulca çevirdi. Kapının çıkardığı tok ses, sabahın ilk kelimesi oldu.

Rayların gölgesine ilk adımını attı.

Günün ilk treni henüz gelmemişti. Garın içi, eski saatlerin tik taklarıyla dolu gibiydi. Yüksek tavanlardan sarkan lambaların solgun ışıkları, duvarlardaki kabartmalara yumuşak gölgeler düşürüyordu. İleride, boş bankların ardında, yüksek duvara asılı yuvarlak bir saat vardı. Kadranı, zamanın nemli soluğuyla sararıp solmuş, siyah rakamları yer yer silinmişti. Saatin çerçevesi, demiryolu makinelerinin isine bulanmış mat bir metaldi, her geçen trenin titreşimiyle hafifçe sarsılır gibi olurdu. Akrep ve yelkovan, 06:47'yi gösteriyordu.

Aylar önce durmuştu. Kimse tamir ettirmemişti. O da hikmetince kabullenmişti. Masa başına geçti. Eski defterini açtı. Tarih attı, titiz bir el yazısıyla:

“10 Mart 2000 – Sabah. Masamdayım. Yağmur sakın. Sessizlik derin.”

İşte o sabah, her şeyin aynı olduğu bir günde, o kadın yeniden geldi.

Kadının gelişi, sabahın kendisi gibi sessizdi. Ne ayak sesleri duyulmuştu ne de bir kapı gıcirtısı. Bir anda oradaydı! Sanki rayların arasından yükselmiş, zamanın kıvrımlarından süzülüp çıkagelmişti. Uzun siyah paltosunun ucundan damlayan birkaç damla yağmur suyu, taş zeminde küçük gölcükler bırakıyordu. Cemal, başını defterinden kaldırdığında onu gördü.

Kadın, her sabah aynı saatte geldiğini fark etmemişi henüz. Cemal içinse bu rastlantı artık bir düzen hâline gelmişti. Onun gelişiyle birlikte garın sessizliği farklı bir renge bürünüyordu ne tam sessizlik ne de ses... Bir tür yankı. Kadın gişeye yaklaştı, bozuk paralarını çıkardı elleri titreyerek.

“Menemen’e, tek yön,” dedi. Sesi çatallaşmıştı, muhtemelen farkında değildi lakin her sabah aynı ses tonuyla, aynı cümleyi söylerdi.

Cemal başını salladı, bilet makbuzunu yazdı. El yazısıyla. Makinenin tuşlarını dokundurmaktan hep kaçınmıştı, çünkü yazının kavisinde insanı gösteren bir şeyler olduğuna inanırdı. Kadının gözleri bir an bileti alırken onun parmaklarına kaydı. Ardından hızla arkasını dönüp çıktı.

Kadın peronun sonunda, rayların tam karşısındaki duvar dibine yürüdü. Orada bir banka oturdu. Ellerini dizlerinde birleştirmiş, başını hafif eğmişti. Tren gelince ayağa kalktı. Ama binmedi. Gözlerini trenin pencerelerine dikti. Yolcuları izledi. Sonra tren kalkınca yine oturduğu yere döndü. Tıpkı dün olduğu gibi. Tıpkı önceki gün olduğu gibi.

Cemal, bu sessiz ritüelin içinde kadını ilk kez gerçekten fark etti. O sabah, defterine bir not daha düştü:

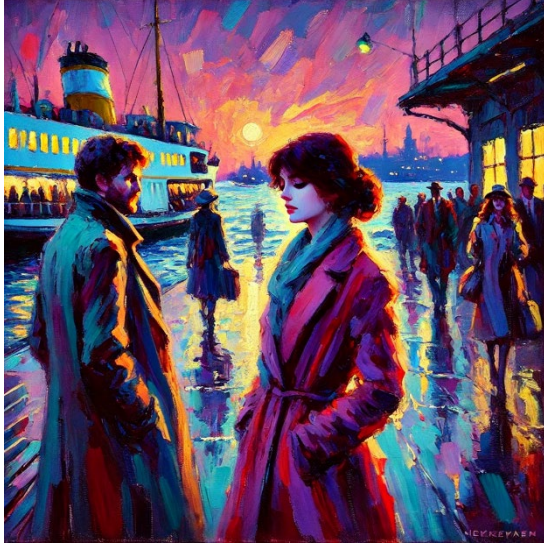
“Saat 07:46 – Siyah paltolu kadın yine geldi. Menemen bileti aldı. Binmedi. Gözleri uzun süredir rayların üzerinde. Gidemeyen ama kalmayı da beceremeyen biri gibi.”

*

Raylar sabah güneşinde ince ince parlıyordu. Gümüş bir ip gibi şehrin içine uzanan bu eski demir yolunda, her gün tekrar eden hareketlerin ardında, Cemal bir tür sır sezmeye başlamıştı. Kadının gözlerini raylara her diktiğinde, onun ruhunun derin bir kuyusuna eğiliyormuş gibi hissediyordu.

Kadının davranışı, Cemal'in içinde, yıllar önce tozlu bir defterin arasına sıkışmış bir anıyı kımıldattı. O zamanlar yirmili yaşlarının başındaydı; henüz askerlik dönüşü, aceleyle şehirde iş aradığı günler. Karşıyaka vapur iskelesinde tanımişti birini. Kalabalık bir akşamüstüydü. Kadının elleri ceketinin cebinde kaybolmuştu ama bakışları denizin üstünde geziniyordu. Cemal, o bakışta, kendi suskunluğunu görmüştü. Günlerce aynı saatte aynı yere gitmişti. Göz göze geldiler, gülümsediler, ama hiçbir şey söylemediler. Ne bir ad ne bir soru. Ve bir gün kadın gelmedi.

İşte şimdi, aradan geçen bunca yıldan sonra, başka bir kadının her sabah bir tren bileti alıp hiçbir yere gitmemesi, onun zihninde o suskun hikâyeyi yeniden çağırıyordu. Bu yalnız bekleyiş, yalnızca kadına ait değildi. Kendisinin de.

Günler birbirini kovaladı. Feride –adını henüz bilmiyordu Cemal, ama defterine ona verdiği bu isimle kaydediyordu artık– her sabah 07:38'de çıkageliyor, aynı bilet için uzanıyor, sonra yine rayların kıyısına oturuyordu.

Martılar sabah daha erken bağırmağa başlamıştı. Bahar çaktırmadan sokaklara sinmişti. Rayların arasından ince yeşil otlar fışkırıyor, uzaklardaki

dağlar gün doğarken silüetini biraz daha yaklaşıyor. Ama Feride'nin duruşunda hiçbir şey değişmemişti. Ne paltosunun düğmeleri çözülmüş ne saçına yeni bir toka eklenmişti. O, hep aynı kadındı. Ve Cemal, bu ritmin sarsılmaz bir parçası haline gelmişti.

Onun geleceğini bilmek, sabahlarını tanımlıyordu artık. Bazen defterine yazmadan sadece izliyordu onu. Bazen bir çay alıp uzaktan seyrediyor, bazen raylara yürüyen ayak seslerini ezberliyordu. Bazen, kadın gözlerini tren camlarına değil de gökyüzüne çeviriyordu. O anlarda, Cemal'in kalbinde bilmediği bir yer titriyordu. O bakıştaki sakin ama koca teslimiyeti derinden seziyordu.

Ve sonra, bir sabah, o malum sabah geldi.

Saat 07:14'te kapıyı açtı Cemal. Rayların üzerine sabahın ilk gölgesi düştü. Masasına oturdu.

Saat ilerledi. 07:32... 07:37... 07:40...07:46...

Kadın gelmedi.

Kapıya döndü birkaç kez. Perona yürüdü. Gözünü rayların karşısındaki banka dikti, boştu. Gişeye döndü. Masanın çekmecesinden o sabah için hazırlanmış boş bir bilet çıkardı. Üzerine eli gidip geldi. Yazmadı.

Sonra defterini açtı, kalemini tuttu. Uzun süre yazamadı. En sonunda sadece şunu not düştü:

"Bugün gelmedi."

*

Aynı günün öğleden sonrası... Şehirde ani bir haber yayıldı. Basma Kâğıt Fabrikası'nı geçen dar hat üzerinde bir kaza olmuştu. Eski bir vagon, manevra sırasında raydan çıkmış, makinist ağır yaralanmıştı. Saat sabah 08:15. Menemen hattı.

Gazete haberinde isim yoktu. Yalnızca bir cümle dikkat çekiciydi:

"Görgü tanıkları, rayların yanında duran bir kadının son anda vagonun önüne atladığını beyan etti."

Cemal, ertesi sabah istasyona yine gitti. Gişeye yaklaşmadı. Sıra demirlerinin ardında durdu, elini cebine sokup, önceki günün bilet fişini çıkardı. Buruşturup atmak geldi içinden ama yapmadı. Sadece baktı. İçeri girip defterini açtı ve kalemmini tuttu. Ellerin titrediğini fark etti ama yazmak zorundaydı. Her şeyin üzerine bir katman gibi yerleşmiş olan sessizlik, şimdi sözlere dökülüyordu:

"Biliyorum, ölen o. "

Cemal, kalemi birkaç kez kâğıdın üzerinde gezdirdi, ama yazmaya devam edemedi. İçinde o kadar çok düşünce birikmişti ki, onları bir kelimeyle açıklamak, bir cümleyle bitirmek neredeyse imkansızdı. Derin bir nefes aldı ve kalemle defteri kapatmadan önce son bir şey yazdı.

"Keşke..."

Bir Vagon Kiraladım

Ezel Altunışık

Bir vagon kiraladım hislerime.
Bavuluma koydum yalnızlıkları.
Elimde geçmişten bir kitap var.
Saydıkça çoğalan düşünceler,
Parmaklarımda yazılar var.

Bir vagon kiraladım hislerime.
Kendim için bir kahve aldım.
Tüm benler ile sohbet ettim,
Yol boyu...

Zamansız bir saat vardı duvarda.
Kaç kelimeye kaç insan sığdırmıştı?
Kim bilir...

Bir vagon kiraladım hislerime.
Kitabım da benimle.
Cümle cümle ezber ettiğim satırlar
Hepsi yazmakta; bazen kızgın,
Bazen baş okşayan,

Bir şefkat ile söylenmekte.
Ben sabır ile dinlemekteyim.
Bir vagon kiraladım hislerime.
Bir de kendim için bir koltuk.
Biletim kıyı sahiline yakın.
Düşlerimle çatışmaktayım.

Siyah kuğu; hepimizin içinde gölgelediğimiz, içimizdeki beyaz kuğu personasıyla hayata entegre etmeye çalıştığımız, kontrollü kişiliğimizin derinliklerinde gizli kalmış karanlık yönümüzdür.

Ve hayatta kalmak için bazen siyah kuğuyu oynamamız gerekir. Bu iş zor gibi gözükse de aslında kolaydır; asıl zor olan, siyah ve beyaz kuğu arasındaki dengeyi kurmaktır. Siyah kuğu hepimizin içinde, gövde dediğimiz o bilinmezlikte, içimizdeki beyaz kuğunun zarif perdesi ardında kıvrılmış halde bekler.

O perde, topluma sunduğumuz yüzdür; uysal, ölçülü ve hep gülümseyen. Ama arkasında bastırılmış fısıltılar vardır: Korkular, öfkeler, arzular, kırgınlıklar. Siyah kuğu, işte o fısıltıların vücut bulmuş hâlidir. Gölgedir, ama bizi biz yapan asıl biçimdir. Beyaz kuğu uyumdur, onaylanma ihtiyacıdır, bir başkasının gözünde parlayan “İdeal biz”dir.

Oysa siyah kuğu, aynaya baktığımızda gözümüzden kaçırdığımız çatlaklarımızdır. Kendimizle yüzleşmeye cesaret edemediğimiz her parçamız, ona tüy olur. Ve biz sustukça o büyür, bastırdıkça daha gür sesle çağırır. Korkarız ondan, çünkü gerçekleri çıplak bırakır.

Ama unutulmasın ki gölge, yalnızca ışıkla var olabilir. Biri olmadan diğeri eksik kalır, biri olmadan denge bozulur. Ve denge, sadece iki kuğunun aynı gölde süzülebilmesiyle mümkündür. Siyah kuğuyu yok saymakla, onu bastırmakla kendimizi koruduğumuzu sanırız. Oysa biz, içimizdeki siyahı kabul etmeden, beyazı da tam anlamıyla yaşatamayız. Zira bütünlük, yalnız ışığın değil, gölgenin de bir parçamız olduğunu bilmekle başlar. Ve gerçek özgürlük, iki kuğunun da aynı bedende var olabileceğini idrak etmektir. Belki de insan, kendi içindeki siyah kuğuyla barışabildiği ölçüde gerçekliğinde var olur.

Repin: Onu Beklemiyorlardı

Zafer Korkmaz

“Michelangelo, Raffaello ve Botecelli’nin eserlerinde ortak olan dikkat çekici bazı şeyler var. Fark ettim ki resimlerde ısı yok, üşüyen ya da terlemiş tek bir karakter yok, her zaman bahar sanki. Mesela ellerde gerginlik yok, eşyaları en sert şekilde kavradıklarında bile ellerle eşya arasında hava var gibi. Bilekler yumuşakça bükülü. Bilmiyorum bana ortak bir savaşılmayan var gibi geliyor.

Nasıl desem, karakterlerin yüzlerinde yorgunluk yok; uzun süre beklemekten, sıkıntıdan bile kurtulmuş gibi huzurlu duruyorlar. Yani tam olması gerekenin oluyor olmasının verdiği bir rahatlık var. Suratlarda merak göremezsin, bir tanesinde bile. Herkes izliyor, aynı şeylerin aynı şekilde tekrar tekrar olmasını. Yer çekimi güçsüz, resimlerde ağırlık yok, karakterlere hafiflik vermiş bu. Seilmeye hazır kedi gibiler. Ve yüzler temiz, henüz büyük acılar suratlarına ya da bedenlerine bulaşmamış. Avuçların tutmaması, şaşırın bir tek suratın bile olmaması.

Yerçekimini resimlere mücadele edilmesi gereken bir kural olarak koymayıp, mevsimsizlik, bu ortak savaşılmayan kadercilik olmalı. Tabi ki eserlerde dinin büyük etkisi var, zaten oradan bir çıkarım yapacağım. Son olarak bir olay ne kadar acı verici olursa olsun tasvirler trajik durmuyor. Yani bir olayın trajik olabilmesi için özgür olunması gerek. Pat diye özgürlüğe bağlayınca olmadı tabi.” Telefonu elime alıp Caravaggio’nun eserlerini açtım. “

Bak, elleri görüyor musun, saçların arasına nasıl karışmış, ısrar ediyor. Bir de cinayetin işlendiği her resimde parmakların arasından saçlar fıskırıyor. Karakterlerin, olayların içinde, öncülleri gibi suratları kırışksız ve duru değil; olayları bir ayna gibi yansıtıyorlar. Bu suratlar ve bedenlerindeki sertleşme, bileklerdeki bükülme yok artık. Ve bedenler daha ağır. Figürler gökyüzünden yeryüzüne inme aşamasında. Bir önceki dönemin etkileri bolca görülebilse de aradaki benzer farklılıklar bir şey anlatıyor. Resimler dini alandan çıktıkça yüzlerdeki şaşkınlık artıyor, özgür olmanın koşulu olarak şunu öne sürebilir miyim: Özgürlük ne yapacağını bilmemektir. Ne yapacağını bilmeyen ne olacağını da bilmemektedir, yani artık seçimleri bilinmezi şekillendirebilir. Sonu önceden hazırlanmış bir geleceği nasıl inşa edebilirlerdi ki? Olacak olan şimdiden belliyse seçimlerinin bir şey değiştirmeyeceğini bilen karakterler resmedilen olaylara neden tepki versin? Tepkileri neye yarar, olacak olan sandıkta bozulmadan bekliyorken.

Bilemiyorum, kafam karışık demiştim. Resimlerdeki suratlara takmış durumdayım. Bunla alakalı mı bilmiyorum, Repin'in *Onu Beklemiyorlardı* tablosunun bana bu kadar çarpıcı gelmesinin sebebi: İçeriye giren adam, muhtemelen ayağa kalkan kadının oğlu, tabloya resmedilmemiş bir olayı suratında taşır. Tablonun şimdiki zamanında bizi etkileyen her şey geçmiştedir. Bu resim zamansaldır, zaman figürlerin suratındadır. İçeriye giren, yüzünün bir yanı karanlıkta kalan adamın kendisiyle birlikte taşıdığı korkunç anılar diğer karakterlere bulaşmıştır. Hatta annesi ilk anda bir ölü görmüş gibi ona sarılamamıştır. Çünkü annesiyle arasına sürgünde yaşadığı korkunç günler girmiştir.

Ve Repin bunların hepsini olayın kendisini resmetmeden yapmıştır. Repin bu eserde karakterlerin yüzüne zamanı çizmiştir, kapıdaki hizmetçi ve annesi adamı hatırlamıştır ama masada oturan çocukların içeriye girenin kim olduğunu anlamaya çalışan meraklı bakışları, adamın ne kadar uzun zamandır kürek mahkûmu olduğunu ele verir.

Şimdi anladım nasıl bir bağ kurduğumu! Erken Rönesans'tan beri adım adım suratlara ilk tablolarındaki diğer eşyalar gibi sadece genel olayı anlatmak için çizilmiştir. Hemen sonrasında bu suratlar olaya dâhil olmuşlardır. İlerleyen süreçlerde suratlar olaydan daha çarpıcı hale gelmiştir ve anılar çizilmeye başlanmıştır. Tabi teknik ve malzemenin gelişmesi ayrıntı çizmede kolaylıklar sağlamıştır, ona bir lafım yok. Sonu nereye vardı peki?

Picassolara... Bırak anıların olayların suratlara çizilmesi, suratlar bile çizilemez olmuştur. Çünkü ressamın anılarını taşıyan insanları göremez, tanıdık yüzleri bulamaz olmuştur. Ne aynada ne etrafında anlamlı bir surat kalmamıştır. İnsan surati moloz taşıyan bir el arabasına dönmüştür.

Yani Barok Döneme tragedyanın tekrardan doğuşu, 20. yüzyıldaki birçok akımın da batışı diyelim mi? Antik tiyatro oyunlarını romanın atası kabul edersek büyük hikâyelerin batışı. Bilmem, bir yanımda insan keman ve piyano gibi imkânlarını tüketti diyor. Büyük besteler klasik dönemdeydi. Çünkü enstrümanlar doğurgandı, aynı hikâyelerde olduğu gibi. Belki de başka bir gün doğumudur şimdi."

Öznesiz

Nevriye Meltem Altunkaynak

Hayatım José Saramago kitapları gibidir; nokta ve virgül hariç hiçbir noktalama işareti bulamazsınız. Çünkü etrafımda soru soracak, diyalog kuracak ya da bağırarak birileri yok. Nokta ve virgül ise mecburen var; ya her şeye net bir cevabım vardır ya da aynı özellikteki birkaç şeyi arka arkaya söylüyordum. Nokta ve virgölü üst üste kullandığım ise pek nadirdir; onu da size bilmiş görünmek için kullanıyorum.

Onuncu ayın onuncu günü saat on buçukta yanmış ilk mumum. Zengin bir ailenin tek çocuğu olarak sevinçle karşılanmışım. En iyi dadılar ve özel öğretmenler eşliğinde titizlikle büyütüldüm. Ne istesem alındı, çocukluk anılarıma en pahalı oyuncaklar yârenlik etti. Akranlarım sokakta akşam ezanına kadar top koştururken ben, video oyunlarında hep ünlü futbolcuları koşturdum. Kar yağdı camdan izledim, güneş çıktı hâlâ camdaydım. Ne kardan adam yaptım ne de güneş tenimi yaktı. Cam fanusun içindeki beta balığından farksızdım.

Anne ve babam ben daha beş yaşındayken ayrıldı. Sürekli iş seyahatlerindeki babam beni zifirî bir karanlığa hapsetti. Annem ise yurt dışında yeni bir aile kurunca beni pek düşünmez oldu. Bunları böyle anlattığıma bakmayın, bir çocuk için çok kötü şeyler bunlar, hele de o çocuk bensem. Rottenmeier kılıklı bir dadı ve binlerce oyuncak, çocuksu meraklarıma ve yalnızlığıma pek de çare olmadı. Yapmak istediğim her şey yasaktı bir kere ve bu benim için en büyük sorundu. Sokaktaki çocuklar nasıl oyunlar oynar onu bile bilmiyordum. Almanca sayı saymayı bilmektense Heidi gibi dağlarda koşturmayı tercih ederdim. Tüm yasaklara rağmen hırçın bir çocuğa dönüşmedim, aksine tam bir hayalet oldum.

Müzmin yalnızlığım okul hayatım boyunca giderek büyüdü. Ülkenin en pahalı okullarında en şımarık çocuklarla okudum. Hayalî arkadaşlarım onlardan daha zeki ve eğlenceliydi, ben de onları tercih ettim. Sıra arkadaşım vardı elbet hatta birçok arkadaşım vardı okulda fakat ben hep çok yalnızdım. Hayalî arkadaşlarım her istediğimi yapıyordu ve ben öyle mutluydum. Mesela okulda top oynamak yerine ben hep bir köşede kendi kendime oynardım. İçimde beni mutlu eden çok şey vardı. Daha ilkokul çağında bile insanların beni mutlu edebileceği, yalnızlığımı paylaşabileceği fikri benden çok uzaktı. Derslerim çok iyiydi. Böylece, bu kadar yalnız bir çocuk olmam pek de göze batmıyordu.

Liseye kadar, böyle arkadaşlar içinde arkadaşsız yaşadım. Fakat lisede artık arkadaşlara da tahammülüm yoktu. Tek yaptığım şey resim yapmak ve amaçsızca sokaklarda dolaşmaktı. Dış dünyayı gözlemlemek bana çok iyi geliyordu. Karıncaları, kuşları, kedi ve köpekleri, hatta bazen insanları içimden çıkıp hayranlıkla izliyordum. İnsan düşmanı değilim; yanlış anlamayın, sadece insanlarla olmak bana iyi gelmiyor. Kendi kendine yemek yiyemeyen, dışarı çıkamayan, film izleyemeyen hatta nefes bile alamayan insanlara da hep hayret ederim. Ama elbette bu kadar büyük konuşmamın bedelini de ödemem gerekiyordu.

Üniversitedeydim, Esme'yi tanıdığımda. Uzun ve siyah saçları, yeşil kocaman gözleri ve cennetteymişsiniz hissi veren sıcacık gülümsemesi beni bu dünyadan koparmıştı. Tüm yargıları ve kuralları altüst olmuştu. Nasıl olur da bir insan beni bu kadar mutlu edebilirdi? Hatta nasıl olur da ben bir insanı görmek için bu kadar can atabilirdim? Haftalarca onu takip ettim. Hiç konuşmadan öylece takip ettim. Elbette beni fark ediyordu ama o da hiç konuşmuyordu. Bir akşam tüm cesaretimi toplayıp onu evine kadar takip ettim ve beni görse ne diyecektim onu bile bilmiyordum. Evini öğrendikten sonra gidecektim ama tam gidecekken arkamda belirdi. Gözlerini hâlâ unutamiyorum, şaşkın ve sinirli görünmeye çalışıyordu. O akşamdan sonra dünya benim için çok farklı bir hâl aldı.

Esme hep yanımdaydı, tüm kaprislerime ve yalnızlık krizlerime göz yumuyordu. Belki de iki kişilik mutlu yalnızlığı bulan tek çifttik. Başlarda tenhaliğim sevdiceğimden ürkmüş, onu kıskanıp ağlamıştı. Büyük ve uzun süren sancılar sonucu Esme hayatıma girdi. Çok sabırlıydı bir kere. Benim gibi bir adamla nasıl mutlu olduğunu anlamakta güçlük çekiyordum doğrusu. Esme'nin büyüğü elleriyle hayata bağlanmak beni daha da güçlü bir adam haline getirmişti. Güneşi bulmuştum.

Şehirden uzak küçük evimizde delicesine mutluydum. Evimizi ellerimizle inşa ettik. Verandada kocaman bir hamak, bahçede de bir sürü meyve ağacı vardı. Güneşin doğuşunun ve batışının bu kadar güzel olduğunu bilmiyordum.

Sokaklarda amaçsızca dolaşırken bu kadar güzelliğin farkında değilmişim. Esme bana dünyayı sevdirmişti. Güneş ışığı saçlarına vururdu, simsiyah saçları nasıl da parlardı. Çok da zekiydi. Her konuda bir fikri, her soruna bir çözümü vardı. Yıllarca emek emek işlediğim eşsiz yalnızlığıma da bir çözüm bulmuştu; yanımda saatlerce sessizce oturuyordu. Bazen orada olduğunu bile unutuyordum. Ama bazen de cıvı cıvı halleriyle daha önce hiç olmadığım kadar mutlu hissettiriyordu. Halimizden memnunduk en azından ben öyle sanıyordum.

Yıllar geçtikçe ikimize de yeten neşesi sönmeye başladı. Yalnızlığım bir lanet gibi ikimizi de esir almıştı. Saatlerce sessizce dururken meğer Esme'yi de yalnızlığa mahkûm etmişim. Benden uzakta olmak için can atıyor gibiydi. Bu duyguyu çok iyi biliyordum fakat bunu onda görmek beni çok şaşırtmıştı. Bir sabah uyandım ve verandaya çıktım. Güneş her zamanki gibi ışıldamıyordu ve havada çok önceden tanıdığım bir koku vardı. Not bırakmadan öylece gitmişti. Güneşi kaybetmişim.

Artık yaşamının bir anlamı yokmuş gibi geliyordu başlarda. Esme olmadan, güneş olmadan nasıl yaşırdım ki? Ama öyle olmadı. Yıllar boyu kendi kendime o kadar yetmişim ki o büyük boşluk bile bana zarar veremedi. En çok yemek yerken zorluk çekerim sanıyordum. Küçükken Alman dadımın verdiği cezalar geldi aklıma, ben zaten hep yalnız yiyormuşum. Yani aslında Esme hiç var olmamış, hiç yalnızlığımı paylaşmamış.

Yalnızlığım tamamen benim bir parçam oldu. Öznesiz, zamansız, amaçsız geçiyor günlerim. Kendi kendine yetebilen insanı oluşturayım derken bir canavara dönüştüm. Güneş sadece benim için doğup benim için batıyor. Bazen rıhtımda dolaşıyorum, balıkçılar eve ekmek götürebilmek için ağlarını atıyor, balıklar bile ailelerinden ayrılmamak için ağlara takılmıyor. Ben sadece seyrediyorum.

Çoğu zaman kendi sesimi unutuyorum, hatta kim olduğumu. Etrafımda adımları bilen kimse de yok. Ürkütücü geliyor farkındayım. Yüzyıllardır birlikte yaşayan insan türü sanki benim yüzümden yalnızlığın korkunç çığlıkları arasında yaşamaya çalışıyor. Bunu ben istedim. Belki de kendime bir Frankenstein yaratmalıyım. Benim gibi bencil bir canavar. Ama ona da tahammül edemezdim sanırım.

Onuncu ayın onuncu günü geldiğinde bazen bir mum alıyorum. Sessizce üflüyorum. Güneşi kaybedip mumdan medet ummak, aynalardan kaçarken bir ses beklemek ne kadar da bana ait. Kendi başına kalmak uğruna her şeyi yakıp yıkan ben. Üzülmeyin ben iyiyim. Kendi başıma yemek yiyip konuşmadan da yaşayabiliyorum.

Yalnızlığım çok konuşuyor hatta çığlıklar atıyor. Yalnız ölmekten de korkmuyorum. Belki dalgalar beni almaya geldiğinde Esme de gelir. Ah Esme, ne kadar da güzeldi. Sahi siz hiç görmediniz Esme'yi. Görürseniz benim gibi yapmayın. Tutun ellerinden ve bırakmayın. Yalnızlık benimle merak etmeyin.

Sinem'e...

Canan Tümen

Beyaz bir şiir getireceğim sana
Kar tanelerine tutunup bir sayfaya düşecek
Hece olsun diye, saf ve yalın

Yakala, sarı bir şiir süzülüyor pencereye doğru
Yaldızlı, sımsıcak
Kum tanesine gizleniyor sonra

İçini huzurla dolduracak mavi bir şiir bulacağım, bekle
Göllere, denizlere, okyanuslara damlayacak
Akarsulardan akıp yolunu bulacak

Gözlerinin yeşilinden bir şiir yazacağım
Ormanlar gezecek, yapraklardan süzülecek
Işıl ışıl gülümseyerek yüreğime eklenecek

Kasvete değil, geceye ekleyeceğim
Bir siyah şiir
Uğur getirecek kedilerle

Savaşı değil aşkı anlatan
Kırmızı bir şiir okuyacağım sana
Kalbindeki sonsuz sevgileri hatırlatacağım

Bilge bir ağaçta gizlenen
Kahverengi şiirin

Öpeceğiz alnından

**Menekşelere sorup bulacağım
Mor şiir nerede diye
Belki birlikte yazarız, ne dersin**

Martıların kanadına, bir simidin susamına

Bardağındaki çaya, saçlarına gizlenen rüzgâra

Bir çocuğun ellerine, yıldızlı gökyüzüne

Papatyaların falına, yoncanın yaprağına

Sönmeyen umuda, kavuşmalı yolculuklara

Karla kaplı bir ovaya, uçurtmaların yoluna

Sıcağına sevinçlerin, gülüşüne bebeklerin

Kitaplara, ülkelere, topraklara, bahçelere

Emeğe, bileğe ve yüreğe yazacağım...

**Can içine yazacağım
Bütün turuncu şiirleri**

Avucuna usulca bırakacağım...

Perde Açılır, Gerçek Başlar: Tiyatronun Gölgesinde Kalan Sanat

Hasan Ali Çölük

Tiyatro, sadece bir sahne değil; zamana atılmış bir çentiktir. Orada oyuncu sahneye çıktığında, sadece bir rolü değil, insanlığın binlerce yıllık kırılmasını, korkusunu, özlemini, çığlığını taşır. Tiyatro, hayatın taklidi değil; hayatın kendisine dürüstçe bakma çabasıdır. Her perde, yeni bir soru açar seyircinin içinde. Çünkü sahnedeki dünya, bizim dünyamızdır – biraz daha abartılmış, biraz daha soyulmuş ve belki biraz daha cesur.

Ama sanat her zaman aynı samimiyetle yapılmaz. Özellikle tiyatro gibi çıplak bir sanat söz konusu olduğunda, içi boş gösteriler, süslü sözlerin arkasına gizlenen cılız fikirler ve “etki yaratma” arzusuyla kirletilmiş sahneler kendini belli eder. Sanatın özensizliği, yalnızca estetik bir sorun değildir; aynı zamanda bir sorumluluktan kaçıştır. Çünkü sanat, özellikle tiyatro gibi canlı bir biçim, izleyicinin bilincine dokunmakla yükümlüdür. Ve kötü sanat, bu dokunuşu sahte bir eldivenle yapar. Geriye ise bir iz kalmaz, sadece bir sıkıntı kalır.

Bir oyunu gerçekten “kötü” yapan, teknik kusurlar ya da az bütçeyle sahnelenmiş olması değildir. Asıl kötülük, söyleyecek hiçbir şeyi olmayan ama çok şey söylüyor gibi yapan eserlerde gizlidir. Sahte gözyaşları, ezberlenmiş duygular, hazır mesajlar... Bunlar seyirciyi geçici olarak etkileyebilir ama ona dokunmaz. Çünkü içten gelen hiçbir titreşim, hazır cümlelerle kurulamaz. Tiyatronun büyüsü, seyircinin kendi hayatına bir anlığına dışarıdan bakabilmesini sağlamaktır. Kötü sanat bu büyüyü bozar, çünkü sahiciliğini yitirir.

Ve işin acı tarafı, kötü sanatın çoğu zaman yüksek sesle konuşmasıdır. Gerçek sanatın alçak sesle söylediği cümleler, zamana yayılırken; kötü sanat bağırır, dikkat çekmek ister ama içi boştur. Göz boyar, ama derine inemez. Tiyatronun özünde ise derinlik vardır. Sahne, yalnızca görüleni değil, görünmeyeni de taşır. Oyuncu, yalnızca karakteri değil, insanı temsil eder. Replik, yalnızca bir söz değil, bir çağrıdır.

Bu yüzden iyi tiyatro, seyirciyi yormaz; onu kendine döndürür. Kötü sanat ise, seyirciye bir anlığına hayatı unutturur ama ardından büyük bir boşluk bırakır. Ve o boşluk, bazen hiçbir şey söylememekten bile daha ağırdır.

Sanat, hele ki tiyatro, bir iddiadır: “Ben seni anlıyorum,” der seyirciye. “Ben senin gibi acı çekiyorum, senin gibi özlüyorum.” Ama kötü sanat bunu söyleyemez. Çünkü samimiyetsizdir. Çünkü yapaydır. Çünkü söylemek için değil, görünmek için vardır.

Sonunda, tiyatro sahnesi bir sınav yeridir. Oyuncu orada sadece rolünü değil, insanlığını sunar. Yönetmen yalnızca sahne düzenini değil, kendi bakışını paylaşır. Ve izleyici, yalnızca alkışlamak için değil, anlamak için oradadır. İyi tiyatro, izleyiciyi değiştirmez belki ama onun içinde bir şeyleri yerinden oynatır. Kötü sanat ise, izleyiciyi boşluğa bırakır ve o boşluk, zamanla gerçek sanatın sesini boğar.

Bu yüzden her sahneye çıkanın, her satır yazanın, her oyun yönetenin kendine sorması gereken bir soru vardır: “Gerçekten bir şey anlatıyor muyum, yoksa sadece görünmek mi istiyorum?”

Çünkü perde açıldığında, sadece sahne görünür. Ama asıl olan, görünmeyendir.

insan Olabilmek Asalettir

Fatma Özger Bilgiç

Hak yiyenleri, vatana ihanet edenleri, hainlikten beslenenleri, bencil olanları, sabırsız olanları, tembel olanları ve emeğe saygı duymayanları hiç sevmedim ve bunlardan uzak durdum. Gücüm yeterse karşı koydum ama öyle çok ki bunlar, durdurmak ve yok etmek neredeyse imkânsız.

Her iki dünyada da mutlu olmak aslında çok da zor değil. Hepimiz, bir gün bu fâni dünyadan göçüp gideceğiz, buna eminiz. En fazla belki 70-80 yıl bir ömür yaşayacağız ama sonunda o üç metre beze saracaklar o da kısmet olursa... En son yaşadığımız depremde bunu gördük.

Sıcacık yatağında, en tatlı uykusunda yaşlı, genç, çocuk bir anda can verdiler, günler sonra toplu mezarlara gömüldüler. Yakınını tek parça bulabilen sevindi. O büyük acısını bir nebze unuttu. Mezara daha rahat koyuverdi. Ee... O zaman nedir doymayan göz, terbiye olmayan nefis, bitmeyen o koşuşturma, hak yeme telaşı... Herkes biraz düşünse ve kendini toparlasa daha iyi olmaz mı? Güzel ahlakı kendine rehber alsın iç huzuru artar. Açgözlü olmak, kötü hırsı arkadaş edinmek bedenlen, ruhen kişiyi hep yıpratır. Hiçbir konuda da doyumunu bilmemek bir hastalıktır.

Bu dünya hepimize yeter de artar bile. Yeter ki birbirimize saygı duyalım, hoşgörülü olalım, paylaşmasını bilelim, emek vermeden beklentiye girmeyelim ve başkasının hakkına saldırmayalım. Saldırana da göz yummayalım.

Bu dünyada mutlu olmak için çok nedenimiz var. Sahip olduğumuz bütün güzel şeyleri düşünelim ve onların tadına varalım. Yeryüzünü var eden Yüce Allah'a inanmak ve ona sığınarak şükretmek, onun emirlerini öğrenerek uygulamayı da görev bilmek bize iç huzuru yaşatır. Zora düştük mü gücü de bu sevgide buluruz.

Gerçek huzur, inanarak yapılan ibadet ve gerçek dürüstlüktedir. Eğer düşünecek olursak her ibadetin bedenlen ve ruhen bize sayılmayacak kadar faydası vardır. Allah, bize eziyet ederek ibadet yükü yüklemeyiz. Mutlaka o ibadetin bizlere birçok faydası vardır. Bunca nimeti kuluna verene sonsuz teşekkür etmek, şükrüne şükür katmak gerekmez mi?

Bazen hepimiz karamsarlaşır, üç günlük dünyayı kendimize zehrederiz. Çevremizdeki güzelliklere kör bakarız. İşte insanoğlu zaman zaman kendi kendini sınavdan geçirmeli.

Ben ne yaptım ne yapmalıyım, neden yapmalıyım diye sorguya çekmeli. Hatasını görmeli ve hemen telafi etmelidir. Yoksa kişi ne hatasını görür ne de düzeltmeye çalışır. Hele bir de çevresinde bir iki yalakası varsa uçar göklere, hatasında boğulana kadar zarar içinde zarara girer. Yani battıkça batar.

Herkes hata yapar, hatasız kul olmaz asla. Yeter ki hatayı hemen fark edelim ve telafi yoluna gidelim. Yılanın başını küçükken ezmenin her zaman faydası vardır bize... Mutlu olabilmek için kendimiz ve sevdiklerimiz için ne yapsak doğru olur diye düşünelim derim...

*İnsanları sevmek ve bunu da hem dilimiz hem gönlümüz hem de emeğimizle göstermek gerekir. Sevgi emek ister. Seven hemen sevilir, unutmamak gerek. Sevmek duygusu huzuru besler.

*Her ortamda ve herkese dürüst olmalıyız. Dürüstlük, güzel ahlakın da direğidir

*Tembellikten kaçarak çok çalışmak, sabretmek, doğru zamanı beklemek ve engellere takılmadan umudu hep beslemek hedefimize o coşku ile gidebilmek gerek. Yoksulluk kader değil tembelliktir. Dürüstçe çalışmak ibadettir, bu da aslında her insanın görevidir.

*Okumayı sevmek ve okumaya zaman ayırmak, önemli bölümlerden not almak, ders almak, faydalı ne varsa hayatımızda kullanabilmek gerekir. Her durumda kişiliğimizi geliştirmek için emek vermek gerek. Bilgi, öz güvene kol kanat gelir.

*Tabiattan zevk alabilmek, yaratanın gücünü görebilmek ve şükretmek... Şükretmek büyük nimettir. İçinde mucizeler barındırır.

*Bırakın ateşi, yemeğinizi o pişirsin. İçinizi yakan, hangi ateşse salı verin karanlığa, gitsin. Siz enerjinizi işinize ve sevdiklerinize özenle kullanın.

*Beni dışarıya çıkarın, bizi içeriye alın. Ben, her zaman kötü duyguları ayaklandırır ve kibri de artırır, sizi sizden uzaklaştırır.

*Başarıyı kıskanmadan bolca alkışlayın. Doğru olanı alkışlamak asillerin işi, güzel yüreğin göstergesidir.

*Konumumuz ne olursa olsun hakkını vermek gerek. Yaptınız işe mutlaka sevginizi katın. Sevgi, başarıyı daima artırır. Sevgisiz yapılan her iş, temelsiz ev gibidir. İlk sarsımda çöker.

*Kimseyi amaçlarınız için kullanmayın. Kendinizi de asla üç kuruşluk akli olanlara kullandırmayın. Kullanmak ve kullandırmak ahlak dışıdır. Seviyenizi de düşürür.

*Kini, öfkeyi, kıskançlığı boğazlayın, dipsiz kuyulara atın. Bu duygular, amansız hastalık gibi sizi bedenen, ruhen bitirir.

*Emeğe saygı duyun, emeği boşa heba etmeyin. Aileden kalan malın vebali daha da ağırdır. Korumak ve çoğaltmak gerek. İsraf, felaketi getirir. Dönüşü olmayan sonu hazırlar.

*Anneye, babaya umut olun, onları tek başına bırakmayın, onların duasını alın. Sizlere ihtiyacı varsa sırayla maddi manevi bakın... Onlar göçüp gittiler mi asla geri dönmez ve yerleri dolmaz. Emek, sabır, özveri onların da hakkı... Onlar zamanında sizlere bunları fazlasıyla verdiler. Şimdi ise size muhtaç-lar. Onlara hizmet ibadettir.

*Size yapılmasını istemediğiniz hiçbir şeyi siz de başkasına yapmayın. Empati en güzel dosttur, ona kulak verin ve yanınızda, yüreğinizde onu taşıyın.

*Lüks hayattan kaçın, lüks hayatın bedeli bazen çok ağır olabilir, şartlarınız

ney-se çok çalışarak hedefinize varın. Başkalarıyla yarışmayın, karşılaştırma da yapmayın.

*Başkalarının emeğinde, parasında, malında gözünüz de gönlünüz de asla olmasın.

*İsrafın günahını yüklemeyin sırtınıza. Cimrilik ve israf, kişiliği de zedeler. Sadaka belayı defeder, unutmayın! İhtiyacı olana el uzatmak görevdir.

*Yetimi, öksüzü koruyun ve maddi manevi gücünüz doğrultusunda onlara destek olun.

*Doğa anaya zarar vermeden onu koruyun. Siz onu korudukça o, size cömert olur, sizin geleceğinize ışık olur. Yoksa telafisi olmayan hatalara gidersiniz. Yaşadığınız çevreyi, ormanları, denizleri temiz tutmalı ve zarar verenlere de engel olmalısınız.

*Atalardan yadigâr toprakları korumak ve doğru şekilde işlemek gerek. Emek olmadan hiçbir işimiz sağlam olmaz ve bize fayda sağlamaz.

*Kendi geleceğimizi, ailemizi ve ülkemizi düşünerek hareket etmeliyiz ve onlara zarar vermeden ilerlemeliyiz. Geride kalmak bize maddi manevi zarar verir. İlerlemek daima hedef olmalı.

Kim Bilir Ne Güzeldi Yaşamak

Aslıhan Ak

Oysa biri sonbahara bahar diyordu
Biri ilkbahara bahar.
Söyle sen hangi taraftaydın?
Ben güz diyordum mesela.
Eskiden kalmış, yaşlanmış.
Çoğunun içinde bir umut vardı mesela.
Çocuğunun dahi adını umut koyuyordu.
Bahar da koyan vardı, özgür de...
Kim bilir ne güzeldi yaşamak...

Utanmadan karanfil dikenler vardı mezarlara.
Oysa karanfilin kokusunu dahi bilmiyordu mesela.
Ölünün hatırına yemekler dağıtıyorlardı, yedisin de helva...
Ölene de saygımız buydu, yaşayana da.
Onlar ölüyor, biz yiyip içiyorduk ardından.

Kim bilir ne güzeldi yaşamak...
Çiçeklerine su veriyorduk, Ağustos'a inat.
Bir tek gül bile vermediğimiz insanların,
Mezarını suluyorduk üç ayda bir.
Üç ayda bir su verdiğin çiçek açsa ne olacak açmasa ne?
Yattığı yer nur olsun diyorduk,
Yaşarken zindan ettiğimiz hayatlara.

Kim bilir ne güzeldi yaşamak...
Bizi görüyor, duyuyor diye umut ettik.
Yaşarken gözüne soktuğumuz hayatlara.
Ölünce kavuşuruz dediğimiz avuntulara...
Dağın dağa kavuşmayıp, insanın insana kavuşacağına inandırdık kendimizi.
Çorabını Ali'ye verdik, kaşkolünü Mehmet'e...
Ceketini Asıma verdik, gömleğini Rasıma...
Kim bilir ne güzeldi yaşamak...

Aynı şarkıyı farklı tonlardan dinleyen insana,
Kırk kere Fatiha suresini okuduk biz, rahatlasın diye.

Yılanların ciğerini, akreplerin gözünü kemirdiğini düşünmedik
mesela.

Çiçekçinin önünden dahi geçmemiş insanlara çelenk gönderdik
biz.

Beyaz bir elbiseyi ayıplayıp,
Kefen giydirdik kadınlarımıza, kızlarımıza.
Kim bilir ne güzeldi yaşamak...

Saçını dahi okşamadığımız insanların,
Saçının telinin çürüdüğüne üzüldük mesela.
Ayakkabı numarasının buçuklu olduğuna inanmadık.
Ama tırnaklarını karıncaların yediğine üzüldük biz.
Biz bir insanın öldüğüne selası verilene dek inanmadık.
Kim bilir kaç defa ölmüştü, öldürmüştük içimizde...
Ve kim bilir ne güzeldi yaşamak...

İlmek İlmek Sessizlik

İclal Doğan

Sabah güneşi, eski tahta pencerenin kırık camından süzülüp yere düştü. Yorganın ucundan çıkan eller kırıksık ve iplik gibi incecikti. Perdeler kapalıydı ama camın ardından gelen solgun ışık, odanın köşelerinde belli belirsiz gezinmeye başlamıştı. Gözlerini açmadan önce bir iç çekiş duyuldu odada. Bu yorgunluk gibi değil, sanki başka türlü bir kabullenişin sesiydi.

Sessizce yatakta doğruldu. Üzerindeki ince penye gecelik, sabaha karşı soğuyan havadan ürpermesine neden oldu. Geniş kalçalarını saran yün eteğini yatağın kenarına bırakmıştı, onu giyindi. Ayağını eski terliklerine sokarken, diz kapaklarının ağrısını hissetti. Yaşadığı evde hiç kimse onun ağrılarını sormazdı. Zaten o da anlatmazdı.

Zehra, elli iki yaşındaydı. Yaşı, yorgun teninde, kollarındaki hafif sarkmada, örgü örmekten nasır tutmuş baş parmağında gizliydi. Ama yüzü hala duruydu. Geniş alınlı, yuvarlak çeneli, kavisli kaşlarının altındaki gözleri koyu ela ve beklenmedik bir derinlikteydi. Gözlerinin altında beliren mor halkalar uykusuzluk değil, yıllardır biriken sessizliği taşıyor gibiydi. Aynanın karşısına geçti.

Siyah saçlarının arasında hızla yayılan beyazlar, geliş güzel toplanmıştı ensesinde. Kaynanası bu saatte kalkmazdı. Halil ise çoktan işe gitmiş olurdu. Ev sessizdi. Bu Zehra'nın en sevdiği saatlerdi. Mutfağa geçti. Çayın altını yaktı. Demlik eskimişti ama alışkındı, tıpkı kendi gibi çatlamadan dayanmaya.

Mutfak masasının kenarındaki tabureye otururken gözleri tezgâhın bir köşesine itilmiş örgü sepetine takıldı. Üzerinde, daha önce başlamış ama yarım bırakılmış bir atkı duruyordu. Gri ve sarı karışımı. Gri ipliği o gün özellikle seçmişti. O sabah hiç konuşmamışlardı evdekilerle. Zaten konuşmaları bir iki kelimenin ötesine geçmezdi. Zamanla konuşmayı da bıraktılar işte. Gri onun 'Duvar' rengiydi, sarıysa 'Özlem.'

Çay suyu kaynamıştı. O demini alana kadar sepete bakmak istedi. Atkının hemen yanında bir broşür vardı. Kadın Derneğinin sergisiydi. Gün, bugünün tarihiydi. Geçen hafta koymuştu onu oraya. Ama unutmuştu. Ya da düpedüz önemsememişti işte. "Benim ne işim var sergide?" deyip masanın kenarına bıraktı.

Demini alan çayını ince belli bardağa doldurdu. Elini çay bardağının üzerinde tuttu bir süre. Isınmak için değil, düşünmemek için. İçinde garip bir kıpırtı vardı. Sergi? İnsanların örgülere bakıp elleyecekleri yer. Ya motifleri fark ederlerse?

Zehra suskundu. Duvardaki saate baktı. Sekiz buçuk. İçinde ne olduğunu bilmediği bir kararın yavaşça ilmek ilmek atıldığını hissetti. Belki de gitmeliydi. Bu zamana kadar susmuş, kaderine razı gelmişti de ne olmuştu. Hiç! Koca bir hiçten başka bir şey elde etmemişti. Şimdi onun içinde örgüleri içinde görünür olma zamanıydı...

Kıpırtılar bir kere baş göstermeye başlamıştı. Durduramıyordu. Çayını üç yudumda bitirdi.

Masanın üzerine bıraktı. Ayağa kalktı. Bir karar verdiğini söylemedi ama yürüyüşü bile değişmişti artık. Yatak odasının köşesindeki naftalinli oyma sandığın kapağını açtı. Her şey oradaydı. Dantel kenarları, eski yazmalar, yarım kalmış işler... Ama asıl örgüler alt kata gizlenmişti. Sarı naylon torbalar içinde, katlanmış ama buruşturulmamış. Birinci torbayı açtı. İçinden battaniyeyi çıkardı. Gri, sarı ve mor renklerden oluşan geometrik motiflerle bezenmişti. Her karenin ortasında bir kelebek vardı. Ama hepsi eksikti. Ya kanatlarının ucu yoktu ya da gövdeleri silik bırakılmıştı. Zehra, bu battaniyeye hep “İçimde kalanlar” demişti ama kimse duymamıştı. Elini yavaşça üstünde gezdirdi. “Bu gider.” İlk karar verilmişti. İkinci torbada yelekler vardı. Biri çok sevdiği bir modeldi. Çift çiçek motifleriyle örülmüştü. Koyu yeşil üzerine mürdüm rengiyle işlenmişti. Ortadaki desen, fark edene iki insanı anlatırdı. Birbirine bakan ama hiç konuşmayan iki çiçek. Zehra’nın gözünde kendisinin ve kaynanasının simgesi idi.

Bir başka yeleği eline aldı. Kalbine yakın tuttu. Götürüp götürmemekte tereddüt etti. Ya biri anlarsa? Ya biri sorarsa? Ne demeliydi? Kırık iki kalbin ortasında yeşeren dikenin olduğu bir motifti bu. Kimsenin görmediği yerde, kimsenin bilmediği yerdeydi hep, yine orada kalmalıydı. Kalbinin en sessiz yerinde, en güçlü sesi olarak orada kalmalıydı. Tıpkı bunca yıl kaldığı gibi...

Üçüncü torbada yalnızca kendisi için ördüğü bir hırka vardı. Açık bej rengine, sade gibi görünse de omuzlarına doğru yükselen zikzaklar vardı. Çoğu kişi anlamazdı. Ama o biliyordu ya yeterdi. Bu motif sabır basamağıydı. Her zikzak bir yılı temsil ediyordu. Yirmi dört taneydi. Kocasıyla evlendiği günden beri geçen yılların iziydi onlar. Boğazında bir şey düğümlendi. Sevgisiz geçen yirmi dört yıl. Tek kişilik evlilik. Çok uzun zamandı. Ağlamadı ama içinden bir yorgunluk boşaldı. Bir kumaş çanta çıkardı. Seçtiklerini, dantellerini ve ince bir şalı içine yerleştirdi. Şalı seçmesinin sebebi motif değil, renkti. Mürdüm ve gri. Sergiye götürmek istediği şeylerin bir kısmı örgüydü ama bir kısmı da sırdı. Ve o sırların hangisinin paylaşılabilirceğini yalnızca o biliyordu.

İlk kez kendi ördüğü şeylere dışarıdan bakacak, belki biriyle paylaşacaktı. İlk kez kendi kendine ördüğü hikâyeyi, başkalarının önüne koyacaktı. Sessizce çantasını kapattı. “Hazırım,” dedi içinden. Ya da hazır olmak neyse, o kadarıyla.

Masadaki kırıntılara, kaynanasının sessiz bakışlarına, evin havasız odalarına aldırmandan portmantodan ceketini ve çantasını alıp arkasına bakmadan evden çıktı. Minibüse binerken çantası kucağındaydı. O çanta onunla taşınan her şeyi barındırıyordu. Renkleri, ilmekleri ve yılları. Kalabalık içinde pek konuşmadan, para uzatıp cam kenarına oturdu. Yol boyunca kucağındaki çantayı tuttu. Sanki biri onu almaya çalışacakmış gibi sıkı sıkı tutundu.

Serginin yapıldığı Kültür Merkezine vardığında, karşısında geniş camlı, ferah bir bina belirdi. Kapıda “Kadın Emeği” ve “İlmek İlmek Hayatlar” yazıyordu.

Zehra o an bu başlığı kendi kulağından duymuş gibi oldu. İçeri girince ilk hissettiği şey parlaklıktı. Duvarlarda pastel renkli panolar, masalarda renkli işlerle dolu sergi alanları... Herkes bir şey anlatıyordu. Biri cam boncuklardan yaptığı takıları gösteriyordu. Biri nakışlı bebek battaniyesini. Kahkahalar, açıklamalar, anılar dolaşıyordu havada. Zehra biraz geride durdu. Ayaklarının ucunda bir ağırlık hissetti. Belki de yıllardır ev içinde sesini kısmaktan, yürürken bile iz bırakmamaya alışmıştı. Şimdi burada, dikkat çekecek olmaktan çekinmişti. Köşede ışığın doğrudan vurmadığı, kimsenin tercih etmediği, boş kalan bir köşe vardı. Tezgâha yaklaşıp sanki sandık açarmış gibi yavaşça çantasını açtı. Her şeyi tek tek çıkardı. Kat yerlerine dokunarak, battaniyeyi düzgünce serdi. Uçları kıvrılmasın diye tülbentleri yanına dizdi. Yeleği ortaya yerleştirdi, tam kalp hizasına gelecek şekilde. Şalı kenara, dökülür gibi serdi, sanki rüzgârda uçuyormuş gibi dursun diye. O an biri geçerken durdu. Bir kadın yeleğe uzandı. Gözlerini kısmıştı. Motife yakından baktı ama bir şey demeden devam etti. Zehra yerinden kıpırdamadı. Tezgâhın arkasında bir sandalyeye oturdu. Kalabalığın içinde yine yalnızdı.

Dakikalarca, onlarca kişi geçti. Biri battaniyeyi çok estetik buldu. Biri renklerin modern olduğunu söyledi. Ama hiçbir motiflere sorular sormadı. O da hiçbir şey anlatmadı.

Gün sonuna doğru bir kadın masanın önünde durdu. Otuzlarında, sessiz. Parmağını battaniyedeki kelebek motifine uzattı.

“Bunlar yarım mı örülmüş?”

Zehra başını kaldırdı.

“Evet...Bilerek.”

Kadın; “Neden?” der gibilerinden baktı yüzüne doğru. Zehra gözlerini indirmede. Derin bir nefes aldı. İçindeki kuvvetli ses dedi ki: “İşte şimdi...” ve anlatmaya başladı. Ama o an anlatacakları bambaşka bir bölüme aitti. Kadın hala parmağını battaniyenin yarım kalan kelebekine dokunduruyordu. Kafasını çevirmeden sordu:

“Yarım örülmüşler... Ama neden?”

Zehra başını eğmedi. Bu defa kaçmadı. Kadının gözleri onun gözlerine değil ördüğü kelebeğe bakıyordu. Bu Zehra’ya konuşma cesareti verdi. Göz teması ürkütürken, motif üzerinden anlatmak sanki daha kolaydı. Çünkü zaten hep böyle konuşmuştu; renkle, ilmekle, desenle...

Bir yutkunma sesi duyuldu sonra konuşmaya başladı. Sesi alçak ama duruydu. Yavaştı ama hiç titremedi. “Bu kelebekler uçmak üzereydi ama her biri bir yere takıldı. Biri doğuramadın diyen kaynanamın sözüne, biri kocamın duvara bakıp beni görmeyen gözlerine, biri de kendi sessizliğime.”

Kadın yavaşça döndü. Artık göz göze geldiler.

“Yani her biri bir eksiklik mi?”

“Eksiklik değil, yarım kalmışlık. Uçması mümkünken duvarlara çarpan şeyler. Ama yine de ördüm. Çünkü yarım kalmakta bir biçimdir. Anlatılmalı.”

Bu sözlerden sonra çevredeki uğultular azalmaya başladı. Sanki bir şey oluyordu. Birkaç kişi daha yaklaştı tezgâha. Bir kişi, bir kişi daha derken iyice kalabalıklaştı. Herkes onun örgülerine, el işlerine bakmaya başladı. İnsanların yüzündeki merakı okudu, fısıltıları duydu. Anlatmalıyım, dedi ve söze başladı.

Yeleği gösterdi. “Bu motif birbirine bakan ama birbirini duymayan iki çiçek. Biri bendim biri kaynanamdı. Aynı evdeydik ama hiç çiçek açmadık.”

Şalı gösterdi. “Renkler uyumlu gibi, ama iç içe geçmez. Gri yalnızlıktır, mürdüm ise sitem.”

Arkalardan biri fısıldadı, “Siz yıllardır böyle mi konuşuyorsunuz?”.

Zehra dudaklarında buruk bir tebessümle başını salladı. Sergide kalabalık artmaya başladı. Zehra’nın tezgahının etrafında dairesel bir huzur oluştu. Kimse yüksek sesle konuşmuyordu. Çünkü herkesin içinde bir yer, o motiflerde kendi sesini duymuştu. Ve o an Zehra, ilk kez hem örgülerini hem de kendini tamamlanmış hissetti. Talep olmasına rağmen birkaç parçadan fazlasını satmadı. Öyle ya insan kendi geçmişini nasıl satardı?

Eve döndüğünde onu yine sessizlik karşıladı. Duvarlarda bangır bangır yankılansa da o oralı olmadı. Çünkü artık içinde bir aydınlık vardı. Bir umut...

Koltuğa kurulup örgü sepetini kucağına aldı.

“Anlatacak çok şey var” dedi kendi kendine.

Biliyordu artık yalnız değildi. Örgüleriyle beraber sesini duyanlar vardı. Hayat bazen yarım kalmış gibi görünse de her ilmekte yeniden başlamak mümkündü.

Hakan, sınıfında çok da başarılı bir öğrenci değildi. 8. sınıf öğrencisiydi, ödevlerini zamanında yapıp, sınavlarının olduğu hafta ders çalışmaya kendini alıştırmıştı. Bu çalışma sistemiyle arkadaşları arasında hiç de küçümsenemeyecek seviyede tutunmayı başarmıştı. Onun en büyük zevki kitap okumak ve ilgisini çeken her şeyi araştırmaktı. Arkadaşları ona “Muzip Mucit” diye isim takmışlardı. Gülmeyi ve güldürmeyi çok severdi o yüzden işi gücü hep muziplikti.

Teneffüs zili çaldığında sınıftaki herkes futbol oynamak için koşturarak sınıftan çıkarken rehber öğretmeni Halil Öğretmen “Hakan, gel bakayım, biraz seninle konuşalım.” diyerek yanına çağırdı. “Of hocam ya. Bütün arkadaşlar maça indiler şimdi zaten 15 dakika teneffüs, gidemeyeceğim.” diye iç geçirdi. Yüzünün halini gören Halil Öğretmen, “Suratını asma küçük mucit güzel haberlerim var sana.” diyerek gönlünü almaya çalıştı. “Öğretmenim, sınavdan güzel not mu aldım.” diyerek Halil Öğretmenin gözlerinin içine baktı. “Yok Hakan, sınav notların değil. Sana daha güzel haberlerim var. Otur bakayım karşıma.” dedi. Hakan’ın merakı daha da arttı. Artık yüreği hızlı hızlı çarpmaya başlamıştı. “Acaba bu kadar güzel bir haber ne ola ki?” diye geçirdi içinden.

Halil Öğretmen, “Hakan, seni bu hafta sonu bir sınava göndersem girmek ister misin?” diye sordu. Sınav deyince Hakan’ın surat düştü, bütün hevesi kaçtı, içinden “Yani öğretmenim bu muydu? Bizim maçımızı kaçırmamıza sebep, bu muydu göğsümüzü kabartan beklenti, yüzümüzü güldüren heves.” diye düşünürken Halil Öğretmen; “Senin seveceğin bir sınav hem geleceğin için önemli hem de senin ilgi alanın. Bu sınavda başarılı olan öğrenciler seçildikleri branşlara göre eğitim alıyorlar. Yani senin becerilerini, yeteneklerini ölçüp ona göre okuyacağın sınıfını belirliyorlar. Okul tam da senlik. İstersen bir dene derim ben.” dedi. Hakan’ın aklı karıştı. Demek ki okulda girdikleri gibi bir sınav değil. Bir de benim ilgi alanıma göre sınıfta okuyacakmışım dedi öğretmeni. “Öğretmenim, sınavı kazanırsam o okulda mı okuyacağım? Buradan ayrılacak mıyım?” diye sordu. Arkadaşlarından ayrılmak istemiyordu çünkü. Mahallesinde olan bu okulu ve arkadaşlarını da çok seviyordu.

Halil Öğretmen, “Evet Hakan, bu okuldan ayrılacaksın. Söylediğim okul Ankara’da. Ama çok güzel bir okul, yeni arkadaşların olacak, onlarla yatılı olarak kalacaksın. Hem büyük bir futbol sahası varmış, istediğin kadar maç yapabilirsiniz, açık ve kapalı yüzme havuzu varmış, kapalı spor salonu varmış, her sınıfın kendine ait laboratuvarı varmış, derslerinizi deneyler yaparak işliyormuşsunuz.

Yabancı öğrenciler de bu okulda eğitim alıyormuş, daha ne olsun?” dedi. Hakan, ne diyeceğini bilemedi. “Öğretmenim akşam ailemle konuşsam, onlar ne diyecekler bilmiyorum” diyerek Halil Öğretmenin yanından ayrıldı.

O gün, akşamı zor yaptı çünkü kafası çok karışmıştı. Ankara’da okumak, yatılı kalmak, arkadaşlarından ayrılmak zor olacaktı. Ayrıca ailesi, bu durumu nasıl karşılayacaklardı? Hakan, eve gittiğinde annesi kapıyı açtı. “Hoş geldin oğlum. Nasıl geçti günün?” diye sorduğunda oğlunun durgun ve düşünceli olduğunu gördü. “Hakan, ne oldu oğlum, bir şeyler olmuş, ne oldu söyle bakayım?” dedi. Hakan “Anne, babam geldi mi? İkinizle acil konuşmam gereken bir konu var.” dedi. Annesi Melek Hanım daha da meraklanmış, biraz da korkmuştu. “Baban içeride geç bakayım, acaba bugün ne muziplik yaptın?” dedi. Hakan, annesi ve babasını karşısına alıp olup biteni anlattığında ikisi de çok sevindiler. İyi bir okulda eğitim alacak olması, devlet destekli olup ücret ödmeden çocuklarının geleceğini sağlayabilecek olmaları heyecanlandırdı onları. Hakan’a ülkedeki eğitim sıkıntısını, diploma almakla iş bulmak arasında ne kadar zorlu bir süreç yaşandığını anlatmaya çalıştılar. Bu fırsatın Hakan’ın geleceği için çok güzel olabileceğini söylediler. Ailesinin de desteğini alan Hakan gece heyecandan uyuyamadı.

Sabah okula gittiğinde, ilk olarak öğretmenler odasına giderek rehber öğretmeni Halil Öğretmeni buldu. Sınava girmek istediğini söyledi. Birlikte sınav için başvurularını yaptılar. Hakan mutlu bir şekilde sınıfına giderek arkadaşlarına bu durumu büyük bir zevkle anlattı. Onlar da çok sevindiler.

Cumartesi günü Hakan ve ailesi Malatya’dan otobüs ile Ankara’ya gittiler. Okula yakın bir otelde konakladılar. Sabah erkenden okulun önüne geldiklerinde hepsinin yüzleri gülüyordu çünkü okul gerçekten dışarıdan bile çok güzel gözüküyordu. Hakan’ın gözleri açık kalmıştı, futbol sahası o kadar büyüktü ki sanki gerçek saha büyüklüğündeydi, etrafında da koşu pisti bulunuyordu. Tribünleri dahi vardı. Hemen yanında tenis kortu, basketbol sahası ve kapalı spor salonu yazan büyük bir bina vardı. Hakan, anne ve babasına el sallayarak sınava gireceği salona doğru ilerledi. Burası devasa büyüklükte kocaman bir sınıftı. Ve çok sayıda öğrenci vardı sınava giren, herkes boş bulunduğu bir yere oturuyordu. Öğretmenlerden birisi kısa bir konuşma yaparak sınav hakkında bilgilendirme yaptı. Bulundukları sınıfın ismi amfi olarak kullanılan bir salonmuş, sosyal etkinlikler tiyatro, müzik gösterileri ve söyleşiler bu amfide yapılıyormuş.

Soru kitapçıları dağıtıldığında Hakan kitabın ön yüzünde ismini görünce çok sevindi. Kendine ait bir sınava giriyormuş gibi mutlu oldu. Fakat bu mutluluğu çok sürmedi çünkü özellikle matematik soruları çok zordu. Yarısından fazlasını cevaplayamamıştı. Diğer derslerle alakalı olan soruların tamamına yakınına yakınına cevaplamaya çalıştı. Stres yapmıştı, alnı ve elleri terliyordu. Heyecandan kalbi hızlı atmaya başlamıştı. Ne kadar tekrar tekrar baksa da matematik sorularında başarılı olamadı. Sınav bitmiş soru kitapçıklarını ve cevap anahtarlarını öğretmenlerin göstermiş oldukları masaya bırakarak salondan çıkmaları istenmişti.

Hakan, dışarıya çıktığında anne ve babası onu merdivenlerin başında gözlerinin içi gülerek karşıladılar. Sınavının nasıl geçtiğini sordular. Hakan, matematik sorularında zorlandığını, diğer soruları daha kolay yaptığını söyledi. Sonuçların öğlenden sonra açıklanacağını öğrendiklerinde babası, “Size bir sürprizim var, Anıtkabir’e Atamıza götüreceğim sizi.” dedi. Hakan çok sevinmişti. Atamızı görmeye gidecekti. Babasına sarılıp teşekkür etti. “Sen bizi böyle sınavlara girerek gururlandırıyorsun bizde seni sevindirelim, dimi?” dedi babası.

Taksiyle Anıtkabir’e vardıklarında üçünün de heyecanı artmış, Hakan’ın ayakları titremişti. Babası, “Ne oldu oğlum heyecan mı yaptın?” diye sordu. “Evet babacım, ülkemizi kurtaran, biz gençlere bu ülkeyi emanet eden Atamıza geldim, ayaklarım titriyor” dedi. El ele tutuşup merdivenlerden çıktılar. Nöbet tutan askerlere baktı Ahmet Bey, “Maşallah, Allah size güç, kuvvet versin.” dedi. İşte mozolenin önüne gelmişlerdi. Herkes büyük bir saygıyla ve gururla atamızın huzurunda duruyor, kimisi ellerini açmış dua ediyor, kimisi saygı duruşunda bulunuyordu. Hakan ne söyleyeceğini, Atasına nasıl hitap edeceğini bilemedi. Ailesine sormak için döndüğünde annesinin ve babasının gözlerinin yaşlı olduğunu, ellerini açıp dua ettiklerini gördü. Babası farkına varmıştı

Hakan’ın durumunun, yanına eğilerek “Oğlum, içinden ne geçiyorsa, ona nasıl seslenmek, ne söylemek istiyorsan, sanki karşında duruyormuş gibi onunla konuşabilirsin. Onun için dua edebilirsin. Sıkılma, bu ülkeyi bize değil siz gençlere emanet etti. Senin korktuğunu, çekindiğini, kendini ifade edemediğini görürse üzülmesin. Rahat ol, içinden geldiği gibi saygını göster.” dedi. Hakan da kalbinden ne geçiyorsa tek tek Atasına söyledi. “Sen merak etme, rahat uyu, çok çalışarak sahip çıkacağız emanetine.” dedi.

Anıtkabir’den çıktıklarında hepsinin içinde büyük bir sevinç ve gurur vardı. Çok mutlu olmuşlardı. Bir lokantada yemeklerini yedikten sonra okulun yolunu tuttular. Bahçede bulunan kamelyaların altında, kalabalık halinde herkes bir an önce sonuçların açıklanmasını bekliyordu. Bir öğretmen merdivenlere gelerek “Öğrencilerimizi amfi salona alacağız, velilerimiz biraz daha bahçede beklemek durumunda kalacaklar. Kurusa bakmayın sınava giren çok öğrencimiz olduğundan içeride yerimiz yok.” diyerek çocukları içeriye davet etti. Herkes boş bulduğu sıralara geçerek beklemeye başladı. Hakan, orta bölümde önden üçüncü sırada kendine yer bulmuş, dikkatlice öğretmenlerinin sonuçları açıklamasını bekliyordu. Saçlarına ak düşmüş, takım elbiseli elinde dosya ile bir öğretmen kürsüye geldi. “Gençler, hoş geldiniz. İsmim Murat Öğretmen, birazdan sonuçları açıklayacağım, sınavdan başarılı olan arkadaşlarınız bu okulda okumaya hak kazanacaklar. Bazı arkadaşlarımız ise kendi okullarına dönmek zorunda kalacaklar. Bu sınava girmiş olmanız demek, hepinizin özel yetenekleri, zeki öğrenciler, diğer arkadaşlarınızdan farklı düşünebiliyor veya görebiliyor olduğunuzu gösteriyor. O yüzden, sınavı kazanamayan arkadaşlar üzülmesin.” dedi.

Bu konuşmadan sonra Hakan’ın heyecanı daha da artmıştı. Kazanan öğrencilerin isimleri okunmaya başladığında kimisi sevinç çığlıkları atıyor, kimisi şaşkın gözlerle çevresindekilere bakıyor, kimisi de hiç tanımasa da yanında oturanlarla kucaklaşıyordu. Elindeki listeyi bitiren Murat Öğretme, “Arkadaşlar, kazanan öğrencilerimizi tebrik ediyorum, diğer arkadaşlara da katıldıkları için teşekkür ediyorum. Bize sınavıyla ilgili sorusu olan, beklediği sonucu alamayıp sınav kağıdını görmek isteyen olur ise idari kısımda toplantı salonumuz var, orada öğretmenlerimizle görüşebilirsiniz.” diyerek konuşmasını tamamladı.

Hakan, kolunu kaldırarak “Öğretmenim” diye seslenerek söz istedi. Murat Öğretmen, “Efendim, seni dinliyorum, önce bize kendini tanı, sana nasıl yardımcı olabiliriz.” dedi. “Öğretmenim, ismim Hakan Şahin, sınavı kazanamadım, çünkü matematik sorularında çok zorlandım. Ama diğer soruların tamamına yakınına doğru yaptığımı inanıyorum. Bu sınava girmem gerektiğini bana rehber öğretmenim söylemişti. Benim girdiğim ilk büyük sınavdı. Öğretmenimiz bu okulun yeteneklerimize, ilgi alanlarımıza, bilgi ve becerilerimize göre eğitim verilen bir okul olduğunu söylemişti. Ben okulumda isim olarak Hakan’dan daha çok mucit olarak tanınıyorum.

Araştırmayı ve laboratuvarı çok severim. Ama ben şunu merak ediyorum. Sınavı kazanamamamın matematik sorularından olduğunu çok iyi biliyorum. Benim yetenek ve ilgi alanım matematik değil, ama siz beni ve belki de burada kazanamayan diğer arkadaşlarımı genel bir sınava tabi tuttuğunuz için eleddiniz. Bizler de bu güzel okulda eğitim alma hakkımızı kaybettik. Bence sınav sisteminizin değiştirilmesi gerekiyor. Bizleri tanımadan, bizler hakkında bilgi sahibi olmadan bir sınavla hakkımızda karar vermiş oldunuz.” dedi.

Salona bir anda büyük bir sessizlik çökmüştü. Ön sıralardan mavi takım elbiseli bir öğretmen alkış yaparak kürsüye doğru ilerledi. Kürsüde bulunan Murat Öğretmen kenara çekilerek ona yer verdi. “Merhaba arkadaşlar, ben bu okulun müdürü Ahmet Öğretmenim. Burada yapılan konuşmaları ve programı takip ediyorum. Öncelikle Hakan kardeşimize medeni cesareti, özgüveni için tebrik ediyorum. Kendisini ve burada bulunma sebebini, okulumuzdan beklentilerini çok güzel ifade etti. Kendinizi haklı gördüğünüz, yaptığınız şeyin doğruluğuna inanıyorsanız her zaman arkasında durun, dik durun, mert olun. Seni tekrardan tebrik ederim Hakan. Okul müdürü olarak kontenjan hakkımı kullanıp seni okulumuza kaydetmek isterim. Bu okulda okuma isteğini bize fazlasıyla hissettirdin. Ayrıca sınav sistemi hakkındaki talebini okul yönetim kuruluna iletteceğim. Haklı görülürsen bundan sonraki dönemlerde sınava girecek olan arkadaşlarına öncülük etmiş, bizim de yanlışımızı düzeltmiş olacaksın.” dedi.

Müdürümüzün konuşması beni gururlandırmıştı. Tekrardan söz isteyerek, “Müdürüm çok teşekkür ederim. Beni anlamış olmanız, değer vermeniz çok güzel. Ailemden almış olduğum bir terbiye var. Her zaman doğru bildiğin şeyi yap, söyle ve kendine güven. Derdini, meramını konuşarak anlat der babam. Beni okulunuza kabul etmenize çok teşekkür ederim ama ben kabul edemem. Hem başka bir arkadaşımın hakkına girmek istemem. Ben bir gün mutlaka istediğim eğitimi burada olmasa da bir yerlerde elde edeceğime inanıyorum.”

Salondaki herkes ayağa kalkarak alkışlamaya başladı. Çevremdeki arkadaşlar beni tebrik ediyorlardı. Bu benim için okula kaydolmaktan daha gurur verici bir şeydi. Çok mutlu olmuştum. Okul Müdürü Ahmet Öğretmen de yanıma gelerek beni öptü ve “Tebrik ederim Hakan. Arkadaşlarına örnek olacak bir konuşma, tavır sergiledin. Bu yaşta bunları biliyor olman Türk gençliği adına gurur verici, aileni de benim adıma kutlarsın senin gibi bir evlat yetiştirdikleri için gurur duysunlar.” dedi.

Salondan çıktığımızda merdivenlerin sağ tarafında bekleyen ailemin yanına koşarak gittim. Öncelikle babamın boynuna atlayarak, “Teşekkür ederim babacım, bana öğrettiklerin için, çok teşekkür ederim. Annecim, sana da teşekkür ederim.” deyip ikisine de sımsıkı sarıldım. Şaşırmış vaziyette ikisi de bana bakıyorlar, olandan bitenden haberleri olmadığı için “Ne oluyor oğlum, niye teşekkür ediyorsun? Ne yaşadın içeride? Bak herkes bize bakıyor, öğrenciler bizi göstererek aileleri ile bir şeyler konuşuyorlar. İçeride ne oldu?” dediler. “Öncelikle şunu söyleyeyim sınavı kazanamadım. Bunun için ikinizden de özür dilerim. Sizleri Ankara’ya getirdim, yordum, o kadar masrafa soktum.”

Babam, “Lafımı olur oğlum, biz kim için yaşıyoruz? Tabi ki senin geleceğin için ne gerekiyorsa onu yapmak bizim görevimiz. Biz annenle birlikte buraya geldiğimiz için çok mutluyuz. Keşke senin de mutlu olabildiğini görebilseydik. Ama üzülme, canını sıkma, başka zaman yine denersin. Önemli olan senin mutlu olman.” dedi. “Babacım ben çok mutluyum. Merak etmeyin bugün kendimi kaydettiremedim ama bu okulda bir iz bıraktım. O yüzden ben çok mutluyum.” diyerek hem yavaş yavaş okul çıkış kapısına doğru yürüdük, hem de heyecanla içeride olanları anlattım. Bugün benim hayatımın en güzel günlerinden biriydi.

Gastronominin Hayatımızdaki Yeri ve Önemi

Mualla Sabır Güven

Bugün hayatımıza yön veren sektörlerden biri olan gastronomiden bahsetmek istiyorum. Üç tarafımızın denizlerle çevrili olması ve komşu ülkelerdeki kültürel farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda, coğrafi konumumuz sayesinde yemekler, gelenekler ve kültürler açısından büyük bir çeşitliliğe sahibiz. Bu da bizi oldukça şanslı bir ülke yapıyor. Kuzeyinden güneyine, doğusundan batısına kadar çok farklı yaşam koşulları barındırmasına rağmen yemek söz konusu oldu mu ortak paydada buluşur durumdayız. Çeşitli ürün yelpazesıyla; yüzlerce, binlerce yemek tarifiyle gastronomi alanında yüz yıllardır pek çok ülkeye öncülük etmekteyiz.

Osmanlı saray mutfağından başlayarak halkın kendi bilgi birikimiyle ve ürün çeşitliliğiyle oluşturdukları yöresel lezzetler tartışmasız bize öncelik kazandırmıştır.

Ülkemiz meyve, sebze, tarım ürünlerinin dışında deniz mahsulleri, besi hayvanları, kümes hayvanları gibi seçenekler konusunda da şanslıdır. Farklı kültür mozaïği taşımanın verdiği özgüven, yeme içme sektöründe bizi, ülkemizi öne taşıyor.

Gastronomi alanı son yirmi yılda daha çok bilinirlik kazandı. Daha önceden bilip de değiştirdiğimiz yüzlerce, binlerce yemek tarifi televizyon programları sayesinde -15 yıldan fazla bir zamanda- daha da önem kazandı. Derinlemesine teknikler öğrenilmeye başlanıp kişiler, kurumlar bilinçlendi. Televizyon programlarında düzenlenen yarışmaların etkisiyle her eve ulaşılabilirlik kazandı.

Kültürümüzdeki bu çeşitlilik zaman zaman bölgelerle kısıtlyken şimdilerde her bölgede yetişen ürün diğer bölgelerdeki yemeklerde kullanılarak tadılmaya, gelişmeye, değişmeye başladı. İllerde düzenlenen festivaller sayesinde bilinirlik, tanınırılık arttı. Daha fazla kitleye ulaşılabilir hale geldi. Tarım Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde yetiştirilen ürünlere talep arttı.

Televizyon programları, misafir ağırlamadaki unuttuğumuz üslupları yeni nesillere ulaştırmak için çaba sarf etmekte. Misafir ağırlama, masa düzeni, yemeklerdeki lezzet, yöresel taşlardaki sunum şekli kişiler arasında tatlı rekabetlerle, atışmalarla sunulsa da bilinirlik artırıldı.

Sektör kendi içinde büyümeye, gelişmeye, değişmeye başladı. Çoğu ev hanımının bilmek zorunluluğu varmış gibi işçiliğinin sorgulanması bile gündemden düşmeyen bir durum halini aldı. Gençler, geçimini sağlamak amacıyla gastronomi alanında eğitim alarak staj görerek kendi markasını yaratıp işletmeye başladı.

Ev hanımlarımız da yıllarca bildikleri tarifleri yörelere göre değiştirerek geliştirdi, kendilerine ait mekanlar açıp aile bütçesine katkıda bulunmaya başladı. Ev yapımı turşular, salçalar, reçeller, pasta, börekler yapan ev hanımları artık yöresel yemekleriyle de boy göstermeye başladı gastronomi alanında. Aşçılık erkek bireyler tekelindeymiş gibi algılanırken, kadınlar evlerindeki mutfağın dışında da bu mesleği icra edip kendi işletmelerini kurarak ekonomiye, istihdama büyük katkılar sağlamaya başladılar.

İş insanına dönüşmenin verdiği haklı gururla sektöre, “hanım elinin” değmesi güzellik, gelişim, değişim ve farkındalık getirdi. Her meslek grubunda olan sıkıntılar bu mesleği icra etmeye başlayan kişilerde de oldu elbette, ancak sabır, azim, kararlılık, her birini başarıya taşımaya yetti. Tatlı rekabetler yaratılmış olsa da televizyon programlarındaki yarışmalarda amaç; en lezzetli, yiyecekleri doğru sunumlarla, tarife uygun yaparak maddi kazanç elde edip ev ekonomilerine katkı sağlamaktı.

Gastronomi sektörünün incelikleri, titizlikle; genç, yaşlı, kadın, erkek ayrımı yapılmaksızın her bireye usta şefler tarafından öğretilerek, gelecek nesillere örnek teşkil etmektedir. Tarımsal ürünlerde çeşitlilik arttı, yöresel lezzetler hak ettiği saygınlığı buldu bulmaya da devam ediyor. Gastronomi sektörü de her meslek grubunda istihdam yaratmanın haklı gururuyla tüm emekçi dostlarımıza kapılar açmaya devam ediyor.

Salmiak: Zıtlığın Sessiz Sırri

Defne Parlak

“Her şeyin içinde biraz zıttı vardır. Işık, karanlıktan doğar; karanlık, ışığı özler.”

Eski Bir Doğu
Öğüdü

Fin topraklarının sisli sabahlarında
doğan bir sır o: Salmiak. *
Ne tamamen beyaz ne de katıksız
siyah... Her tüyünde bir çelişki, her
bakışında bir denge gizli.
Sanki doğa, karanlıkla aydınlık
arasındaki gri bir çizgiyi bedenleştirmiş
hem geceyi hem gündüzü aynı kalpte
toplamiş.
Salmiak’a dokunduğunuzda yalnızca
bir kediye değil, evrenin kadim
yasasına dokunursunuz.

Yin ve Yang gibi... Siyah içinde beyazı, beyaz içinde siyahı saklar. Her kusursuzluğun içinde bir çatlak, her çatlaktan sızan ışığın ardında bir gölge barındırır. Salmiak’ın tüyleri, doğanın bize sessizce fısıldadığı bu dengeyi taşır.

İnsan da böyledir. Ne tamamen iyi olabilir ne de yalnızca kötü. Bazen bir tebessümde kıskançlık saklıdır; bazen bir öfke patlamasının ardında sevgiden doğan bir kırılma... Her karar bir zıtlıkla sınanır, her duygunun içinde onun karşıtı usulca yer edinir. Salmiak, bu içsel çatışmanın canlı bir metaforudur.

Toplum ise çoğu zaman siyah ve beyazı birbirinden ayırmaya çalışır. İyiyi yüceltir, kötüyü yok sayar. Oysa gerçek yaşam, bu iki kutbun arasında kalan sonsuz tonlarda akar. Tıpkı Salmiak’ın kürkündeki geçişler gibi: net değil ama derin, belirgin değil ama sahici.

Peki ya biz? Biz bu geçişlere ne kadar alan tanıyoruz? İçimizdeki iyiliği büyötmek uğruna kötölüğümüzü ne kadar bastırıyoruz? Ya da tam tersi... Güçlü görünmek adına içimizdeki aydınlığı ne zaman susturduk?

Belki de mesele, taraf seçmek değil zıtlıkları taşıyabilmekte. Belki de erdem, Salmiak gibi olabilmekte saklıdır: Siyahı da beyazı da aynı zarafette taşımakta... Çünkü bazen iyilik bir haykırışta değil, bir suskunlukta gizlidir. Ve kötölük, en çok görmezden geldiğimiz iyilikte kök salar.

Çünkü bazen, en karanlık gecenin içinden doğan bir kedi, insanın kendisiyle yüzleşmesine neden olur. Ve belki de hakikat, tüylerinin arasında değil; onu izlerken içimizde kıpırdayan sessizliktedir.

*Salmiak, Fincede tuzlu meyan kökü anlamına gelir. Bu türün alışılmadık tüy rengini andırdığı için bu isim verilmiştir.

Tahtında Çürüyen Zalim

Nevin Yılmaz

Ah! Azizim şöyle,
Masalar kurulsun açlar ülkesine.
Karınlar doysa tıka basa.
Bir çocuk uzatsa elini, tutsam,
Götürsem onu düşler ülkesine.
Sonra bir tane daha,

Bir tane daha.
Masaya ne koyacağımı bilemesem.
Senden bir gülüş, benden bir bakış.

Ah! Azizim.
Her şey tam gibi, hiçbir şey tam değil.
Kokusuz çimenler gibi yeşilim.
Yüzümde donup kalıyor gülüşlerim.
Gökler yarılsa, yıldızlar düşse
Dağlar yürütülse.
Kayıp kelimeler gökyüzünden dökülse.
Erişemese zalimin kanlı eli bize.
O çok değerli koltuklarıyla çürüseler.
O koltuk bir taht değil,
Yaşamla ölüm arasında donmuş bir ara kat.
Yıllarca sırt çevirdikleri halk toprak olsun artık
onlara.

O koltuklar bir mezar.
Bırakın gömün hepsini.
Toprak almasın onları
Yağmur düşmesin üstlerine.
Ah! Azizim,
Bir çocuk uzatsa elini, tutsam.

Sofi

Murat Halıcı

Bilir misin sofi?
Aşk dediğin bir yalnızlık silsilesi
Kendisini göremesem de
Gölgesini gördüm onun
Koyu gri
Nasıl anlatsam
Sağanağımdan çatıma kaçtığım bir gündü
Pek çok karıncayı ezdiğim

Neleri unuttuğumu bile unutmuştum
Zihnimde bir festival havası
Sözlerim mateminde
Ağzında cigarası
Kendime selam vermeyecek havada
Bilmeden ne kadarımı geçmişten kurtardığımı
Bilmeden
Kalanım ne kadar ben
Soranım var mı?
Hala hatırlamıyorum
Avuçlarımdaki kimin kanı
Tenhamda gezen bir şeyler vardı sofi
Aynalardan kaçak
Yüreğimin iki yakası bir araya gelmez
Vallahi yar nar olur

Nar kor olur da

Kül olmaz sofi
Çünkü gölgesini gördüm
Koyu gri
Aynaya bakmak gibiydi
Bir ben yoktum
Gülme sofi
Akıl kendini arayan meczup
Akıllıya sorma deliyi
Akıl kendine mahcup
Sözlerim kendini taşıyamaz
Gözlerime bak en iyimsimi
Gözlerimde onun gölgesi
Koyu gri

İnsan ve Yasaklar

Figen Günlü

Yasaklar insanın dünyada varoluş sürecinin başlangıç noktasıdır. Yaradılıştan bu yana insana tatlı gelmiştir. Yasak, çoğunluğun azınlığa bir tahakkümüdür. Kimisi yasaklara harfiyen uyarken, kimisi de: "yasaklar delinmek içindir," der, bildiğini okur.

Yasak gelir gelir bizi ikilemde bırakır, iç sesimize sordurur: "Acaba yapsam mı? Yok yok gerek yok ama istiyorum, hadi ya bir kereden bir şey olmaz. Çocukken aileden gelen yasaklar; Sigara içme! Daha az ye! Kadına bakma! Kafanı kaldırma! Toplumun getirdiği yasaklar, tramvaydan sarkma! balık avlamak yasaktır!

Basit bir psikolojik deneyde bile insanın kendini bir şeyden mahrum bırakmaya çalışması şeyi daha çok istemesine sebep oluyor. Tartışmalarda başa çıkamadığımız durumlarda da ikna etmenin yerine "yasak" diyebilmenin gücünü seviyoruz. Kuralsızlığın peşine düşmek macera olabiliyor bazıları için.

Arkada kocaman bir pankart, "Sigara içilemez" Dürtüler hemen devrede...İnadına önünde içenler var o sigarayı. Sonrası... Var olmanın dayanılmaz hafifliği...Hayatın kuralları içinde kuralsızlığı, birilerinin gösterdiği ya da çizdiği noktalar üzerinde yaşamayı reddedip kendi deneyimlerimizle yaşamak...Yasak olanın çekici olduğunu anlatan evrensel kurallar.

Aşk-ı memnu... Kökeni Arapça olan kelime. Dilimizdeki adı yasak aşk. Dünyada geçmişten geleceğe her daim en çok revaçta olan yasak. Yasak olan aşk heyecanlı ve güzel oluyor diye yola çıkılan bu ilişkiler, bazılarında kalıplaşmış yasak sevdalara dönüşmüş. Uğruna edilen yıldızlı yeminler çıkmaz yolun son Çarşamba'sı gibi.

Cezayı göze alabilene, yasakları delebilene kifayetsiz her şey. Bu ister sigara olsun ister av ister aşk...

Çağın Gerçeklerine Asi Olan Bir Yazar: Annie Ernaux Bedriye Korkankorkmaz

2022 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan Annie Ernaux; 1940' ta, Lillebonne' da işçi sınıfına mensup bir ailede dünyaya gelir. Çocukluğunu Yvetot, Normandiya 'da geçirir ve mazbut bir sosyal çevrede büyür. Edebiyat öğretmenliği yapar. İlk romanı “Boş Dolap” ta kişisel deneyimle toplumsal tarihi birleştiren unsurları başarıyla dile getirir. Yapıtlarında bireyin sorunlarının nedeni olan sistemle bireyi yüzleştirir.

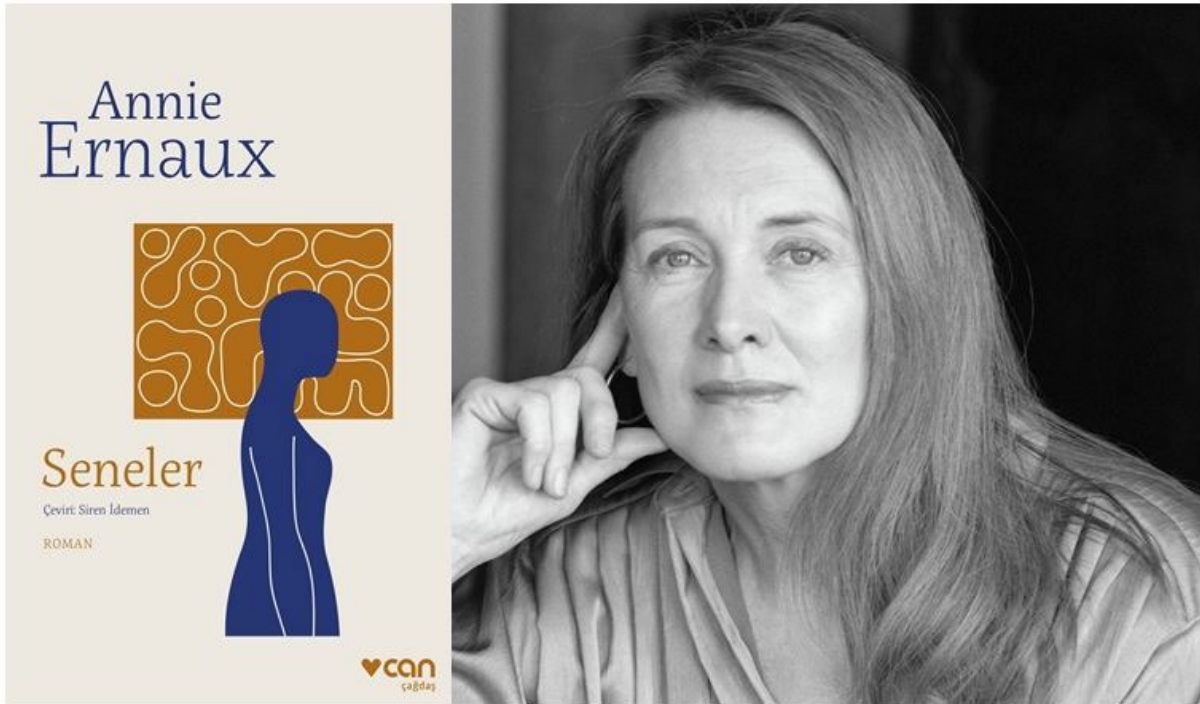
Okura toplumsal bellek kazandırmayı kendisine ilke edinen yazar, “Seneler” isimli yapıtında da aynı amacı güder. İçinde yaşadığı çağın çelişkilerini göstermek kalmaz çağın somut koşulları içinde gelişen olayların neden

olduğu sınıf çatışmalarını da gözler önüne serer. Yapıt; çeşitli imgelerle fotoğraflarla çeşitli gazete haberleriyle hayatımızı zapturapt altına alan siyasi olayları, siyasi olayların akabinde değişen sloganları, cinsel özgürlüğün kısıtlanmasını, kadın haklarını, kürtajın ve doğum kontrol haplarının yasaklanma ve serbest bırakma süreçlerini, ekonomik krizleri, mülteci kampına dönen ülkesini, mültecilerin yaşam koşullarını, sendika yöneticilerinin riyakarlıklarını... anlatır.

Bir çıkış noktası arayan halkın sorunlarını seçim vaatlerinde kullanarak seçilen liderlerin neden olduğu tarihi olayların izini 1940'lardan başlayarak 2000'li yıllara değin sürer bir yazın dedektifi olarak. Bununla da yetinmez, kendi yaşamının en önemli dönemeçleri, kendi kuşağının hayatlarındaki dönüm noktalarını da dahil ederek bildik otobiyografik yapıtların dışına çıkar. Romanda ünlü şairlerin şiirlerinden ve ünlü yazarların eserlerinden alıntılar yapar, satır aralarına sıkıştırdığı bu özlü sözlerle insanı düşündürmekle kalmaz, yaşamı adeta soyarak çıplak bırakır.

Gelişen olayların, bireyin kendi hayatını özgürce yaşamasına imkân vermediğini belirtir. Her bireyin sırtında savaşta ölenlerin cesetlerini, çocukların yaşanmamış çocukluklarını, aklıktan ölen çocukların bedenlerini, doktorsuzluktan doğum yapamayan kadınların umarsızlıklarını ve yanlış tedaviyle sakat doğan çocukların engelli vücutlarını taşıdıklarını dile getirir. Olay ve olguları daha derinleştirerek kendilerini aydın sayan sözde toplum önderlerinin tüm bu insanlık dışı gelişmelere salt çıkarları için alkış tutmalarından dolayı onları suçlar.

Her bireyin gemişı o bireyin tarihidir. Kendi tarihimizi ne yazma ne de yaşıama hakkına sahibiz. Her dakika yeni özellikler eklenerek hizmetimize sunulan ve ihtiyacımız olmayan nesneleri almak için bankalardan çektiğimiz kredileri öderken vazgeçtiğimiz hayatımızı, umutlarımızı ve düşlerimizi anımsarız. Nasıl giyineceğimizi, hangi eşyayı kullanacağımızı, hangi gıdayı tüketeceğimizi, hangi okullara gideceğimizi, ebeveynlerimizle olan ilişkimizi, sevgililerimizle ilişkimizi, kaç çocuk doğuracağımızı, kaç eşle evleneceğimizi, kaç kere boşanacağımızı, kaç kez kürtaj olacağımızı yine kölesi olduğumuz sistemin karar verdiği gerçeğinin hiçbir koşulda da değişmeyeceğini vurgular.

Gücün güçle savaşının hep süreceğini, güçlünün güçsüzü yeneceğini, çıkan her yeni savaşın eski savaşı unutturacağını, hayatımızı bir tesadüf eseri olarak yaşadığımızı, on dakika önce geçtiğimiz sokakta bombaların yine patlayacağını, çocuklarımızı çağın değerlerine göre yetiştireceğimizi, seçimlerde aslında seçme hakkımızın olmadığını, seçilen liderlerin zaferlerini şenlik havasında kutlayacağımızı... entelektüel sıfatımızla uygulayacağımız gerçeğini vurgular.

Her insanın bilinçaltında içinde yaşadığı çağın bir Berlin Duvarı vardır. Usumuzdaki duvarlarla dolaştığımız için gözümüzün önünde cereyan eden olayların arkasındaki tarihi sırlara vakıf olamıyoruz. Öz ile söz arasında gidip gelirken ne öze ne de söze sığıyoruz. Varsıla ulaşmak istedikçe yoksunlaşıyoruz. Yitirdiğimiz insani değerleri, insan sıcaklığını, dostluğu ve erdemi yine sistemin bizi öğüten çarkında arıyoruz. Gerçekler böyle olunca da arkamızda bıraktığımız senelerin bizim değil de egemenlerin seneleri olduğunu da ancak musalla taşına uzandığımızda algılıyoruz.

1910'lu yıllarla 2000'li yıllar arasında yaşanan tarihi olayları farklı bir büyüteç altında incelemek isteyen her okurun "Seneler" yapıtını okumasını çok isterim, kendi senelerine yolculuk yapmaları için. Annie Ernaux. Seneler. Çeviri: Siren İdemen. Can Yayınları. S. 232

Köpüklü Hikâye

Serap Alsirt

Sabah, kapının zil sesiyle uyandı. Postacı elindeki resmî zarfı uzattı, sadece imzasını alıp gitti. Doğduğu şehir ile nüfus kağıdında adı yazması dışında, başka hiç bağlantısı kalmamıştı ki, memleketinden gelen zarf kimden olabilirdi? Ne yazıyordu? Elleri titreyerek açtı ve iki kez okudu. Rahmetli babasından kalan arsaların istimlak işlemleri için acilen gitmesi gerekiyordu. Memleketinden ayrıldıklarında 5-6 yaşlarındaydı hayal meyal hatırlıyordu oraları.

Ani bir kararla babası ve ablaları bir günde toplanıp terk etmişlerdi memleketlerini. Bir daha hiç geri dönmediler. Nigâr ne zaman bir şey sorsa derin bir sessizlik olurdu. Konuşmak istemezlerdi geçmişi. Ayrıldıkları şehre yalnız nasıl gidecekti? Keşke hayatta kalan bir kardeşi, yakını olsaydı. Orada nelerle karşılaşacaktı?

Birkaç gün sonra, sabah gidip akşam dönmek üzere biletini aldı. Uçakta yolculuk boyunca çoğunlukla tedirgin, sabırsız bazen de derin derin dalıp babasını, kardeşlerini düşündü. Ne olmuştu da geçmişlerini silecek kadar kızmışlardı herkese ve her şeye.

Uçaktan indi, bindiği taksideki tedirgin halini fark eden şoför arada dikiz aynasından bakıp, “İlk kez mi geliyorsunuz? Yakınlarınız mı var burada?” diye sordu

“Yok iş için, ilk kez geliyorum.” diye kısaca cevapladı.

Taksiden inip şehir merkezine doğru ilerlediğinde, her gördüğü kişi onu tanıyıp yargılıyor diye düşünüp kendince kuruntular yaptı.

Veraset işlemleri için kendisiyle ilgilenen memurenin mesleğinde yeni olduğu her hareketinden belliydi, işlerini eksiksiz ve bir an evvel hevesle yapmaktan başka hiçbir şeyle ilgilendiği yoktu. Biraz rahatlamıştı ki; imza almak için müdür beyin odasına girdiğinde, önündeki evraklara bakarak sanki bir suç işlemiş gibi,

“Bugüne kadar nerelerdesiniz? Zaten bugün işleriniz bitmez, yarın sabah gelin.” demesi üzerine başından aşağı kaynar sular döküldü. İçinde minik bir kuş kanat çırpıp yüreğinden midesine, oradan da ellerine ve ayaklarına zıplayıp tüm vücudunu titretiyordu. Geri geri odadan çıktı.

Kimseyi tanıımıyordu ki, ne yapacağını bilemedi. Belli ki, ilk kez bir başına otelde kalmaya mecburdu. Üstelik geçmişin bilinmezliğinde.

Şehir merkezinde, büyük bir otele çekinerek girip bir oda istedi. Resepsiyon memurunun, “Sizi biraz bekleteceğim.” demesi bile tedirginliğini arttırdı. Ne diye acele etmiy55ordu ki sabırsızlanıyordu artık. Sonunda kat görevlisi odasına kadar eşlik etmek için yanına geldi. Görevli, soyadını duymuş olacak ki, odasına gidene kadar birkaç adımda bir, “Ne diye gittiniz öyle aniden? Sizden başka kimse kalmadı demek. Bir zamanlar sizden çok söz edilirdi. Tam olarak hatırlayamıyorum, o zamanlar ben de çok küçüktüm.” dedikçe, bir an evvel kendini odaya atmak istedi.

“Odada sigara içiliyor mu?” diye sordu. Görevli biraz alaysı, biraz da iç de gör gününü der gibi, bir eliyle tavandaki aparatları gösterip, “İsterseniz denemeyin; birinden köpükler diğerinden tazyikli su fışkırıp, bir anda köpükle boğulursunuz hanımefendi.” deyip kapıya doğru yöneldi. Öyle yorgundu ki, hemen yatağa kıvrılıp uyurum zannetti. Fakat bütün kötü düşünceler kafasında döndükçe uyuması mümkün değildi.

Gün aydınlanırken derinden itfaiye ve ambulans sesleri birbirine karışıyor, yataktan kalkmak istiyor köpükler her yeri kapladığı için kımıldayamıyor, basmaya çalıştıkça ayakları kayıyor, avazı çıktığı kadar bağılıyor ama sesi çıkmıyordu. Bir yandan da telefon susmadan çalışıyordu. Zorlanarak gözlerini açtı ve ahizeyi kaldırabildi. Telefondaki uyandırma servisi, “Saat yedi otuz, günaydın” dedi ve kapattı.

Sabaha karşı zorla uykuya dalınca gördüğü kâbus telefon sayesinde bitmişti. Birazdan asabi müdürün imza kabusuna hazır olması gerekiyordu.

Kız İsteme

İrem Alkuş

Ne olduğunu anımsamam biraz zaman aldı. Elbisemin kirlenmiş eteğine bakarken benzer lekeleri taşıyan zemini takip ettim. Mutlu bir gün için hazırlandığı anlaşılan fakat tarumar edilmiş odaya baktım. Bu oda mıydı malzemelerini bin bir hevesle Eminönü'nden taşıyarak eve getirip hediyeliklerimi yaptığım oda?

Eski bir sofra örtüsü serip üstünde silikon tabancamla isimlerimizin baş harflerini yapıştırmıştım saatlerce. Evet, anımsıyorum, tam şuraya koymuştuk sandalyeyi. Şimdiyse yerde, yan devrilmiş duruyordu sandalye. Ne kadar uyumsuz seçmişim kurdeleyi öyle? Bunu seçerken Rezzan abla mı söylemişti, *ayol bu kel alaka kaldı*, diye?

Evet, benim mükemmel kız isteme günüm. Büyük heyecanla açmıştım kapıyı. Sonra sırayla girdi herkes. Herkesin yüzünde pırıl pırıl bir gülümseme. Onun dışında. O kim mi? Benim sevgili kayınvalideciğim... Beni en başından beri sevmedi, hanım hanımcık elbisemle onunla tanışmaya gittiğim günden beri ısınamadı bana.

Hep beraber salona geçtik. Sevdığım beyin rica minnet kabul ettirdiği evlilik kararımız sonrasında gelmişlerdi istemeye. Öyle veya böyle başarmıştık işte. Kahveler yapıldı, nasılsınız soruları karşılıklı gitti geldi. İçeriden kızların neşeli gülüşleri duyuluyordu.

Kahve ikramını yapıp kenarda duruyordum. Tam “Allah’ın emri, peygamberin kavli...” diye başlamışken erkek tarafı, pek müstakbel kayıinvalidem birdenbire kahvesini haliya fırlatıp “Ay ben yapamam, oğlumu bu kıza veremem,” diye kendini yere atmaz mı?

Yengeler bir yandan kolonya alıp biricik görümcelerinin kollarına yapıştı, annem bir yandan “Aa!” hayretiyle ayağa kalkıp bana baktı. Bense sadece yere eğilmiş annesinin baş örtüsünü çekeleyen, “Tamam anacım tamam vazgeçtim,” diyerek annesini kurtarmaya çalışan kahramana, müstakbel zevcime bakıyordum. Bir an göz göze gelince kızarmış yanaklarıyla melül, mahzun baktı bana. Sonrasında özür dilemeler eşliğinde ev boşaltıldı.

O andan beri evin içinde üstüme sıçrayan kahve lekeleriyle dolaşıyorum. Sanki kötü bir rüyanın içinde gibiyim. Kahve lekesi beyaz elbiseden çıkar mı ki? Rezzan abla kesin buna da bir çözüm bulur. Mutlaka sormalı.

Birinin telefonu çalıyor. Artık cevap verseler de gürültü dursa. Fadik geliyor mutfaktan, yüzüme bakıp küçük bir şey uzatıyor. Benim telefonum bu. Ekrandaki bilmem kaçınıcı cevapsız çağrı bildirimine bakıp geri veriyorum. Ve gidip usulca yerime geçiyorum.

Sessizce oturup annemlerin “*Biz de verdik gitti,*” dediğini hayal edip gülümsüyorum. Gözlerime dolan yaşlara inat ben hâlâ gülümsüyorum.

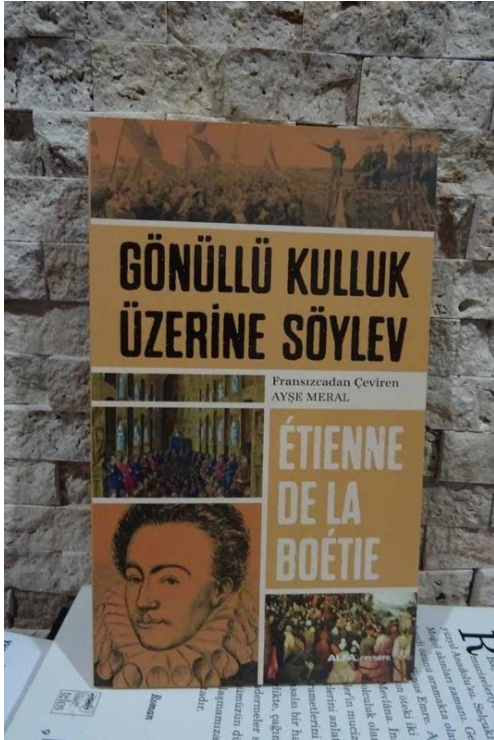

Tahakkümü Meşrulaştırma Aracı Duygu

Kazım Aldoğan

18 yüzyıl, Kant'ın akla yüklediği misyona atıfla, Aydınlanma Çağı olarak hafızamızda artık bir olgu olarak yer almıştır. Hatta bazı felsefeciler 18.yüzyılı Kant yüzyılı olarak da adlandırır. Napolyon para, Marx sınıf, Hegel tarih, Kant ise akıl demiştir. Tarihsel hafızamızda yer edinmiş bunlara benzer meta imgelerle hala içinde bulunduğumuz zamanı/çağı anlama derdindeyiz. Klişe deyiş ile, söylenen söylenmiş midir acaba? Sözün biraz etrafından dolandığının farkındayım ama konu geçmişin pratiğinden azade değil. Şimdinin hakikatini bilmek için tarih hala en uygun referanstır.

Kant'a göre bireyin özgür olma eyleminde araçtan çok amaç ön plandadır. Bu araçlaştırma kavramını liberalizm için de kullanır. Bir taraftan insanı araç olarak kullanan kapitalizm, diğer taraftan da amacı yaşamak olan emekçinin bu araçsallaştırmaya kendi rızası ile katılması var. Hatta Kant bu uzlaşmayı "harika buluşma" olarak nitelendirir. (1) Kant'ın icat ettiği bu "harika buluşma" ileride başka örneklerle de açıklayacağımız, iktidarın tarihsel süreç içinde statüko oluşturma ve onu meşrulaştırmasından başka bir şey değildir. Etienne de La Boetie,

Gönüllü Kulluk Üzerine Söylev adlı ünlü eserinde, köleliğe alışmanın, insanın köle olduğunu unutmaya yol açtığı belirtir. Bunun nedeni, insanların mutsuz olduklarını "unutmaları" değil, bu umutsuzluğa çaresiz kader diye, hatta herkesin eninde sonunda varacağı hayat tarzı diye katlanmalarıdır. Kölelik, köleleştirilenlerin hayal gücünde, ancak üzüntü duygusunu kölelik fikrinden koparabildiği takdirde başarılı olur zira kölelik fikri açıkça bilinç düzeyine çıktığı zaman, isyan tasarıları doğurabilir pekâlâ. (2)

Çok önemli bulduğum bu tespiti, yani statükoyu muhafaza etme stratejisi olan "gerçekliği bilinç düzeyinden uzaklaştırma", soyutlama fikri üzerinde biraz duralım. Daha doğrusu şöyle bir soru ile devam edelim; iktidar statükoyu kalıcı/meşrulaştırma hale getirmek için hangi yöntemleri kullanır?

Bu sorunun yanıtını vermek için Frederic Lordon'un Kapitalizm Arzu ve Kölelik adlı çalışmasında ortaya koyduğu Spinoza ile Marx karşılaştırmasının çok ilginç olduğunu düşünüyorum. Spinoza Marx'tan çok önce yaşasa da "ücretli emek" konusunda işçinin üretme eylemini yaşamda kalma duygusuyla açıklar. Lordon'a göre bu konuda Spinoza Marx'ı tamamlar. Motoru döndüren arzu, kapitalizmin işçide normalleştirdiği hayatın devamı için aralıksız üretme duygusudur. Marx ta ücretli emekçilerin açlıktan ölmek için tüketimden aldıkları zevkten ve yabancılaşmadan söz eder. Lordon bu konuda şöyle der; Toplumsal hayat, kolektif güçlü duygulara dayalı hayatın bir başka adıdır yalnızca.

Şüphesiz aralarında muazzam farklar bulunan ama ilk nedeni hep duygular ve arzuya dayalı güçler olan kurumsal teşekküller kılığına bürünür bu hayat. Gelgelelim bu teşekküllerin son derece yapılanmış olduğunu kabul etmek, ücretli emek meselesini duygular aracılığıyla yeniden ele almaya ve böylece Sermaye sahibi az sayıda bireyin çok sayıda çalışanı kendileri hesabına nasıl olup da çalıştırabildiğini ve bunu ne tür harekete geçirme düzenleriyle yaptığını yeniden sormaya mâni olmaz; ayrıca bu durum, birbirlerinden çok farklı şu olguları bir araya getirme imkânı da sunabilir.

Ücretli emekçiler açlıktan ölmek için işe gider. Tüketimden aldıkları zevk, çalışmanın verdiği zahmetleri bir ölçüde telafi eder. Kimileri hayatını işte harcar ve bunu kendisi için adeta yararlı bulur. Kimileri ise kendilerini şirketlerin büyümesine adanarak işlerindeki coşkuyu bunun üzerinden açığa vururlar. (3)

Burada Spinoza ve Marx'ı toplumsal pratikte ortak bir teoride birleştiren “kolektif duygunun bireyi bilinçten soyutlamak” olduğunu söylemeleri tarihsel bir kırılmadır. Bu kırılma 19.yüzyıldan sonra iktidarın ürettiği ulus romantizminin kitleler üzerindeki aşkın etkisinden de görmek mümkün. Zira Aydınlanma sonrası Alman idealizmin parçalanmasının insanlık için en vahim sonucu iki dünya savaşına yol açan ulus romantizmi değil miydi? Bu konuda ‘o’ ünlü deyişi değiştirerek söylüyorum; ‘bütün kötülüklerin anası politik amaçlar ekseninde bireyin eylemini bilinçten duyguya indirgemektir. Duygu şiirde gerçekleşmelidir.

İşte burada şu çıkarımı yapıyorum; İktidar eylemini meşrulaştıran en büyük güç bilincin duyguya evrilmesidir. Tekrarı olacak ama iktidar dilinin kitleleri topyekûn kötülüğe sürüklediği en dramatik pratik Nazilerin Yahudi soykırımıdır. Bu konuda Aydınlanma eleştirmenlerin Alman toplumunu referansla aldıkları düşünce akımı ise ulus romantizmidir. Hannah Arendt da kötülüğün kaynaklarını o iflah olmaz ulus romantizminde arar.

Romantizmin kültürel bir hareketten çıkıp politikleşmesi 19.asrıntradejisidir. Hasan Aksakal'ın deyişiyle ulus romantizmi daha sonra faşizmi doğurmuştur. Hasan Aksakal 2010 yılında yayınlanan “Aydınlanma Çağından, Karanlık Yüzyıla Politik Romantizm ve Modernite Eleştirileri” adlı tezinde İlber Ortaylı'dan bir anekdot aktarır; Ortaylı katıldığı bir oturumda, sorulan bir soru üzerine, ‘Modern Avrupa’yı Almanlar yapmıştır ve Almanlar yıkmıştır’ demiştir.

Evet, çizdiğimiz perspektiften hareketle, tahakkümün romantizmin marifetiyle toplumsal dokuya nüfuz edilmesinin laboratuvarı Alman Nazi aklı olmuştur. Bu konuda merak edenler için 1956 yapımı yönetmen Alain Resnais'in 32 dakikalık belgesel Gece ve Sis filmini öneriyorum. O filmde, tahakkümün nasıl bir insan kıyımının şantiyesine dönüştürüldüğünü göreceksiniz.

(1).Kant.Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi.Çev. İonna Kuçuradi.

(2). Lordon.Kapitalizm Arzu ve Kölelik.Metis.Y

(3). Lordon.Kapitalizm Arzu ve Kölelik.Metis.Y

Ihlamur Kokusu

Müjgan Ersuna

Havadaki ihlamur kokusu her yere ulaşıyordu. Aysel Hanım usulca yatağında doğruldu, sabahlığına uzandı, sırtına giydi.

Eğildi, terliklerini düzelterip ayağına geçirdi. O terliklere her baktığında rahmetli eşi aklına gelirdi, onun hediyesiydi. Avni Bey öldüğünden beri ölmemiş gibi davranıyordu. Diğer odadan çıkıp gelecekmış gibi onunla yaşıyordu ve karşısındaymış farz edip konuşuyordu. Ayağa kalktı, pencere hafif aralıktı, sonuna kadar açıp ihlamur kokusunu içine çekti.

Bugün yapacak işi çoktu. Çok sevdiği torunu Ela yurt dışından tatilini geçirmek üzere onun yanına gelecekti. Çok özlemişti hepsini, oğlu ve gelini de Mersin'den geliyorlardı. Avni Beyi kaybettikten sonra ilk defa hep beraber olacaklardı. Yalnızlığa alışamıyordu, alışmak da istemiyordu. Evde birileri olsun, onlarla konuşsun istiyordu. Mutfaktaki radyosunu açtı, eşiyle ikisinin çok sevdiği “Bir ihtimal daha var” şarkısı çalıyordu.

Gözyaşlarını elinin tersiyle sildi. “Neyse hemen kahvaltımı edip hazırlıklara başlayayım. Pazara da gitmem lazım, erkenden gidip geleyim.” dedi kendi kendine, evde olan birine söyler gibi. Bütün gün koşuşturdu. Öğleden sonra saat üç olmuştu. Kapı çaldı, oğlu ve gelini gelmişti. Sarıldılar, öpüştüler, hasret giderdiler. Hülya, “Anneciğim yapılacak bir şey var mı?” diye sorduğunda “Yok, kızım hepsi hazır erkenden kalktım heyecandan işleri çabucak bitirdim. Ela’nın odasına en sevdiği leylak rengi çarşaf takımını serdim. Sonra lavanta keselerini yastığının altına koydum. Banyo havluları, şampuanını banyoya yerleştirdim.” diye yaptıklarını sıralayıverdi.

Ali’yi büyütürken yıllar nasıl geçti anlamamıştı. Torunu Ela büyürken ise emekten çok sevgisini vermişti. Kendi çocuğunu büyütürken sorumluluğunu düşünmekten sevgisini tam olarak yaşayamamıştı. Torununda ise sadece sevmesi kalıyordu. İkinci çaylarını içtiler, Hülya’nın getirdiği kerebiçlerle beraber.

“Ay Hülya iyi düşünmüşsün kızım, Elam da çok özlemiştir bu kurabiyeleri”

“Tabi anne bilmez miyim, fazlaca aldım onun için.”

“Ne kadar kaldı gelmesine?”

“Bir saate burada olur, havaalanı beş dakika. Ali az sonra gider alır.”

“Ali nerede Hülya?”

“Ma izliyor odada.”

Az sonra Ali kapıda belirdi, yüzü kireç gibi olmuş, eliyle televizyonu gösteriyor, dili tutulmuş bir halde. Odaya koştular ma sesi var, alt yazı geçiyor bilmem kaç sefer sayılı Almanya-İzmir uçağı, Yunanistan zerinde... Gerisini okuyamadılar, yıkılmışlardı. Perişan olmuşlar, her biri başka tarafa doğru çırpınıyordu. Hülya’nın telefonu çaldı, hemen açtı, “Anne ben trafik kazası geçirdim, uçağı kaçırdım ama şimdi iyiyim, merak etmeyin.

Arkadaşım uçağı kaçıracağım diye otoyolda hız yapınca arabanın hkimiyetini kaybetti kaza oldu. İşlemler uzun sürdü, o yüzden hemen arayamadım. Yarın gelirim bilet bulursam, bakacağım birazdan. Arar, haber veririm size.”

Hülya telefonu elinden düşürdü, çığlık çığlığa bir ağlıyor bir gülüyordu. Az sonra diğerlerinin merakını da giderdi. Üçü de şaşkın, oldukları yere sığamıyorlardı. Hepsı birbirlerine sarıldı. Trafik kazasına bu kadar sevinecekleri hiç akıllarına gelmezdi. İki dakika içinde iki duyguyu birden yaşamışlardı.

Bahçeye ıkıp Hülya’nın pişirdiği Türk kahvelerini içerken, ıhlamurun kokusu çok daha güzel geldi burunlarına. Bir günlük gecikmeyle Ela’ya kavuşacaklardı. İnsan hayatının sona ermesinin an meselesi olduğunu düşündü Aysel Hanım. Avni Bey’i de böyle kaybetmişti bir sabah vakti. Çocuklarıyla daha fazla vakit geirmeliyim diye düşünüp çağırdıklarında bahane bulmayıp gitmeye karar verdi. “İki üç gün kalır dönerim, zlem gideririz.”

Yüksek sesle dile getirmişti.

“Bir şey mi söyledin anne, anlamadım?”

“Hayat çok kısa dedim oğlum.”

“Doğru diyorsun annem, bak bir uçak dolusu insan gitti. Kaç yuva yıkıldı bugün.”

“Kalanlara sabır dilemekten başka diyecek bir şey yok oğlum, çok yazık oldu.”

“Masa hazır güzel ailem, a kalmamak için yemek zorundayız. Dünyanın kanunu bu, yaşadığımız sürece acı veya tatlı hayatımıza devam edeceğiz. şu güzel kokuyu iimize çekelim ve anın tadını çıkaralım. Buyurun masaya geçelim.” dedi Hülya.